

І. КОБЕЦЬ

**ПОЧАТКОВА
ШКОЛА ГРИ
НА ТРУБІ**

І. КОБЕЦЬ

**НАЧАЛЬНАЯ
ШКОЛА ИГРЫ
НА ТРУБЕ**

И. КОБЕЦ

НАЧАЛЬНАЯ ШКОЛА ИГРЫ НА ТРУБЕ

ИЛИ

КОРНЕТЕ, АЛЬТЕ, ТЕНОРЕ, БАРИТОНЕ

Под редакцией проф. В. М. ЯБЛОНСКОГО

*Разрешено Управлением учебных заведений
Министерства культуры СССР в качестве учебного пособия
для музыкальных школ-семилеток, музыкальных десятилеток и
музыкальных училищ*

ВТОРОЕ ИСПРАВЛЕННОЕ И ДОПОЛНЕННОЕ ИЗДАНИЕ

«МИСТЕЦТВО»
Киев — 1963

І. КОБЕЦЬ

ПОЧАТКОВА ШКОЛА ГРИ НА ТРУБІ

АБО

КОРNETІ, АЛЬТІ, ТЕНОРІ, БАРИТОНІ

За редакцією проф. В. М. ЯБЛОНСЬКОГО

*Дозволено Управлінням учбових закладів
Міністерства культури УРСР як учбовий посібник
для музичних шкіл-семирічок, музичних десятирічок
і музичних училищ*

ДРУГЕ ВИПРАВЛЕНЕ І ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ

«МИСТЕЦТВО»
Київ — 1963

Видання являє собою посібник для тих, хто бажає навчитися грати на духових інструментах — трубі, корнеті, альті, тенорі, баритоні. Теоретична й практична частини її ґрунтуються на досягненнях радянських методів викладання.

У Школі дано короткі відомості з музичної грамоти. Велика кількість прикладів уточнює виклад. Перекладення в супроводі фортепіано та камерних ансамблів допоможуть учням набуті потрібні виконавсько-художні навички.

Посібник призначено як для музичних шкіл та училищ, так і для гуртків художньої самодіяльності.

Издание является учебником для тех, кто желает научиться играть на духовых инструментах — трубе, корнете, альте, теноре, баритоне. Теоретическая и практическая части ее основываются на достижениях советских методов преподавания.

В Школе даны краткие сведения из музыкальной грамоты. Большое количество примеров уточняет изложение. Переложения в сопровождении фортепьяно и камерных ансамблей помогут учащимся приобрести необходимые исполнительско-художественные навыки.

Пособие предназначено как для музыкальных школ и училищ, так и для кружков художественной самодеятельности.

ВІД АВТОРА

Мета цієї Школи — допомогти виробити правильні навички гри на трубі або корнеті, альті, тенорі чи баритоні.

Як в теоретичній, так і в практичній частинах цього навчального посібника автор намагався використати кращі досягнення радянської методики викладання гри на духових інструментах.

Правильне тримання інструмента, розвиток дихання, амбушюра й техніки гри підпорядковано основній меті — змістовому виконанню музичного твору.

Школа складається з вправ, етюдів та перекладень, розміщених у порядку збільшення труднощів ритмічних, тональних, динамічних, технічних та ін. Педагог може змінювати послідовність вивчення розділів Школи в залежності від індивідуальних здібностей учня.

Крім вказівок, які дано в методичній частині, перед кожним новим розділом Школи даються додаткові пояснення.

У Школі є розділ щоденних вправ, які позитивно впливають на розвиток дихання, на якість звука і міцність амбушюра, а також розділ гам і тризвуків, вивчення яких є основою музично-технічного розвитку учня.

Більшість вправ і етюдів Школи побудовано на інтонаціях українських народних пісень, пісень народів СРСР та країн народної демократії. Використано також відомі твори класичної музичної літератури. Це значно підвищує інтерес учнів до гри і полегшує вивчення матеріалу.

Для набуття учнями виконавсько-художніх навичок до Школи додані перекладення в супроводі фортепіано та камерні ансамблі.

Там, де не вказано автора, твір чи перекладення належать авторів Школи.

Для другого видання Школа доповнена і частково перероблена. Нотний матеріал розташовано більш послідовно, а методичну частину поповнено новим текстом.

Школа створена як учбовий посібник для музичних шкіл і училищ. Нею можуть користуватися також музиканти духових оркестрів Радянської Армії та учасники гуртків художньої самодіяльності.

ОТ АВТОРА

Цель данной Школы — помочь выработать правильные навыки игры на трубе или корнете, альте, теноре, баритоне.

Как в теоретической, так и в практической частях данного учебного пособия автор стремился использовать лучшие достижения советской методики преподавания игры на духовых инструментах.

Правильное положение инструмента, развитие дыхания, амбушюра и техники игры подчинено основной цели — содержательному исполнению музыкального произведения.

Школа состоит из упражнений, этюдов и переложений, расположенных в порядке нарастания трудностей ритмических, тональных, динамических, технических и др. Педагог может изменять последовательность изучения разделов Школы в зависимости от индивидуальных способностей учащегося.

Кроме указаний, данных в методической части, перед каждым новым разделом Школы даются дополнительные пояснения.

В Школе имеется раздел ежедневных упражнений, положительно влияющих на развитие дыхания, на качество звука и выносливость амбушюра, а также раздел гамм и трезвучий, изучение которых является основой музыкально-технического развития учащегося.

Большинство упражнений и этюдов Школы построено на интонациях украинских народных песен, песен народов СССР и стран народной демократии. Используются также известные произведения классической музыкальной литературы. Это значительно повышает интерес учащихся к игре и облегчает изучение материала.

Для приобретения учащимися исполнительско-художественных навыков в Школу включены переложения в сопровождении фортепиано и камерные ансамбли.

Там, где автор не указан, произведение или переложение принадлежат автору Школы.

Для второго издания Школа дополнена и частично переработана. Нотный материал расположен более последовательно, а методическая часть дополнена новым текстом.

Школа создана как учебное пособие для музыкальных школ и училищ. Ею могут пользоваться также музыканты духовых оркестров Советской Армии и участники кружков художественной самодеятельности.

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ ПРО ТРУБУ, КОРНЕТ, АЛЬТ, ТЕНОР І БАРИТОН

Труба — це мідний духовий музичний інструмент.

Зовні він являє собою зігнуту у формі розтягнутого овала циліндричну трубку, яка, поступово розширюючись, закінчується розтрубом.

Труба відома ще з давніх часів. У старовину без участі цього інструмента не відбувались ні свята, ні обряди, ні військові навчання.

Сучасний вигляд труби виробився не одразу. Були часи, коли вона мала інший вигляд і виготовлялась з іншого матеріалу. Ще й досі зберігся один з предків труби — трембіта, музичний інструмент гуцульських чабанів на Україні (в Карпатах). Трембіта виготовляється з пустотілої палиці, яка обтягнута березовою корою.

Пізніше, коли люди навчились видобувати й плавити метал, почали робити латунні труби.

На Русі вже на початку Х ст. труба користувалась широкою популярністю. В багатьох старовинних народних піснях і былинах згадується про «трубушку срібну, дзвінку та жалібну».

Довгий час, аж до початку ХХ ст., труби були інструментами з натуральним музичним звукорядом. На кожній з них видобувався лише певний ряд звуків, що залежав від довжини труби. На такій трубі виконувались лише звуки гармонійного супроводу або мелодії сигнального характеру, як на сучасному горні або фанфарі. Застосовувати її в оркестрі було дуже незручно.

Щоб видобувати всі потрібні в оркестрі звуки, доводилось вживати одночасно декілька різних за довжиною натуральних труб, настроєних в різних тональностях.

Незручність застосування натуральних труб в оркестрі була усунута лише з винайденням вентильного механізму.

Венти́лі — це спеціальні вмикачі, які приєднують до натуральної труби додаткові трубки різної довжини, так звані *крони*. Натиснувши клавішу, повертають вентиль, який з'єднує крону з головною трубкою. В результаті її довжина збільшується, а стрій інструмента понижується. Отже, труба з вентильним механізмом — це ніби з'єднання де-

ОСНОВНЫЕ СВЕДЕНИЯ О ТРУБЕ, КОРНЕТЕ, АЛЬТЕ, ТЕНОРЕ И БАРИТОНЕ

Труба — это медный духовой музыкальный инструмент. Внешне он представляет собой согнутую в форме растянутого овала цилиндрическую трубку, которая, постепенно расширяясь, оканчивается раструбом.

Труба известна еще с давних времён. В старину без участия этого инструмента не проводились ни праздники, ни обряды, ни военные учения.

Современный вид трубы выработался не сразу. Были времена, когда она имела иной вид и изготовлялась из другого материала. Еще и сейчас сохранился один из предков трубы — трембита, музыкальный инструмент гуцульских пастухов на Украине (в Карпатах). Трембита изготовляется из пустотелой жерди, обтянутой березовой корой.

Позже, когда люди научились добывать и плавить металл, начали делать латунные трубы.

На Руси уже в начале Х ст. труба пользовалась широкой популярностью. Во многих старинных народных песнях и былинах упоминается о «трубушке серебряной, звонкой и жалобной».

Долгое время, вплоть до начала ХХ ст., трубы были инструментами с так называемым натуральным музыкальным звукорядом. На каждой из них извлекался только определённый ряд звуков, который зависел от длины трубы. На такой трубе исполнялись лишь звуки гармонического сопровождения или мелодии сигнального характера, как на современном горне или фанfare. Применять ее в оркестре было очень неудобно.

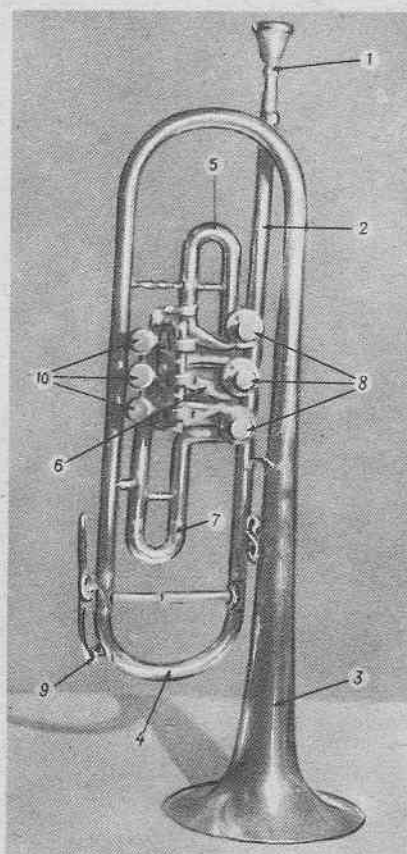
Чтобы извлечь все необходимые в оркестре звуки, приходилось употреблять одновременно несколько различных по длине натуральных труб, настроенных в различных тональностях.

Неудобство применения натуральных труб в оркестре было устранено лишь с изобретением вентильного механизма.

Венти́ли — это специальные включатели, которые присоединяют к натуральной трубе дополнительные трубки различной длины, так называемые *кроны*. Нажатием клавиши поворачивают вентиль, который соединяет крону с главной трубкой. В результате ее длина увеличивается, а строй инструмента понижается. Итак, труба с вентильным механизмом —

кількох натуральних труб різного строю. На такій трубі можна видобувати не тільки звуки натурального звукоряду *, а і півтони.

Сучасна труба являє собою натуральну трубу строю сі-бемоль (in B) і має три крони

Мал. 1

з вентилями (мал. 1) або три крони з пистонами (мал. 1-а). Такий інструмент хоч частково і втратив властиву колишнім трубам повноту звучання, зате на ньому можна видобувати звуки в хроматичному порядку від *фа-дієз* малої октави до *мі* третьої октави (за написанням).

Така труба зветься хроматичною.

Таким чином, труба стала мелодично гнучкішою і більш зручною для широкого використання її в оркестрі й у виконанні соло. Трубі доручають підтримку оркестрової звучності, співучо-ліричні фрази та віртуозно-технічні пасажі.

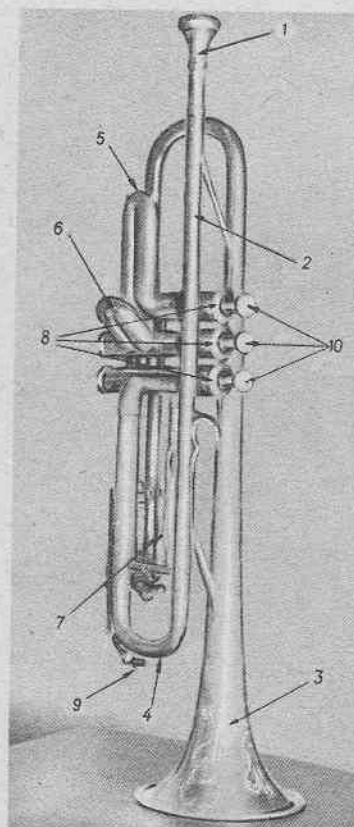
Корнет, альт, тенор і баритон так само, як і труба, належать до групи мідних духових інструментів.

Корнет походить від стародавнього поштового рожка, який робився з дерева або кістки і мав отвори у корпусі, як у дерев'яних духових інструментів.

*) Звуки, які видобуваються на мідних духових інструментах без участі вентилів, зветься натуральними.

это как бы соединение нескольких натуральных труб разного строя. На такой трубе можно извлекать не только звуки натурального звукоряда *, но и полутоны.

Современная труба представляет собой натуральную трубу строя *си-бемоль* (in B) и име-

Мал. 1а.

ет три крони с вентилями (рис. 1) или три крони с пистонами (рис. 1-а). Такой инструмент хотя несколько и утратил присущую старинным трубам полноту звучания, зато на нём возможно извлечение звуков в хроматическом порядке от *фа-диез* малой октавы до *ми* третьей октавы (по написанию).

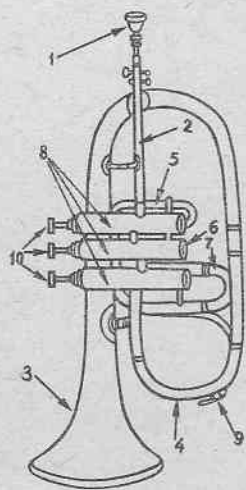
Такая труба называется хроматической.

Таким образом, труба стала мелодически гибкой и более удобной для широкого использования ее в оркестре и в исполнении соло. Трубе поручают поддержку оркестровой звучности, напевно-лирические фразы и виртуозно-технические пассажи.

Корнет, альт, тенор и баритон так же, как и труба, принадлежат к группе медных духовых инструментов.

Корнет происходит от старинного почтового рожка, который делался из дерева или кости и имел отверстия в корпусе, как у деревянных духовых инструментов.

*) Звуки, которые извлекаются на медных духовых инструментах без участия вентилей, называются натуральными.

Мал. 2

Сучасний корнет — це мідний духовий інструмент, зовні схожий на трубу. Він, як і труба, має три крони з вентилями (мал. 2). Настроєний корнет у тональності *сі-бемоль* (in B). Обсяг звуків, реєстр та аплікатура такі ж, як у труби.

Корнет приваблює своїм більш м'яким, ніж у труби, тембром у всіх реєстрах свого діапазону. Йому часто доручають виконання сольних партій як в симфонічному, так і в духовому оркестрах.

Альт, тенор, баритон виникли на початку XIX ст. (близько 1811 р.). Сконструював їх французький майстер А. Сакс з бюгельгорнів — сигнальних рожків.

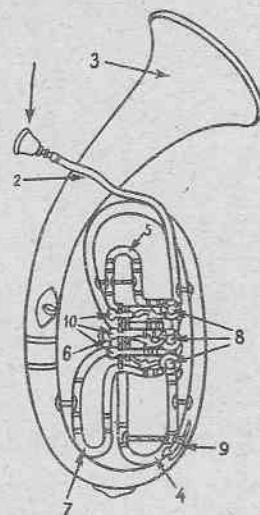
Устаткувавши бюгельгорни вентиляним механізмом, Сакс шляхом зміни довжини та діаметра головної трубки одержав різні за тональністю і тембром вентиляні інструменти хроматичного строю.

Альт настроєний у тональності *мі-бемоль* (in Es). Звучить на квінту вище тенора або баритона, має м'який, трохи приглушений тембр.

Тенор (мал. 3) настроєний у тональності *сі-бемоль* (in B). Звучить на октаву нижче труби, має м'який приймний тембр, особливо в середньому та верхньому реєстрах.

Баритон настроєний також у тональності *сі-бемоль* (in B), має густий і соковитий тембр. На ньому легко видобувати звуки середнього та нижнього реєстрів, важче — верхні звуки.

Альт, тенор і баритон використовують у духовому оркестрі. Альту доручають гармонічний супровід, тенорові і баритонові — мелодичну лінію або соло.

Мал. 3

Современный корнет — это медный духовой инструмент, внешне похожий на трубу. Он, как и труба, имеет три крон с вентилями (рис 2). Настроен корнет в тональности *си-бемоль* (in B). Звуковой объем, регистры, аппликатура такие же, как и у трубы.

Корнет привлекает своим более мягким, чем у трубы, тембром во всех регистрах своего диапазона. Ему часто поручают исполнение сольных партий как в симфоническом, так и в духовом оркестрах.

Альт, тенор, баритон появились в начале XIX в. (около 1811 г.). Сконструировал их французский мастер А. Сакс из бюгельгорнов — сигнальных рожков.

Снабдив бюгельгорны вентиляным механизмом, Сакс путем смены длины и диаметра главной трубки получил разные по тональности и тембру вентиляные инструменты хроматического строя.

Альт настроен в тональности *ми-бемоль* (in Es). Звучит на квинту выше тенора или баритона, имеет мягкий, немного приглушенный тембр.

Тенор (рис. 3) настроен в тональности *си-бемоль* (in B). Звучит на октаву ниже трубы, имеет мягкий, приятный тембр, особенно в среднем и верхнем регистрах.

Баритон настроен также в тональности *си-бемоль* (in B), обладает густым и сочным тембром. На нем легко извлекаются звуки среднего и нижнего регистра, труднее — верхние звуки.

Альт, тенор и баритон используют в духовом оркестре. Альту поручают гармоническое сопровождение, тенору и баритону — мелодическую линию или соло.

Усі ці духові інструменти складаються з однакових за назвою й призначенням частин (див. мал. 1, 2, 3). Основні з них такі:

1—мундштук. З ним безпосередньо стикаються напружені губи граючого. Від правильності будови мундштука залежить до певної міри якість звука.

2—мундрора, початок головної трубки інструмента; в неї вставляють мундштук.

3—розтруб, головний резонатор інструмента.

4—загальна корона з водозливним клапаном; вона з'єднує мундрору з розтрубом. Загальна корона, як і інші крони, висувна. Висуваючи її, понижують загальний стрій інструмента.

5—перша корона, яка понижує натуральний звукоряд інструмента на тон.

6—друга корона, яка понижує натуральний звукоряд інструмента на півтон.

7—третья корона, яка понижує натуральний звукоряд інструмента на півтора тону.

8—вентильний механізм, який складається з вентилів, вставлених у діжки (стакани). У корнетів або труб з пістонами роль вентилів виконують пістони (помпи). Вентилі сполучені з клавішами за допомогою хрестовиків і штанг.

Таким чином, при натискуванні клавіша повертається вентиль (або опускається пістон) і вмикається відповідна корона в головну трубку інструмента.

9—водозливний клапан.

10—клавіші.

Щоб інструмент був у належному робочому стані і швидко не зношувався, потрібно:

а) берегти його від ударів, пошкодження і засміченості;

б) усі частини вентильного механізму, що труться, змащувати машинним маслом, а тертьові частини крон — густими технічними мазями (тавотом, солідолом, вазеліном);

в) після закінчення гри звільнити інструмент від вологості натиском на водозливний клапан та зняттям третьої крони. Зовнішні частини інструмента протирати м'якою ганчіркою;

г) дбайливо очищати внутрішню частину мундштука від бруду згорнутим клаптиком тканини.

ПОЛОЖЕННЯ КОРПУСУ, ГОЛОВИ І РУК ПІД ЧАС ГРИ

Учитися грати на духовому інструменті рекомендується стоячи. Корпус і голову необхідно тримати прямо й невимушено. Лікті рук трохи підняті, щоб не заважати роботі реберних м'язів під час дихання.

В оркестрі грають сидячи, без зайвої напруженості, але не слід спиратися на спинку стільця або закладати ногу за ногу.

Все эти духовые инструменты состоят из одинаковых по названию и назначению частей (см. рис. 1, 2, 3). Основные из них такие:

1—мундштук. С ним непосредственно соприкасаются напряжённые губы играющего. От правильности строения мундштука зависит до некоторой степени качество звука.

2—мундрора, начало главной трубки инструмента; в неё вставляют мундштук.

3—раструб, главный резонатор инструмента.

4—общая корона с водосливным клапаном; она соединяет мундрору с раструбом. Общая корона, как и остальные кроны, выдвижная. Выдвигая её, понижают строй инструмента.

5—первая корона, понижающая натуральный звукоряд инструмента на тон.

6—вторая корона, понижающая натуральный звукоряд инструмента на полутон.

7—третья корона, понижающая натуральный звукоряд инструмента на полтора тона.

8—вентильный механизм, состоящий из вентилей, вставленных в бочки (стаканы). У корнета или трубы с пистонами роль вентилей выполняют пистоны (помпы). Вентиля соединены с клавишами при помощи крестовиков и штанг.

Таким образом, при нажатии клавиша поворачивается вентиль (или опускается пистон) и включается соответствующая корона в главную трубку инструмента.

9—водосливный клапан.

10—клавиши.

Чтобы инструмент был в надлежащем рабочем состоянии и быстро не изнашивался, необходимо:

а) беречь его от ударов, повреждений и загрязнения;

б) все трущиеся части вентильного механизма смазывать машинным маслом, а трущиеся части крон — густыми техническими мазями (тавотом, солідолом, вазеліном);

в) по окончании игры освобождать инструмент от влаги нажатием на водосливный клапан и снятием третьей крони. Внешние части инструмента протирать мягкой тряпочкой;

г) старательно очищать внутреннюю часть мундштука от грязи свёрнутым кусочком ткани.

ПОЛОЖЕНИЕ КОРПУСА, ГОЛОВЫ И РУК ВО ВРЕМЯ ИГРЫ

Учиться играть на духовом инструменте рекомендуется стоя. Корпус и голову необходимо держать ровно и непринуждённо. Локти рук немного приподнять, чтобы не мешать работе реберных мышц во время дыхания.

В оркестре играют сидя, без излишней напряжённости. Но не следует опираться на спинку стула или закладывать ногу за ногу.

Мал. 4

При грі трубу тримають лівою рукою так, щоб нижня частина діжечки третього вентиля спиралась на середину великого пальця. Вказівний, середній та підмізинний пальці легко охоплюють розтруб зверху.

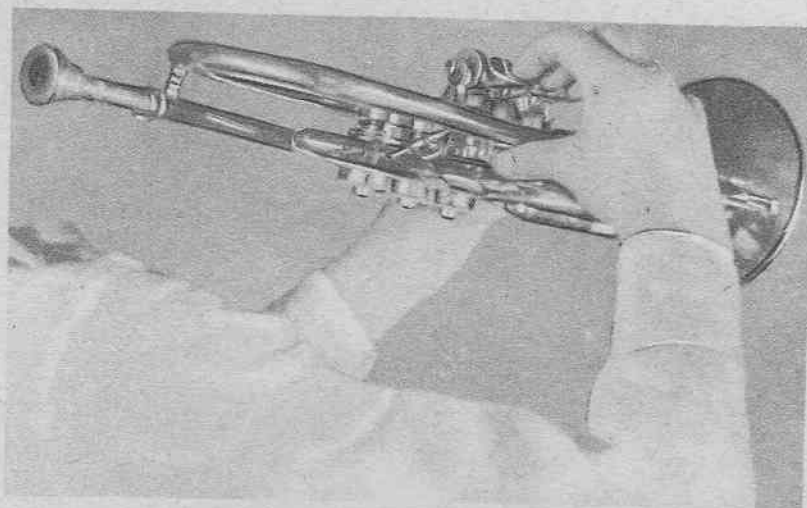
Мізинець повинен знаходитись поміж розтрубом і трубкою, яка виходить з діжечки третього вентиля в загальну крону (див. мал. 5). Не слід занадто міцно тримати інструмент, бо зайвий тиск на його корпус передається через мундштук на губи. В такому випадку він придавлює губи до зубів і порушує нормальний кровообіг м'язу рота. Це погано відбивається на якості звука і заважає розвитку амбушюра.

Праву руку тримають зовсім вільно. Пальці її в напівкруглому ненапруженому стані повинні знаходитись на середині клавішів: вказівний — на першому, середній — на другому, підмізинний — на третьому клавішах (див. мал. 5).

При грі трубу держат лівой рукою, так чтобы нижняя часть бочёнка третьего вентиля опиралась на середину большого пальца. Указательный, средний и безымянный пальцы легко охватывают раструб сверху.

Мизинец должен находиться между раструбом и трубкой, которая выходит из бочёнка третьего вентиля в общую крону (см. рис. 5). Не следует слишком крепко держать инструмент, так как лишнее давление на его корпус передается через мундштук на губы. В таком случае мундштук чрезмерно прижимает губы к зубам и нарушает нормальное кровообращение круговой мышцы рта. Это плохо отражается на качестве звука и мешает правильному развитию амбушюра.

Правую руку держат совершенно свободно. Пальцы ее в округлённом ненапряжённом положении должны находиться на середине клавишей: указательный — на первом, средний — на втором и безымянный — на третьем клавишах (см. рис. 5).

Мал. 5

Великий палець, знаходячись проти вказівного, підтримує трубку, яка проходить по підклавішами, мизинець лишається вільним (див. мал. 4—5).

Під час гри вказівний, середній і підмізний пальці правої руки повинні весь час бути на клавішах. Якщо піднімати їх над клавішами, то може виробитися погана звичка, яка потім буде гальмувати розвиток швидкості руху пальців.

При грі на альті (тенорі, баритоні) інструмент тримають обома руками. Великий палець правої руки вкладають у кільце, припадає на рівні вентиляного механізму. Вказівний, середній та підмізний пальці лежать на клавішах у вільному напівкруглому положенні. Мизинець лишається не зайнятим. Лівою рукою тримають інструмент за трубку напроти вентиляного механізму або вище першої крони.

ДИХАННЯ

Велике значення для правильної постановки гри на духових інструментах, а також для збереження здоров'я граючого має правильно поставлене і добре розвинене виконавське дихання як основа звуковидобування. Воно потребує спеціального тренування. Якщо при звичайному диханні час вдиху і видиху приблизно однаковий, то у граючого на духовому інструменті вдих — швидкий і глибокий, а видих поступовий і дуже активний.

Виконавське дихання буває грудне, черевне та змішане — грудочеревне.

Грудне дихання відбувається за участю міжреберних м'язів, що під час вдиху піднімають і розширюють грудну клітину.

При черевному диханні робота легенів пов'язана з роботою діафрагми (грудочеревної перепони). Опускаючись під час вдиху, вона збільшує об'єм грудної клітини. Виявляється це у випинанні живота в ямці під грудами (як під час позіхання).

При змішаному грудочеревному диханні роботі легенів допомагають діафрагма, черевні, грудні та міжреберні м'язи. Це дозволяє під час вдиху заповнювати повітрям весь об'єм легенів, а видих робити повним, еластичним, з потрібною силою.

Найбільш доцільним і найпоширенішим способом дихання, особливо в перший період навчання, вважається змішане грудочеревне.

Не рекомендується користуватись шкідливим способом дихання — ключичним, коли працює лише верхня частина легенів.

Якість звука значною мірою залежить від характеру видиху.

Большой палец, находясь против указательного, поддерживает трубку, которая проходит под клавишами, мизинец остается свободным (см. рис. 4—5).

Во время игры указательный, средний и безымянный пальцы правой руки должны все время находиться на клавишах. Если поднимать их над клавишами, то может выработаться плохая привычка, которая в дальнейшем будет тормозить развитие беглости пальцев.

При игре на альте (теноре, баритоне) инструмент держат обеими руками. Большой палец правой руки вкладывают в кольцо, припадающее на уровне вентиляного механизма. Указательный, средний и безымянный пальцы лежат на клавишах в непринужденном положении. Мизинец остается не занятым. Левой рукой держат инструмент за трубку напротив вентиляного механизма или выше первой крону.

ДЫХАНИЕ

Большое значение для правильной постановки игры на духовых инструментах, а также для сохранения здоровья играющего имеет правильно поставленное и хорошо развитое исполнительское дыхание как основа звукоизвлечения. Оно требует специальной тренировки. Если при обычном дыхании время вдоха и выдоха приблизительно одинаково, то у играющего на духовом инструменте вдох — быстрый и глубокий, а выдох — постепенный и очень активный.

Исполнительское дыхание бывает грудное, брюшное и смешанное — грудобрюшное.

Грудное дыхание происходит при участии межреберных мышц, которые при вдохе поднимают и расширяют грудную клетку.

При брюшном дыхании работа легких сочетается с работой диафрагмы (грудобрюшной преграды). Опускаясь при вдохе, она увеличивает объем грудной клетки. Обнаруживается это выпячиванием живота в подложечной области (как во время зевания).

При смешанном грудобрюшном дыхании работе легких помогает диафрагма, брюшные, грудные и межреберные мышцы. Это позволяет при вдохе заполнять воздухом весь объем легких, а выдох делать полным, эластичным, с требуемой силой.

Наиболее рациональным и употребительным способом дыхания, особенно в первый период учёбы, считается смешанное — грудобрюшное.

Не рекомендуется пользоваться вредным способом дыхания — ключичным, при котором работает только верхняя часть легких.

Качество звука в значительной степени зависит от характера выдоха.

Повний, плавний видих дає рівний та соковитий звук, голосне звучання потребує швидкого та сильного видиху.

Педагог повинен постійно стежити за правильністю прийомів дихання, поки вони не стануть для учня звичайними.

Для розвитку дихання в цьому посібнику дано вправи та етюди в повільному темпі, з тривалими музичними фразами. Під час виконання їх вдих повинен бути швидким, досить глибоким (але не до краю) і провадитись в основному через розімкнені кути рота і частково через ніс; обидві губи при цьому залишаються на мундштуці.

В які саме моменти робити вдих у деяких вправах, вказано знаком V. Проте, учень повинен сам уміти вірно обирати момент вдиху, який має велике значення для правильності виконання. Вдих може бути зроблений: після закінчення музичної фрази, під час паузи, після більш витриманого звуку і при зміні динаміки.

Видихають повітря в інструмент дуже плавно, рівним і повним струменем, незалежно від динамічних відтінків. При різних динамічних відтінках (нюансах) змінюється лише сила подачі повітряного струму. Не рекомендується доводити видих до краю. Це утруднює можливість швидкого поповнення легенів новим повітрям, втомлює граючого і погано відбивається на якості звука.

АМБУШЮР І АТАКА ЗВУКА

Амбушюр — слово французьке, яке означає «Положення рота». У того, хто грає на духовому інструменті, амбушюр — це місце мундштука на губах при певному положенні підготовлених для гри м'язів губ і лица. Головні з цих м'язів — круговий м'яз рота, щічний м'яз, м'яз сміху, який розтягує кути рота під час усмішки, та м'яз трубача.

Розслаблюючи або напружуючи м'язи губ і лица, граючий змінює висоту звука.

Перевірка висоти і якості звука проводиться тільки слухом, тому постійний слуховий контроль привчає виконавця до чистої інтонації і дає правильний розвиток амбушюра.

Укріплення амбушюра, розвиток його м'язово-рушійної сили, або, як кажуть, підготовка амбушюра для гри, досягається систематичною роботою на інструменті.

Якість амбушюра залежить також від правильного й зручного положення мундштука на губах. При нормальній будові губ і зубів мундштук має знаходитись на середині начебто усміхненого рота, щоб $3/5$ окружності

Полный, плавный выдох даёт ровный и сочный звук, громкое звучание требует быстрого и сильного выдоха.

Педагог должен постоянно следить за правильностью приёмов дыхания, пока они не станут для учащегося привычными.

Для развития дыхания в данное пособие включены упражнения и этюды в медленном темпе, с продолжительными музыкальными фразами. Во время их исполнения вдох должен быть быстрым, достаточно глубоким (но не до предела) и производится в основном через разомкнутые углы рта и частично через нос; обе губы при этом остаются на мундштуке.

В какие именно моменты делать вдох в некоторых упражнениях, указано знаком V. Однако, ученик должен сам уметь верно выбрать момент вдоха, который имеет большое значение для правильности исполнения.

Вдох может быть сделан: после окончания музыкальной фразы, во время паузы, после более продолжительного звука и при смене динамики.

Выдыхают воздух в инструмент очень плавно, ровной и полной струёй, независимо от динамических оттенков. При различных динамических оттенках (нюансах) меняется лишь сила подачи воздушной струи. Не рекомендуется доводить выдох до предела. Это затрудняет возможность быстрого пополнения легких новым воздухом, утомляет играющего и плохо отражается на качестве звука.

АМБУШЮР И АТАКА ЗВУКА

Амбушюр — слово французское, которое означает «положение рта». У играющего на духовом инструменте амбушюр — это место мундштука на губах при определённом положении подготовленных для игры мышц губ и лица. Главные из этих мышц — круговая мышца рта, щечная мышца, мышца смеха, растягивающая углы рта при улыбке, и мышца трубача.

Расслабляя или напрягая мышцы губ и лица, играющий изменяет высоту звука.

Проверка высоты и качества звука производится только слухом, поэтому постоянный слуховой контроль приучает исполнителя к чистоте интонирования и даёт правильное развитие амбушюра.

Укрепление амбушюра, развитие его мышечно-движущей силы, или, как говорят, подготовка амбушюра для игры, достигается систематической работой на инструменте.

Качество амбушюра зависит также от правильного и удобного положения мундштука на губах. При нормальном строении губ и зу-

мундштука було розташовано на верхній, а 2/5 на нижній губі. Гра на «посмішці» дає опору і стійкість губним і лицевим м'язам, запобігає надиманню щік.

Перед тим, як видобути звук, мундштук прикладають до губ, роблять вдих і змикають губні м'язи на кутах рота (щоб не випустити повітря поза мундштук). Щоб утворився звук, відштовхуються кінчиком язика від нижнього краю передніх зубів верхньої щелепи. Такий відштовх зветься атакною. Інколи замість слова «атака» кажуть «удар язика». Під час атаки звука язик рухається не вперед, а назад. Він ніби служить клапаном губної щілини, перекриваючи надходження стисненого у роті повітря в інструмент.

Коли язик відходить назад, струмінь повітря рине в мундштук, змушуючи вібрувати губи в ньому. Ця вібрація викликає коливання повітряного стовпа в інструменті — виникає звук.

Треба весь час пильнувати, щоб відштовхування язика і видих струменя повітря в момент атаки відбувались одночасно. Тільки при цій умові атака буде чіткою, а звук чистим, без зайвих призвуків або шипіння.

Характер атаки залежить від характеру музичного твору, ритмічного рисунка, сили звука, фразировки тощо.

Передусім необхідно добре засвоїти головний вид атаки, так звану тверду атаку, коли прями́й язик робить чіткий удар, подібний до вимовлення складу «та».

Інші види атаки будуть з'ясовані, коли йтиме мова про їх застосування.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

Гра на духовому інструменті пов'язана з процесом дихання, тобто роботою легенів, діафрагми та інших м'язів організму. Отже, вона вимагає певної затрати фізичної енергії.

Той, хто бажає вчитися грати на мідному духовому інструменті, повинен, крім музичного слуху, музичної пам'яті і ритму, тобто музичної обдарованості, мати здорові легені і серце. Також необхідно, щоб губи і пальці рук були не пошкоджені, а передні зуби обох щелеп рівні і мали правильний прикус.

Початкові заняття присвячуються знайомству з інструментом, засвоєнню прийомів правильного тримання його, способу видобування звука, вивченню апікатури та основ музичної грамоти.

Мундштук повинен знаходитися на середині, як би улыбаючогося рта. Чтобы 3/5 окружности мундштука было расположено на верхней, а 2/5 — на нижней губе. Игра на «улыбке» даёт опору и стойкость губным и лицевым мышцам, исключает возможность надувания щёк.

Перед тем как извлечь звук, мундштук прикладывают к губам, делают вдох и смыкают губные мышцы по углам рта (чтобы не пропускать воздух мимо мундштука).

Чтобы образовался звук, отталкиваются кончиком языка от нижнего края передних зубов верхней челюсти. Такое отталкивание называется атакной. Иногда вместо слова «атака» говорят «удар языка». Во время атаки звука язык движется не вперед, а назад.

Он как бы служит клапаном губной щели, перекрывая доступ сжатого во рту воздуха в инструмент.

Когда язык отходит назад, струя воздуха устремляется в мундштук, заставляя вибрировать губы в нём. Эта вибрация вызывает колебание воздушного столба в инструменте — возникает звук.

Необходимо всё время следить, чтобы отталкивание языка и выдох струи воздуха в момент атаки происходили одновременно. Только при этом условии атака будет чёткой, а звук чистым, без лишних призвуків или шипения.

Характер атаки зависит от характера музыкального произведения, ритмического рисунка, силы звука, фразировки и др. Прежде всего следует хорошо усвоить главный вид атаки, так называемую твёрдую атаку, когда прямой язык делает чёткий удар, подобный произношению слова «та».

Другие виды атаки будут выяснены, когда пойдет речь об их применении.

ОБЩИЕ УКАЗАНИЯ

Игра на духовом инструменте связана с процессом дыхания, то есть работой легких, диафрагмы и других мышц организма. Следовательно, она требует определенной затраты физической энергии.

Желающий обучаться игре на медном инструменте должен, кроме музыкального слуха, музыкальной памяти и ритма, т. е. музыкального дарования, иметь здоровые легкие и сердце. Необходимо также, чтобы губы и пальцы рук были не повреждены, а передние зубы обеих челюстей — ровные и имели правильный прикус.

Начальные занятия посвящаются знакомству с инструментом, усвоению приёмов правильного держания его, способу извлечения

З перших же уроків педагог повинен прищеплювати учневі правильні навички як загальної постановки (правильне положення інструмента, правильне дихання, амбушюр, рух пальців і т. ін.), так і гри (звук, техніка, читання нот, загальна музичність).

Робота з початківцями дуже кропітка і відповідальна, вона потребує від педагога терпіння і непримиренного ставлення до найменших помилок учня.

Треба пам'ятати, що неправильні навички, засвоєні учнями в початковий період навчання, дуже стійкі і їх важко збутися.

Іноді учневі одне здається краще, інше — гірше. Педагог мусить своєчасно звернути на це увагу.

Щоб учень краще розумів зміст твору, свідома і з найбільшою виразністю відтворював задум автора, необхідно познайомити учня зі стилем та формою твору, а якщо треба, то й показати правильне виконання.

Постійним повинно бути піклування педагога про систематичні продуктивні домашні завдання учня. З цією метою дуже корисно провести показові самостійні заняття учня в класі під наглядом педагога.

Учень повинен завжди мати на увазі, що тільки добре організована самостійна щоденна гра на інструменті — надійний засіб оволодіння виконавчими навичками.

Отже, основна умова успіху навчання — бажання систематично і вдумливо працювати над розвитком дихання, амбушюра, атаки звука і т. ін., що значно допоможе в роботі над розкриттям змісту музичного твору.

звуча, изучению аппликатуры и основ музыкальной грамоты.

С первых же уроков педагог должен прививать учащемуся правильные навыки как общей постановки (правильное положение инструмента, правильное дыхание, амбушюр, движение пальцев и т. п.), так и игры (звук, техника, чётка нот, общая музыкальность).

Работа с начинающими весьма кропотлива и ответственна, она требует от педагога терпения и непримиримого отношения к малейшим ошибкам ученика.

Необходимо помнить, что неправильные навыки, усвоенные учениками в начальный период учёбы, очень устойчивы и от них трудно избавиться.

Иногда ученику одно дается лучше, другое — хуже. Педагог обязан своевременно обратить на это внимание.

Чтобы учащийся лучше понимал смысл произведения, сознательно и с наибольшей выразительностью воспроизводил замысел автора, необходимо ознакомить ученика со стилем и формой произведения, а если нужно, то и показать правильное исполнение.

Постоянной должна быть забота педагога о систематических и продуктивных домашних занятиях ученика. С этой целью очень полезно провести показательные самостоятельные занятия учащегося в классе под наблюдением педагога.

Ученик должен всегда иметь в виду, что только хорошо организованная самостоятельная ежедневная игра на инструменте — надёжный способ овладения исполнительскими навыками.

Следовательно, основной залог успеха в учёбе — желание систематически и вдумчиво работать над развитием дыхания, амбушюра, атаки звука и т. п., что намного облегчит работу по раскрытию содержания музыкального произведения.

КОРОТКІ ВІДОМОСТІ З МУЗИЧНОЇ ГРАМОТИ

Знання теорії музики — це та основа, без якої неможливо вірно розуміти та виконувати музичні твори. Викладені тут короткі відомості з музичної грамоти стануть до деякої міри теоретичним фундаментом навчання і допоможуть оволодіти матеріалом цього учбового посібника.

Кожен вид мистецтва має свої засоби виразності. Засобом виразності музики є звуки.

Звук — це хвилеподібне поширення коливань, що утворюються внаслідок вібрації пружного тіла (наприклад, струни рояля чи повітряного стовпа в середині духового інструмента).

Звуки поділяються на музичні і шумові (немузичні).

До музичних відносяться звуки, що мають ясно виражену висоту. Висота звука залежить від частоти коливань віброуючого тіла. Чим частіші коливання, тим вище звук і навпаки.

Звуки, що не мають ясно вираженої висоти і утворюються різними шумливими та дзвінками інструментами, відносяться до шумових.

Крім висоти, звуки мають і такі властивості, як гучність, що залежить від сили коливального руху (розмаху коливань), і тембр — якість звука, його забарвлення.

Велике значення має в музиці і тривалість звука.

Тривалість звука — це час, протягом якого чути звук. Вона залежить від тривалості коливань джерела звука і відмірюється відрахуванням рівномірних долей часу.

Для запису музичних звуків на нотному папері існують спеціальні знаки, що звуться нотами.

Нота зображена у вигляді овала (о), є цілою долею: тривалість її чотири відрахування («раз», «два», «три», «чотири»).

Половина цілої долі (д) триває два відрахування. Четверть цілої долі (к) триває одне відрахування.

Коли на одне відрахування припадають два звуки однакової тривалості, це будуть вось-

КРАТКИЕ СВЕДЕНИЯ ИЗ МУЗЫКАЛЬНОЙ ГРАМОТЫ

Знание теории музыки — это та основа, без которой невозможно правильно понимать и исполнять музыкальные произведения. Изложенные здесь краткие сведения из музыкальной грамоты будут до некоторой степени теоретическим фундаментом обучения и помогут овладеть материалом данного учебного пособия.

Каждый вид искусства имеет свои средства выразительности. Средством выразительности музыки являются звуки.

Звук — это волнообразное распространение колебаний, возникающих в результате вибрации упругого тела (например, струны рояля или воздушного столба внутри духового инструмента).

Звуки подразделяются на музыкальные и шумовые (немузыкальные).

К музыкальным относятся звуки, имеющие ясно выраженную высоту. Высота звука зависит от частоты колебаний вибрирующего тела. Чем чаще колебания, тем выше звук и наоборот.

Звуки, не имеющие ясно выраженной высоты, производимые различными шумящими и звенящими инструментами, относятся к шумовым.

Кроме высоты, звуки имеют такие свойства, как громкость, которая зависит от силы колебательного движения (размаха колебаний), и тембр — качество звука, его окраска.

Большое значение имеет в музыке и длительность звука.

Длительность — это время, в течение которого слышен звук. Она зависит от длительности колебаний источника звука и измеряется отсчетом равномерных долей времени.

Для записи музыкальных звуков на нотной бумаге существуют специальные знаки, называемые нотами.

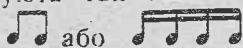
Нота, изображенная в виде овала (о), — это целая доля; продолжительность ее — четыре отсчета («раз», «два», «три», «четыре»).

Половина целой доли (д) длится два отсчета. Четверть целой доли (к) длится один отсчет.

мі від цілої долі (♩), а коли чотири — це будуть шістнадцяті долі (♩).

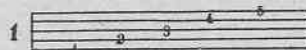
Отже, звуки, записані половинними нотами, вдвое коротші за цілу долю (♩ = 2♩); звуки, записані четвертними нотами, вдвое коротші за половинні (♩ = 2♩); восьмі вдвое коротші за четвертні (♩ = 2♩); шістнадцяті вдвое коротші за восьмі (♩ = 2♩) і т. д.

Коли восьмі або шістнадцяті зустрічаються у вигляді групи нот (не менше двох), їх зв'язують так званою в'язкою, наприклад:

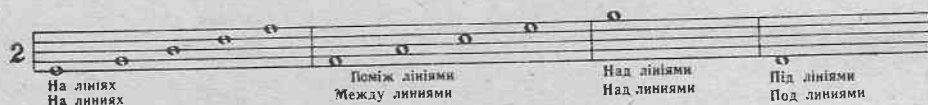

Для запису нот користуються п'ятьма паралельними горизонтальними лініями, які звуться нотним станом, або нотоносцем.

Чим звук вищий, тим вище його записують на нотному стані. Рахунок лініям ведеться знизу вгору:

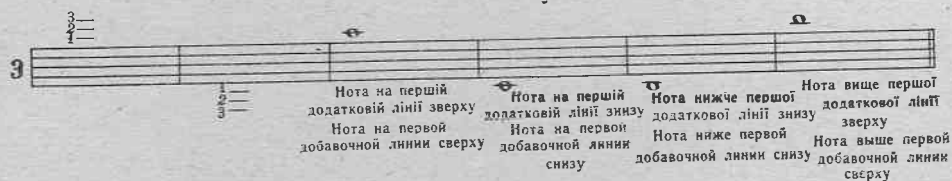

Ноти на нотному стані пишуться на лініях, поміж ними, над ними та під ними:

Звичайно, весь музичний звукоряд не може розміститися на п'яти основних лініях, тому використовують додаткові короткі лінії для кожної ноти окремо.

Ноти записують на додаткових лініях, над ними (якщо додаткові лінії вище нотоносця) або під ними (якщо додаткові лінії нижче нотоносця). Рахунок верхніх додаткових ліній ведеться знизу вгору, а нижніх — зверху вниз:

Під час виконання музичного твору бувають перерви в звучанні. Їх називають паузами.

Тривалість кожної паузи рахується так само, як тривалість звука.

Если на один отсчёт приходится два звука одинаковой длительности, это будут восьмые от целой доли (♩), а если четыре —

это будут шестнадцатые доли (♩). Следовательно, звуки, записанные половинными нотами, вдвое короче целой доли (♩ = 2♩); звуки, записанные четвертными нотами, вдвое короче половинных (♩ = 2♩); восьмые вдвое короче четвертных (♩ = 2♩); шестнадцатые вдвое короче восьмых (♩ = 2♩) и т. д.

Если восьмые или шестнадцатые встречаются в виде группы нот (не менее двух), их связывают так называемой вязкой, например: ♩ или ♩

Для записи нот пользуются пятью параллельными горизонтальными линиями, которые называются нотным станом, или нотоносцем.

Чем выше звук, тем выше его записывают на нотном стане. Счёт линиям ведётся снизу вверх:

Ноты на нотном стане пишутся на линиях, между ними, над ними и под ними:

Естественно, весь музыкальный звукоряд не может разместиться на пяти основных линиях, поэтому используют добавочные коротенькие линии для каждой ноты отдельно.

Ноты записываются на добавочных линиях, над ними (если добавочные линии выше нотоносца) или под ними (если добавочные линии ниже нотоносца). Счёт верхних добавочных линий ведётся снизу вверх, а нижних — сверху вниз:

Во время исполнения музыкального произведения бывают перерывы в звучании. Их называют паузами.

Длительность каждой паузы отсчитывается так же, как длительность звука.

Для визначення положення звука, записаного на нотному стані, застосовують особливий знак, що зветься ключем. Його ставлять на одній з ліній нотного стану.

Ноти для труби, корнета, альту, тенора, баритона і деяких інших інструментів та голосів записують у скрипичному ключі, або ключі *соль*.

Пишуть скрипичний ключ так, щоб його закрюток охоплював другу лінію, на якій розташована нота *соль*.

Крім скрипичного ключа, в нотному запису застосовують басовий ключ, або ключ *фа*, а також деякі інші.

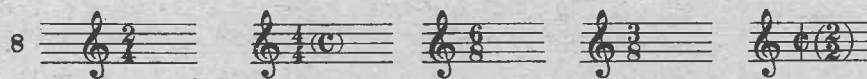
В нотному записі кожний музичний твір поділяється на окремі такти. Такт являє собою частину нотного запису від однієї сильної долі до наступної.

Такти відокремлюють один від одного вертикальною лінією — тактовою рисою.

Для визначення кількості долей певної тривалості в такті на початку твору або окремої частини ставиться **розмір**.

Розмір такту позначають двома цифрами. Верхня цифра вказує, скільки долей (одиниць рахування) у такті, а нижня — тривалість кожної долі (четверть, восьма тощо). Розмір 4/4 інколи вказують знаком C, а 2/2 — знаком C.

Зазначений розмір такту зберігається протягом усього твору або до того часу, поки не буде вказано інший.

Найбільш уживані розміри тактів такі: 4/4 (C), 2/4, 3/4, 3/8, 6/8, 9/8.

Розміри бувають прості і складні. Якщо такт має дві долі, то перша доля є найбільш акцентованою і зветься **сильною**, а друга — **слабкою**. Такий розмір зветься **двудольним (2/4)**. У тридольному розмірі перша

Для определения положения звука, записанного на нотном стане, применяют особый знак, называемый **ключом**. Его ставят на одной из линий нотного стана.

Ноты для трубы, корнета, альту, тенора, баритона и некоторых других инструментов и голосов записывают в скрипичном ключе, или ключе *соль*.

Пишут скрипичный ключ так, чтобы его завиток охватывал вторую линию, на которой расположена нота *соль*.

Кроме скрипичного ключа, в нотной записи применяют **басовый** ключ, или **ключ фа**, а также некоторые другие.

В нотной записи каждое музыкальное произведение разделяется на такты. Такт представляет собой часть нотной записи от одной сильной доли до следующей.

Такты отделяются один от другого вертикальной линией — **тактовой чертой**.

Для указания количества долей определенной длительности в такте в начале произведения или отдельной его части ставится **размер**.

Размер такта обозначают двумя цифрами. Верхняя цифра указывает, сколько долей (единиц счёта) в такте, а нижняя — длительность каждой доли (четверть, восьмая и др.). Размер 4/4 иногда обозначают знаком C, а 2/2 — знаком C.

Обозначенный размер такта сохраняется на протяжении всего произведения или до тех пор, пока не будет указан другой. Наиболее употребительные размеры тактов такие: 4/4, (C), 2/4, 3/4, 3/8, 6/8, 9/8.

Размеры бывают простые и сложные. Если такт имеет две доли, то первая доля называется **сильной**, а вторая **слабой**. Такой размер называется **двудольным (2/4)**. В трёхдольном размере первая доля **сильная**,

доля сильна, друга й третя — слабкі. Дво- і тридольний розміри, кожен з яких має одну сильну долю, належать до простих.

У складних розмірах, наприклад, 4/4, перша доля — сильна, друга — слабка, третя відносно сильна, четверта — слабка.

У складних тридольних розмірах (6/8, 9/8) перша доля сильна, четверта — відносно сильна, решта слабкі.

Іноді музичний твір починається з неповного такту. Неповний такт, що складається з однієї або декількох долей, звуть затактом.

вторая и третья — слабые. Двух- и трехдольный размеры, каждый из которых имеет одну сильную долю, принадлежат к простым.

В сложных размерах, например, 4/4, первая доля — сильная, вторая — слабая, третья — относительно сильная, четвертая — слабая.

В сложных трехдольных размерах (6/8, 9/8) первая доля сильная, четвертая относительно сильная, остальные слабые.

Иногда музыкальное произведение начинается с неполного такта. Неполный такт, состоящий из одной или нескольких долей, называют затактом.

Всі музичні звуки, розташовані за їх висотою, утворюють музичний звукоряд. Музичний звукоряд поділяється на частини — октави, що складаються з семи основних звуків: *до, ре, мі, фа, соль, ля, сі*. Основні звуки звукоряда повторюються в кожній октаві.

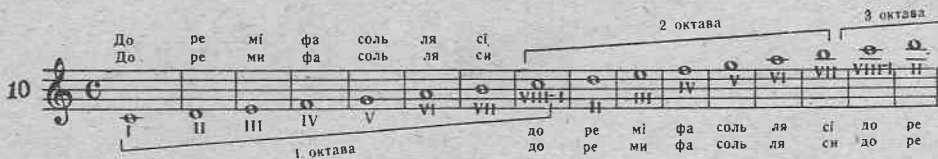
Звуки, що входять до складу октави, звуться також ступенями.

У наведеному нижче прикладі *до* — перший (I) ступінь, *ре* — другий (II), *мі* — третій (III), *фа* — четвертий (IV), *соль* — п'ятий (V), *ля* — шостий (VI), *сі* — сьомий (VII), *до* — восьмий (VIII) ступінь 1-ї октави або 1-й ступінь 2-ї октави.

Все музыкальные звуки, расположенные по их высоте, образуют музыкальный звукоряд. Музыкальный звукоряд разделяется на части — октавы, которые складываются из семи основных звуков: *до, ре, ми, фа, соль, ля, си*. Основные звуки звукоряда повторяются в каждой октаве.

Звуки, входящие в состав октавы, называются также ступенями.

В приведенном ниже примере *до* — первая (I) ступень, *ре* — вторая (II), *ми* — третья (III), *фа* — четвертая (IV), *соль* — пятая (V), *ля* — шестая (VI), *си* — седьмая (VII), *до* — восьмая (VIII) ступень 1-й октавы или I-я ступень 2-й октавы.

Відношення між двома звуками за висотою зветься інтервалом. Основних інтервалів вісім: 1—прима, або унісон, 2—секунда, 3—терція, 4—кварта, 5—квінта, 6—секста, 7—септима, 8—октава.

Прима, або унісон, — це два звуки однакової висоти і назви (наприклад, *до—до* в одній і тій же октаві); секунда — інтервал (відстань) від даного ступеня до наступного за порядком висоти (наприклад, *до—ре*); терція — інтервал між даним і третім ступенем, кварта — між даним і четвертим, квінта — між даним і п'ятим, секста — між даним і шостим, септима — між даним і сьомим, октава — між даним і восьмим.

Соотношение между двумя звуками по высоте называется интервалом. Основных интервалов восемь: 1—прима, или унисон, 2—секунда, 3—терция, 4—кварта, 5—квинта, 6—секста, 7—септима, 8—октава.

Прима, или унисон, — это два звука одинаковой высоты и названия (например, *до—до* в одной и той же октаве); секунда — интервал от данной ступени к следующей по порядку высоты (например, *до—ре*); терция — интервал между данной и третьей ступенью, кварта — между данной и четвертой, квинта — между данной и пятой, секста — между данной и шестой, септима — между данной и седьмой, октава — между данной и восьмой.

Кожен інтервал можна побудувати від будь-якого звука вгору або вниз. У прикладі, наведеному нижче, у першому випадку інтервал зветься секстою вгору, бо до нього входять шість ступенів знизу вгору; у другому — квартою вниз, бо до нього входять чотири ступені, які відраховуються зверху вниз.

Нижче наведено приклад побудови інтервалів від звука *до* першої та другої октав.

В європейській музиці найменший інтервал між двома звуками — це півтон.

Півтони знаходяться між звуками *мі* і *фа*, *сі* і *до*. Між рештою ступенів знаходиться цілий тон. Розрізняють два види півтонів: діатонічні півтони, які утворюються між двома звуками різних назв (наприклад, між *мі* і *фа*, *сі* і *до*), та хроматичні, які утворюються між двома звуками однакових назв (наприклад, між *фа* і *фа-дієз*, *ре* і *ре-бемоль*) тощо.

Часом потрібно буває підвищити або понизити якийсь звук звукоряду на півтон або навіть на два півтони (цілий тон), зберігаючи його основну назву. Для підвищення звука на півтон перед нотою ставлять знак $\sharp$ — дієз. Для пониження звука на півтон перед нотою ставлять знак $\flat$ — бемоль. Коли треба підвищити звук на два півтони (цілий тон), зберігаючи його назву, перед нотою ставлять знак $\times$ — дубль-дієз (подвійний дієз), а при пониженні на два півтони, або на тон, $\flat\flat$ — дубль-бемоль.

Знак $\natural$ — бекар, або відказ, знімає дію дієза чи бемоля і надає звукові первісної висоти.

Усі ці знаки звуться знаками альтерації, або знаками хроматизму.

Щоб запобігти багаторазовому написанню дієзів чи бемолів, їх пишуть на початку ното-

Каждый интервал можно построить от любого звука вверх или вниз. В примере, приведенном ниже, в первом случае интервал называется секстой вверх, ибо в него входят шесть ступеней снизу вверх; во втором — квартой вниз, ибо в него входят четыре ступени, которые отсчитываются сверху вниз.

Нижче приведений пример построения интервалов от звука *до* первой и второй октав.

В европейской музыке наименьший интервал между двумя звуками — это полутон.

Полутоны расположены между звуками *ми* и *фа*, *си* и *до*. Между остальными ступенями заключено по целому тону.

Различают два вида полутонов: диатонические, которые образуются между двумя звуками разных названий (например, между *ми* и *фа*, *си* и *до*), хроматические, которые образуются между двумя звуками одинаковых названий (например, между *фа* и *фа-диез*, *ре* и *ре-бемоль*) и др.

Иногда бывает необходимо повысить или понизить какой-либо звук звукоряда на полутон или даже на два полутона (целый тон), сохраняя его основное название. Для повышения звука на полутон перед нотой ставят знак $\sharp$ — диєз. Для понижения звука на полутон перед нотой ставят знак $\flat$ — бемоль. Когда нужно повысить звук на два полутона (целый тон), сохраняя его название, перед нотой ставят знак $\times$ дубль-диєз (двойной диєз), а при понижении на два полутона или тон, — $\flat\flat$ — дубль-бемоль.

Знак $\natural$ — бекар, или отказ, снимает действие диєза или бемоля и возвращает звуку первоначальную высоту.

Все эти знаки называются знаками альтерации или знаками хроматизма.

Чтобы избежать многократное написание диєзов или бемолей, их пишут в начале ното-

носця, після ключа перед розміром. Діези та бемолі, написані поряд з ключем, зветься ключовими знаками, а ті, що стоять перед нотою — випадковими знаками.

Діез або бемоль, що стоїть перед нотою, діє тільки в межах одного такту й однієї октави.

Звуки, різні назвою, але однакові висотою, зветься енгармонічно рівними. Це, наприклад, *до-дієз* і *ре-бемоль*, *мі-дієз* і *фа*.

Основним виразним засобом в музиці є мелодія.

Мелодія — це музична думка, виражена одноголосно.

Звуки мелодії нерівноцінні. Одні з них інтонаційно опорні, або, як іноді кажуть, стійкі, інші ж — неопорні, або нестійкі.

Мелодичний зв'язок стійких і нестійких звуків в найбільш простій формі знаходить свій вираз в гамі.

Гама — це такий простіший вид мелодії, в якому ступені звукоряда розташовані в порядку поступового підвищення або пониження, наприклад:

Основними видами гам є мажорні і мінорні.

У мажорній гамі тони і півтони між суміжними ступенями розміщені так: тон, тон, півтон, тон, тон, тон, півтон. Такий порядок розміщення тонів і півтонів у мажорній гамі невідмінний.

Мажорна гама може бути побудована від будь-якого звука. Перший її звук зветься тонікою.

В наведеному вище прикладі дано гаму *До-мажор* (*До* — назва гами, яка відповідає назві тоніки; назва «*мажор*» означає вид гами).

Серед ступенів мажорної гами є такі, що сприймаються на слух як опорні звуки. Це звуки I, III та IV ступенів.

При одночасному звучанні їх (наприклад, на фортепіано), вони утворюють співзвуччя (акорд), що зветься мажорним тризвуком.

носця после ключа перед размером. Диезы и бемоли, написанные рядом с ключом, называются ключевыми знаками, а те, которые стоят перед нотой, — случайными знаками.

Диез или бемоль, который стоит перед нотой действует только в пределах одного такта и одной октавы.

Звуки, разные по названию, но одинаковые по высоте, называются энгармоническими равными, например, *до-диез* и *ре-бемоль*, *ми-диез* и *фа*.

Основным выразительным средством в музыке является мелодия.

Мелодия — это музыкальная мысль, выраженная одноголосно.

Звуки мелодии неравноценны. Одни из них интонационно опорные, как иногда говорят, устойчивые, другие же — неопорные, или неустойчивые.

Мелодическая связь устойчивых и неустойчивых звуков в наиболее простой форме находит свое выражение в гамме.

Гама — это такой простейший вид мелодии, в котором ступени звукоряда расположены в порядке постепенного повышения или понижения, например:

Основными видами гамм являются мажорные и минорные.

В мажорной гамме тоны и полутоны между смежными ступенями расположены так: тон, тон, полутон, тон, тон, тон, полутон. Такой порядок расположения тонов и полутонов в мажорной гамме обязателен.

Мажорная гама может быть построена от любого звука. Первый ее звук называется тоникой.

В приведенном выше примере показана гамма *До мажор* (*До* — название гаммы, которая соответствует названию тоники; название «*мажор*» означает вид гаммы).

Среди ступеней мажорной гаммы имеются такие, которые воспринимаются на слух как опорные звуки. Это звуки I, III и V ступеней.

При одновременном звучании их (например, на фортепиано) они образуют созвучие (аккорд), который называется мажорным трезвучием.

Співвідношення звуків за висотою в мажорному тризвуку таке: два тони — півтора тони.

Соотношение звуков по высоте в мажорном трезвучии такое: два тона — полтора тона.

Коли в будь-якій мажорній гамі, наприклад, у *До мажорі*, за тонику прийняти VI ступінь (тобто *ля*) і відтворити ряд звуків від *ля* першої октави до *ля* другої, одержимо міно́рну гаму (*ля міно́р*), паралельну *До мажорній*:

Если в любой мажорной гамме, например, в *До мажоре*, за тонику принять VI ступень (то есть *ля*) и воспроизвести ряд звуков от *ля* первой октавы до *ля* второй, получим мино́рную гамму (*ля мино́р*), параллельную *До мажорной*:

Паралельними гаммами звуться гамми, які мають однаковий звуковий склад і однакові ключові знаки.

Параллельными гаммами называются гаммы, имеющие одинаковый звуковой состав и одинаковые ключевые знаки.

Відстань між першими ступенями паралельних гам — мала терція. Наприклад, *До мажор* — *ля міно́р*, *Фа мажор* — *ре міно́р* і т. п.

Расстояние между первыми ступенями параллельных гамм — малая терция. Например, *До мажор* — *ля мино́р*, *Фа мажор* — *ре мино́р* и т. п.

Міно́рні гамми бувають трьох видів: натуральні, гармонічні та мелодичні.

Минорные гаммы бывают трех видов: натуральные, гармонические и мелодические.

У натуральній міно́рній гамі тони і півтони розміщені між суміжними ступенями так: тон, півтон, тон, тон, півтон, тон, тон.

В натуральній мино́рній гамме тони и полутоны расположены между смежными ступенями так: тон, полутон, тон, тон, полутон, тон, тон.

Якщо в натуральній міно́рній гамі підвищити VII ступінь на півтон, матимемо гармонічну міно́рну гамму.

Если в натуральной мино́рній гамме повысить VII ступень на полутон, получим гармоническую мино́рную гамму.

Порядок розміщення тонів і півтонів у гармонічній міно́рній гамі такий: тон, півтон, тон, тон, півтон, півтора тону, півтон. Якщо в натуральній міно́рній гамі підвищити VI і VII ступені, матимемо мелодичну міно́рну гамму.

Порядок расположения тонов и полутонов в гармонической мино́рній гамме такой: тон, полутон, тон, тон, полутон, полтора тона, полутон.

Если в натуральной мино́рній гамме повысить VI и VII ступени, получим мелодическую мино́рную гамму.

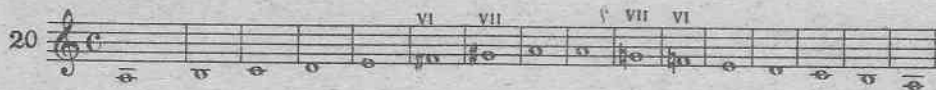

Порядок розміщення тонів і півтонів у мелодичній мінорній гамі такий: тон півтон, тон, тон, тон, півтон.

При виконанні мелодичної мінорної гами VI і VII ступені підвищуються тільки у висхідному порядку. При нисхідному порядку виконується натуральна гама (VI і VII ступені не підвищуються).

Порядок расположения тонов и полутонов в мелодической минорной гамме такой: тон, полутон, тон, тон, тон, тон, полутон.

При исполнении мелодической минорной гаммы VI и VII ступени повышаются только в восходящем порядке. В нисходящем порядке исполняется натуральная гамма (VI и VII ступени не повышаются).

Як і мажор, мінор також має свої опорні звуки — на I, III і V ступенях. При одночасному звучанні вони утворюють мінорний трезвук.

Висотне співвідношення звуків у мінорному трезвучі півтора тону — два тони.

Как и мажор, минор также имеет свои опорные звуки — на I, III и V ступенях. При одновременном звучании они образуют минорное трезвучие.

Высотное соотношение звуков в минорном трезвучии полтора тона — два тона.

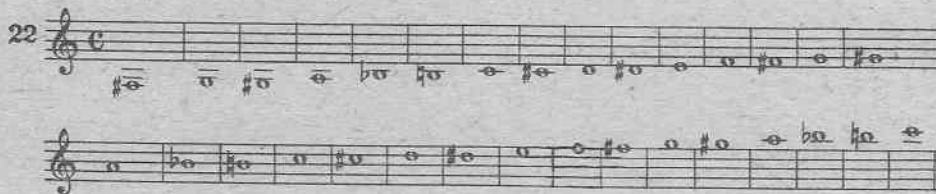

Натуральні мажорні та мінорні гами звуться діатонічними, бо вони складаються із діатонічних тонів і півтонів.

Гама, що складається тільки з півтонів — діатонічних і хроматичних, — зветься хроматичною.

Натуральные мажорные и минорные гаммы называются диатоническими, так как они состоят из диатонических тонов и полутонов.

Гама, состоящая только из полутонов — диатонических и хроматических, — называется хроматической.

На трубі, корнеті, альті, тенорі і баритоні хроматична гама виконується за допомогою вентилів.

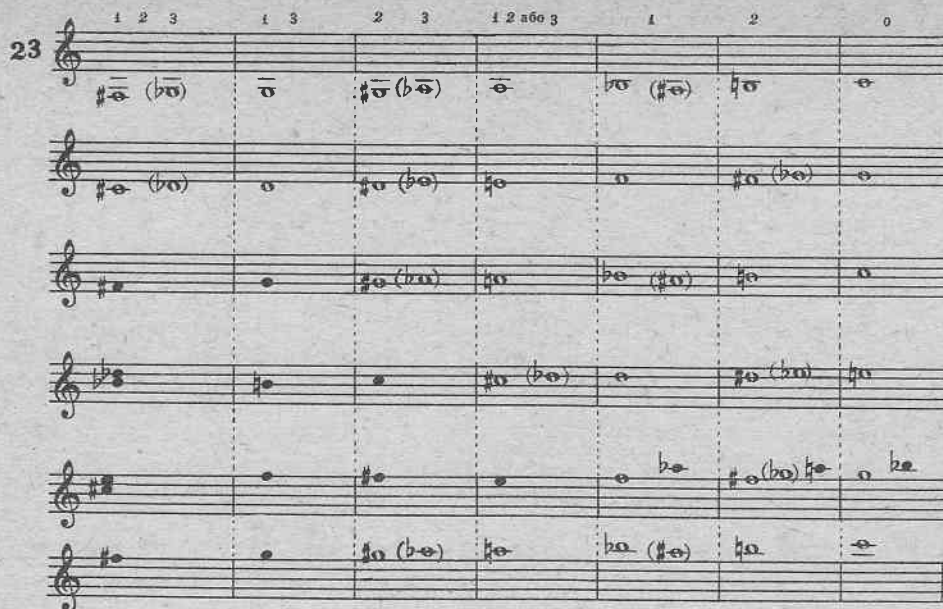
У прикладі, що наведено нижче, вказано, яким пальцем натиснути на клавішу, щоб відтворити відповідний звук хроматичної гами.

Порядок участі пальців у грі на музичному, в тому числі на духовому інструменті, зветься аплікатурою.

На трубе, корнете, альте, теноре и баритоне хроматическая гамма исполняется при помощи вентилей.

В примере, который приведен ниже, указано, каким пальцем нажать на клавишу, чтобы извлечь соответствующий звук хроматической гаммы.

Порядок участия пальцев в игре на музыкальном, в том числе и на духовом инструменте, называется аппликатурой.

Зачорнені овали в даній апплікації вживаються рідко, бо щодо чистоти інтонації та своїм звучанням вони дуже неточні.

Зачерненные овалы в указанной аппликации используются редко, так как по чистоте интонации и по своему звучанию они очень неточны.

ОСНОВНІ ДИНАМІЧНІ ВІДТІНКИ

<i>Fortissimo, ff</i>	(фортіссімо)
<i>Forte, f</i>	(форте)
<i>Mezzo forte, mf</i>	(меццо форте)
<i>Mezzo piano, mp</i>	(меццо піано)
<i>Piano, p</i>	(піано)
<i>Pianissimo, pp</i>	(піаніссімо)
<i>Crescendo</i>	(крешендо)
<i>Diminuendo</i>	(дімінуендо)

ОСНОВНЫЕ ДИНАМИЧЕСКИЕ ОТТЕНКИ

— Дуже голосно	— очень громко
— Голосно	— громко
— Не дуже голосно	— не очень громко
— Не дуже тихо	— не очень тихо
— Тихо	— тихо
— Дуже тихо	— очень тихо
— Поступове збільшення сили звука	— постепенное увеличение силы звука
— Поступове зменшення сили звука	— постепенное уменьшение силы звука

ДЕЯКІ ПОЗНАЧЕННЯ ТЕМПУ ТА ХАРАКТЕРУ ВИКОНАННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Швидкість відрахування долей такту при виконанні музичного твору зветься темпом. Темпових позначень в музиці дуже багато. Нижче наведені лише ті з них, які використовуються в цьому посібнику.

НЕКОТОРЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ ТЕМПА И ХАРАКТЕРА ИСПОЛНЕНИЯ МУЗЫКАЛЬНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Скорость отсчитывания долей такта при исполнении музыкального произведения называется темпом. Темповых обозначений в музыке очень много. Ниже приведены лишь те из них, которые употребляются в данном пособии.

<i>Accelerando</i>	(аччелерандо)	— прискорюючи	— ускоряя
<i>Adagio</i>	(адажіо)	— поволі, спокійно	— медленно, спокійно
<i>Allegretto</i>	(алегретто)	— повільніше, ніж алегро	— менее скоро, чем аллегро
<i>Allegro</i>	(алегро)	— швидко, рухливо	— быстро, подвижно
<i>Andante</i>	(анданте)	— не поспішаючи	— не спеша
<i>Andantino</i>	(андантіно)	— трохи швидше, ніж анданте	— немного скорее, чем анданте
<i>A tempo</i>	(а темпо)	— в темпі	— в темпе
<i>Brillante</i>	(брильянте)	— блискуче	— с блеском
<i>Cantabile</i>	(кантабіле)	— співуче	— певуче
<i>Dolce</i>	(дольче)	— ніжно	— нежно
<i>Espressivo</i>	(еспрессиво)	— виразно	— выразительно
<i>Leggiero</i>	(леджієро)	— легко	— легко
<i>Lento</i>	(ленто)	— повільно, протяжно	— спокойно, протяжно
<i>Larghetto</i>	(лярджетто)	— трохи скоріше, ніж лярго	— немного скорее, чем лярго
<i>Largo</i>	(лярго)	— широко, дуже повільно	— широко, очень медленно
<i>Moderato</i>	(модерато)	— помірно	— умеренно
<i>Maestoso</i>	(маестозо)	— урочисто, велично	— торжественно, величественно
<i>Meno mosso</i>	(меңо моссо)	— менш рухливо	— менее подвижно
<i>Marcato</i>	(маркато)	— підкреслюючи звук	— подчеркивая звук
<i>Non troppo</i>	(нон троппо)	— не дуже	— не очень
<i>Pesante</i>	(пезанте)	— важко	— тяжело, грузно
<i>Piu mosso</i>	(пью моссо)	— рухливіше	— подвижнее
<i>Poco a poco</i>	(поко а поко)	— поступово	— постепенно
<i>Presto</i>	(престо)	— швидше, ніж алегро	— быстрее, чем аллегро
<i>Ritenuto</i>	(рітенуто)	— уповільнюючи	— замедляя
<i>Scherzando</i>	(скерцандо)	— грайливо	— игриво

ЗНАКИ СКОРОЧЕННЯ ТА СПРОЩЕННЯ НОТНОГО ЗАПИСУ

У музичних творах часто використовуються умовні позначення, які допомагають записувати музику скорочено, тобто з меншою кількістю нотних знаків. Наприклад, коли треба повторити якусь частину твору, використовують знаки репризи (повторення).

ЗНАКИ СОКРАЩЕННЯ И УПРОЩЕНИЯ НОТНОЙ ЗАПИСИ

В музыкальных произведениях используются условные обозначения, которые помогают записывать музыку сокращенно, то есть с меньшим количеством нотных знаков. Например, когда требуется повторить какую-то часть произведения, используют знаки репризы (повторения).

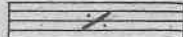

Якщо треба повторити твір від початку до певного місця, позначеного словом «Кінець» (Fine), пишуть: *Da capo al Fine*, що означає: «Від початку до кінця».

При повторенні однакових тактів пишуть:

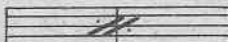
Если нужно повторить произведение от начала до определённого места, обозначенного словом «Конец» (Fine), пишут: *Da capo al Fine*, что значит «От начала до конца».

При повторении одинаковых тактов пишут:

25

Якщо повторюються два такти, пишуть:

Если повторяются два такта, пишут:

26

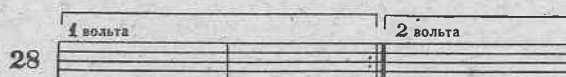
Щоб не повторювати в запису великої кількості тактів з паузами, пишуть один такт із знаком паузи, а над ним—число тактів мовчання:

Чтобы не повторять в записе большого количества тактов с паузами, пишут один такт со знаком паузы, а над ним — число тактов молчания:

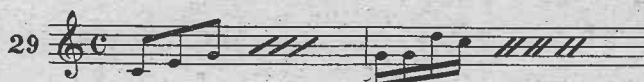
Для повторення будь-якої частки твору з іншим закінченням застосовують знаки, які звуть вольтами:

Для повторения любого отрезка произведения с другим окончанием применяются знаки, называемые вольтами:

Повторення однакової мелодичної фігури в межах такту раніш позначали рисками:

Повторение одинаковой мелодической фигуры в пределах такта раньше обозначали черточками:

Багаторазове повторення однієї і тієї ж доли в одному такті записують так:

Многократное повторение одной и той же доли в одном такте записывают так:

ВПРАВИ ТА ЕТЮДИ

З перших же вправ необхідно стежити за точністю атаки, якістю звука, додержанням ритмічного рисунка мелодії. Не можна також забувати, що триматися треба невимушено, не напружуючись. Напружена гра перешкоджає розвиткові техніки пальців, стомлює губні м'язи і неприємно впливає на слухача.

Перші вправи досить коротенькі. Це дає можливість при нерозвиненому ще амбушюрі часто відпочивати, а педагогові контролювати правильність видобування звука і постановки амбушюра.

Під час виконання вправ звук має виникати від твердого удару язика на склад «та» з невеликим акцентом*. Водночас подається рівний і повний струмінь повітря. До кінця такту звук витримують з однаково рівним напруженням.

Відраховуй
Считай

1 2 3 4 5

*) Акцент — підкреслення початку звука — ставиться над або під нотою.

*) Акцент — подчёркивание начала звука — ставится над или под нотой.

УПРАЖНЕНИЯ И ЭТЮДЫ

С первых же упражнений необходимо следить за точностью атаки, качеством звука, соблюдением ритмического рисунка мелодии. Нельзя также забывать, что держаться нужно естественно, не напрягаясь. Напряжённая игра препятствует развитию техники пальцев, утомляет мышцы губ и производит неприятное впечатление на слушателя.

Первые упражнения весьма кратковременны. Это дает возможность при неразвитом еще амбушюре часто отдыхать, а педагогу контролировать правильность звукоизвлечения и постановки амбушюра.

Во время исполнения упражнений звук должен возникать от твёрдого удара языка на слог «та» с небольшим акцентом*. Одновременно подается ровная и полная струя воздуха. До конца такта звук выдерживается с одинаково ровным напряжением.

1, 2, 3, 4 1, 2, 3, 4

6

7

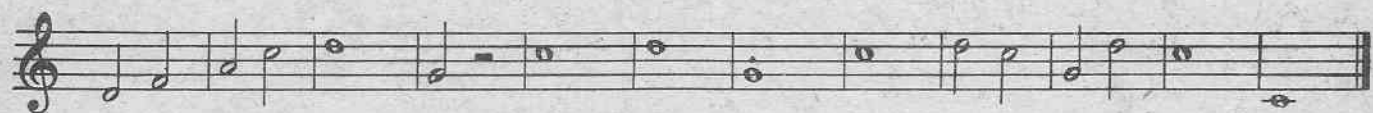
8

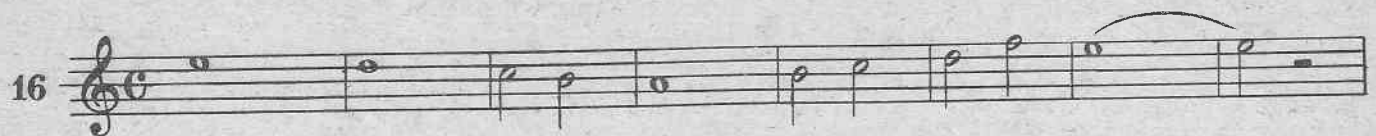
9

10

11

12

ЖИТО, МАТИ, ЖИТО
Українська народна пісня

«ЖИТО, МАТИ, ЖИТО»
Украинская народная песня

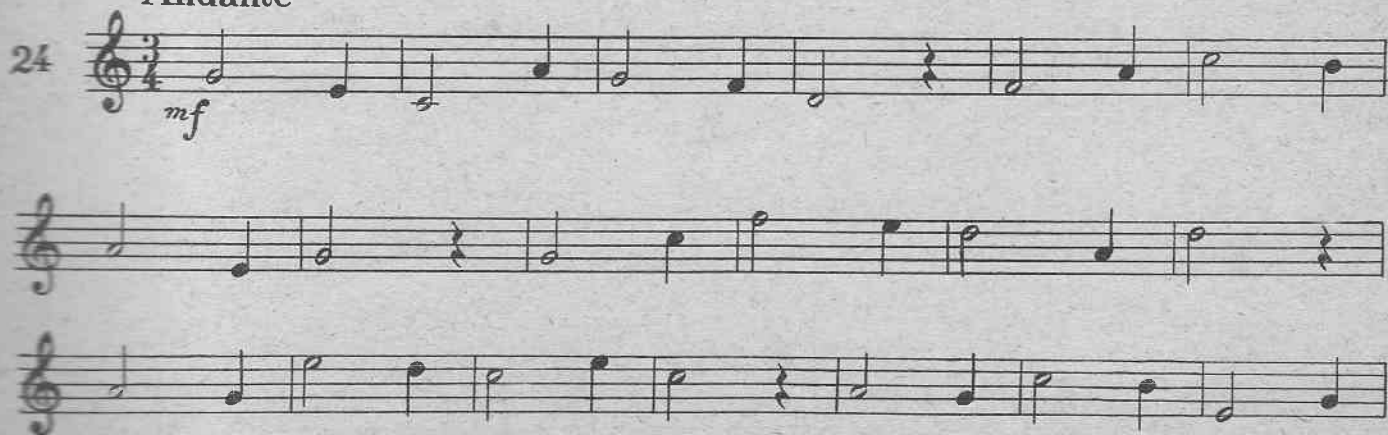

Allegretto

Andante

Allegretto

25 *f*

Five staves of musical notation. The first staff starts with measure 25, marked with a forte (*f*) dynamic. The subsequent staves contain measures 26 through 30. The music is in treble clef with a common time signature (C). The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests.

Allegretto

26 *mf*

Four staves of musical notation. The first staff starts with measure 26, marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The subsequent staves contain measures 27 through 30. The music is in treble clef with a common time signature (C). The notes are mostly quarter and eighth notes, with some rests. A crescendo hairpin is visible in the third staff, and a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking appears in the fourth staff.

Восьма — це доля, яка своєю тривалістю у вісім разів коротша за цілу долю. Виконується вона так, щоб на одну четвертну долю, тобто одне рахування, припадало два звуки однакової тривалості, наприклад:

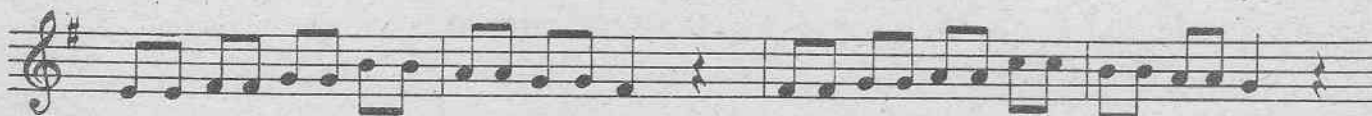
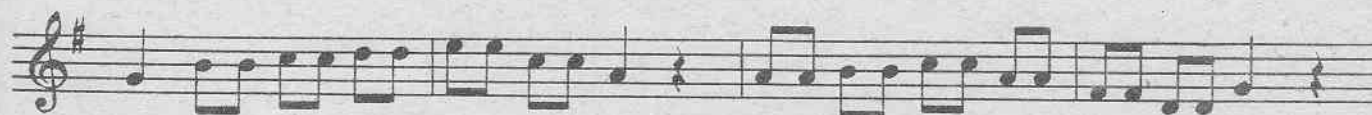

Восьмая — это доля, которая по своей длительности в восемь раз короче целой доли. Исполняется она так, чтобы на одну четвертую долю, то есть один отсчет, приходилось два звука одинаковой длительности, например:

Moderato

Allegretto

УПЕРТА ЛІЗА
Естонська народна пісня

УПРЯМАЯ ЛИЗА
Эстонская народная песня

Allegretto

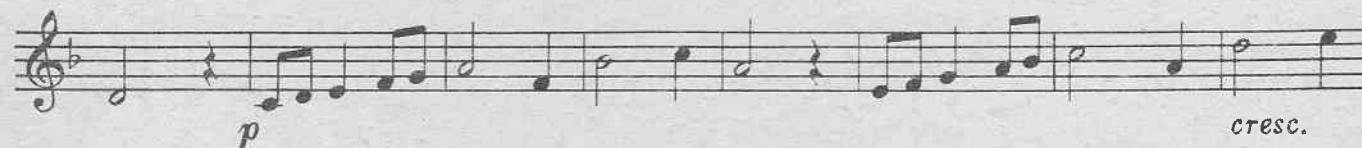
«УЖ Я ЗОЛОТО ХОРОНЮ, ХОРОНЮ»
Російська народна пісня

УЖ Я ЗОЛОТО ХОРОНЮ, ХОРОНЮ
Русская народная песня

Allegretto

Andante

Allegretto

32

f

mf

f

Lento

33

mf

V

V

Allegretto

34 *f*

Moderato

35 *mf*

1 - i, 2 - i, 3 - i, 4 - i
1 - и, 2 - и, 3 - и, 4 - и

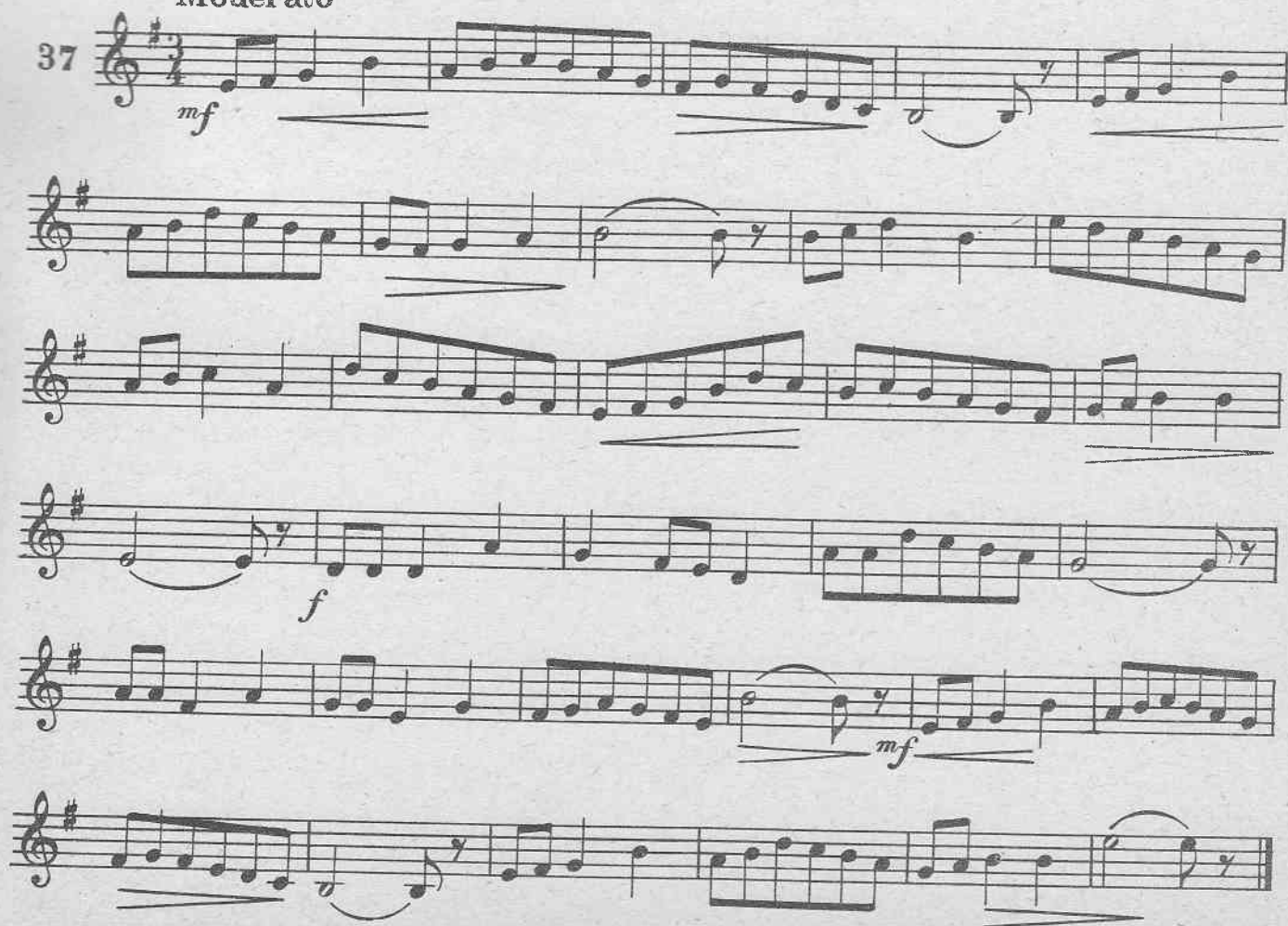
Allegretto

36

Moderato

37

Allegretto

38 *mf*

Three staves of music in treble clef, key of D major (one sharp), 3/8 time. The first staff begins with a measure number of 38 and a dynamic marking of *mf*. The music consists of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest in the final measure of the first staff.

Allegretto

39 *mf*

Five staves of music in treble clef, key of B-flat major (two flats), 3/8 time. The first staff begins with a measure number of 39 and a dynamic marking of *mf*. The music continues with eighth and sixteenth notes, featuring a double bar line and repeat sign in the fourth staff, and ending with a quarter rest in the final measure of the fifth staff.

Allegretto

40

mf

mf

f

Lento

41

mf

f

rit.

Moderato

42 *f*

This section contains four staves of music in 6/8 time, marked Moderato and fortissimo (f). The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The melody is characterized by eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The first staff begins with a measure rest followed by a half note. The music concludes with a double bar line at the end of the fourth staff.

Allegretto

43 *f*

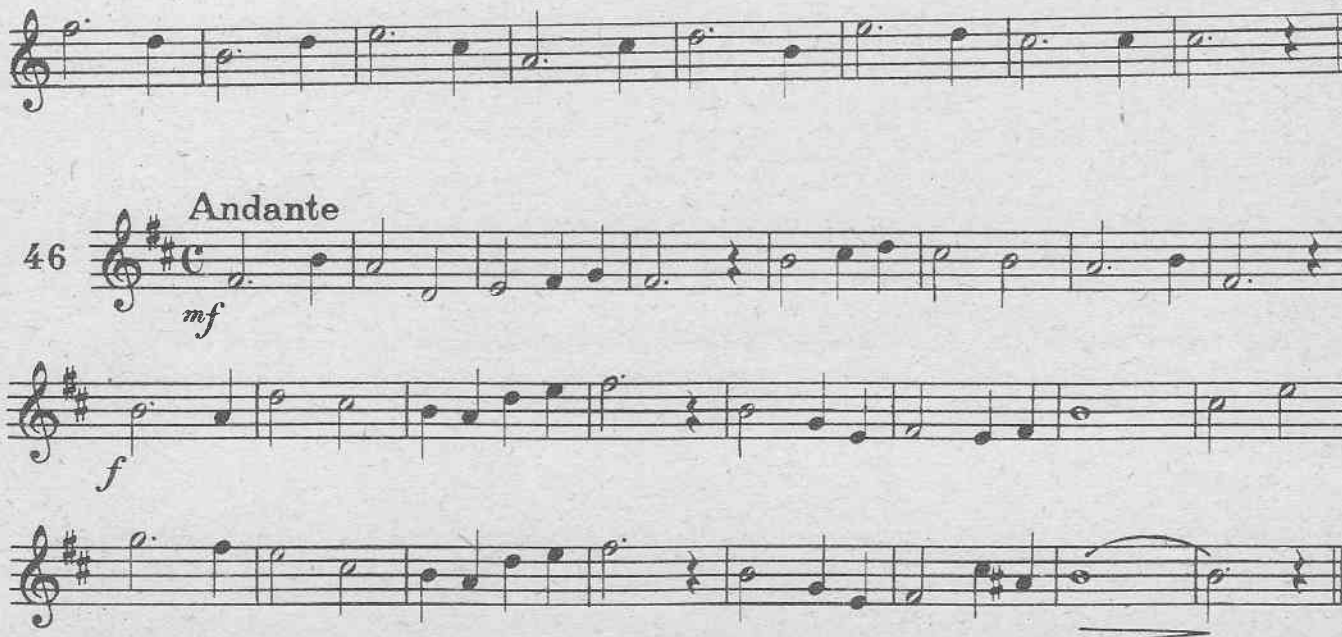
This section contains eight staves of music in 6/8 time, marked Allegretto and fortissimo (f). The key signature changes to two sharps (F-sharp and C-sharp). The tempo is faster than the previous section. The melody continues with active eighth and sixteenth notes. The section ends with a double bar line at the end of the eighth staff.

Подовження тривалості кожної долі звука або паузи на половину може бути вказано за допомогою крапки, яка ставиться справа біля ноти. Отже, половинна крапка, що стоїть справа від неї, утворюють долю, рівну трьом чвертям, а четвертна з крапкою — долю, рівну трьом восьмим.

Крапка, що стоїть над або під нотою, зменшує її тривалість вдвое, вказуючи на скорочене виконання — стаккато, наприклад:

Увеличение длительности каждой доли звука или паузы на половину может быть указано при помощи точки, выставляемой справа около ноты. Следовательно, половинная и точка, которая стоит справа от нее, образуют долю, равную трём четвертям, а четвертная с точкой — долю, равную трём восьмым.

Точка, стоящая над или под нотой, сокращает ее длительность вдвое, указывая на отрывистое исполнение — стаккато, например:

Moderato

47

mf

Moderato

48

f $\begin{matrix} 1 - i, \\ 1 - u, \end{matrix} \begin{matrix} 2 - i \\ 2 - u \end{matrix} \begin{matrix} 1 - i, \\ 1 - u, \end{matrix} \begin{matrix} 2 - i \\ 2 - u \end{matrix}$

49 **Lento**

mf

f

mf

f

mf

This section contains three staves of music in a single system. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature (C). The tempo is marked 'Lento'. The first measure of the first staff is marked 'mf'. The second staff has a 'f' marking at the beginning and a 'mf' marking further along. The third staff has a 'f' marking at the beginning and a 'mf' marking further along. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs.

50 **Allegretto**

f

mf

f

This section contains five staves of music in a single system. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two sharps (D major), and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegretto'. The first measure of the first staff is marked 'f'. The third staff has a 'mf' marking. The fourth staff has a 'f' marking. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs.

Lento

ПІСНЯ ФЕН ЯНА
Китайська народна пісня

ПЕСНЯ ФЕН ЯНА
Китайская народная песня

Allegro

Шістнадцята — доля, яка своєю тривалістю в чотири рази коротша за четвертну. Шістнадцяті виконуються так, щоб на одне четвертне рахування у такті припадало чотири звуки однакової тривалості, наприклад:

Шестнадцатая — доля, которая по своей длительности в четыре раза короче четвертной. Шестнадцатые исполняются так, чтобы на один четвертной отсчёт в такте приходилось четыре звука одинаковой длительности, например:

Усі вправи на шістнадцяті виконують спочатку в повільному темпі з чіткою атакою і цілковитою погодженістю язика і пальців. У швидкому темпі рекомендується грати, лише добре засвоївши вправу.

Все упражнения на шестнадцатые исполняются вначале в медленном темпе, с чёткой атакой и полной согласованностью языка и пальцев. В быстром темпе рекомендуется играть, лишь хорошо усвоив упражнение.

Moderato

Allegretto

Allegro

«ПЕРЕВОЗ ДУНЯ ДЕРЖАЛА»
Російська народна пісня

ПЕРЕВОЗ ДУНЯ ДЕРЖАЛА
Русская народная песня

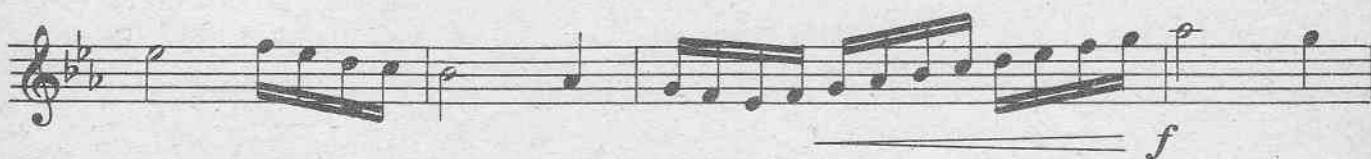
Allegretto

Andante

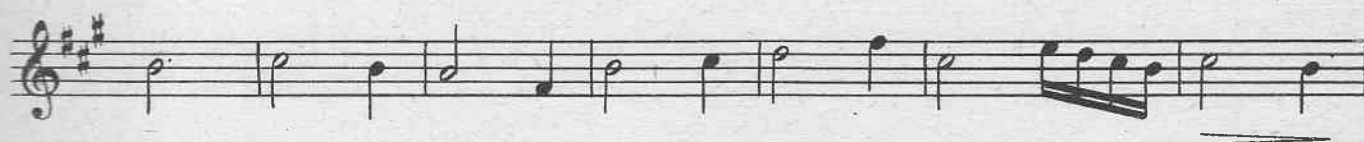
Allegro

Allegro scherzando

Lento

I. БОБРОВСКИЙ

И. БОБРОВСКИЙ

Allegretto leggiero

Allegro

В музичній практиці зустрічаються більш або менш складні ритмічні побудови.

У цьому посібнику ми даємо вправи і етюди на восьму з крапкою, синкопу, тріоль, а також на легато.

Крапка, яка стоїть справа від восьмої, перетворює її в долю, яка за тривалістю дорівнює трьом шістнадцятим, наприклад:

Крім твердого удару язиком на склад «та», вживається також і м'якший удар на склад «да».

М'яка атака застосовується в творах або фразах м'якого, співучого характеру.

Рух язика при виконанні співучих фраз повинен бути повільним, а звучання — м'яким.

Удар язиком на склад «да» застосовується також при виконанні ритмічної фігури, яка складається з восьмої з крапкою та шістнадцятої.

В музыкальной практике встречаются более или менее сложные ритмические построения. В этом пособии мы даём упражнения и этюды на восьмую с точкой, синкопу, триоль, а также на легато.

Точка, стоящая справа от восьмой, превращает её в долю, которая по длительности равна трём шестнадцатым, например:

Кроме твёрдого удара языком на слог «та», употребляется также более мягкий удар на слог «да».

Мягкая атака применяется в произведениях или фразах мягкого, певучего характера.

Движение языка при исполнении певучих фраз должно быть медленным, а звучание — мягким.

Удар языком на слог «да» применяется также при исполнении ритмической фигуры, состоящей из восьмой с точкой и шестнадцатой.

Грати слід так, як визначено в етюді 63.
Язык мусить робити різнохарактерні удари
на склад «та» і «да».

Играть следует так, как указано в этюде
63.
Язык должен делать разнохарактерные уда-
ры на слог «та» и «да».

Moderato

63

НА КЛАДОЧЦІ УМИВАЛАСЯ
Українська народна пісня

«НА КЛАДОЧЦІ УМИВАЛАСЯ»
Украинская народная песня

Allegretto

64

Allegretto

65 *f*

This musical system contains five staves of music for the piece 'Allegretto'. The first staff begins with the measure number '65' and a dynamic marking of '*f*'. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat) and a 2/4 time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The system ends with a double bar line.

Ж. АРБАН

Ж. АРБАН

Allegro

66 *f*

This musical system contains four staves of music for the piece 'Allegro'. The first staff begins with the measure number '66' and a dynamic marking of '*f*'. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff with a key signature of one sharp (F-sharp) and a common time (C) signature. The melody is more rhythmic, featuring many eighth and sixteenth notes. The system ends with a double bar line.

mf

f

Risoluto

67 *f*

mf dolce

Musical score for measures 67-71. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. Measure 67 starts with a forte (*f*) dynamic. The melody is written on a single staff. Measures 68-71 show a change in dynamics to mezzo-forte (*mf*) and a more melodic, 'dolce' character.

Lento

68 *mf*

Musical score for measures 68-72. The key signature changes to two flats (Bb and Eb), and the time signature is common time (C). Measure 68 starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The tempo is marked 'Lento'. The melody is written on a single staff. Measures 69-72 continue the melodic line with various rests and note values.

МЕЛОДІЯ
ВІРМЕНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ

МЕЛОДІЯ
АРМЯНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦА

Allegretto

69

f

mf

This section contains four staves of music in treble clef, key of D major (two sharps), and 3/8 time. The first staff begins with a measure number of 69 and a forte (*f*) dynamic. The melody consists of eighth and sixteenth notes. The second and fourth staves feature a half-note rest followed by a melodic phrase. The third staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The section concludes with a double bar line.

Largo

70

f

mf

This section contains four staves of music in treble clef, key of B-flat major (two flats), and 3/4 time. The first staff begins with a measure number of 70 and a forte (*f*) dynamic. The melody is slower, featuring quarter and eighth notes. The second staff ends with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The section concludes with a double bar line.

Синкопа — ритмічна фігура, в якій акцент переноситься з сильної долі такту на наступну слабку, більш тривалу долю.

Виконуючи синкопу, злегка підкреслюють середні, більш тривалі доли.

Синкопа — ритмическая фигура, в которой акцент переносится с сильной доли такта на следующую слабую, более выдержанную долю.

Исполняя синкопу, слегка подчёркивают средние, более длинные доли.

Moderato

71 *f* *simile*

Moderato

72 *f* *simile*

Allegretto

73 *f*

МОЛДАВСЬКА НАРОДНА МЕЛОДІЯ

МОЛДАВСКАЯ НАРОДНАЯ МЕЛОДИЯ

Allegro

74 *f*

Andante

75 *mf*

f

mf

f

This section contains five staves of music in G major (one sharp) and common time (C). The tempo is marked 'Andante'. The first staff (measure 75) begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second and fourth staves feature a forte (*f*) dynamic. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some measures containing rests. The section concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

Allegretto

76 *f*

This section contains five staves of music in A major (two sharps) and 2/4 time. The tempo is marked 'Allegretto'. The first staff (measure 76) begins with a forte (*f*) dynamic. The music is characterized by a steady eighth-note rhythm. The section concludes with a double bar line at the end of the fifth staff.

Allegretto

77 *f*

Г. МИХАЙЛОВ

Г. МИХАЙЛОВ

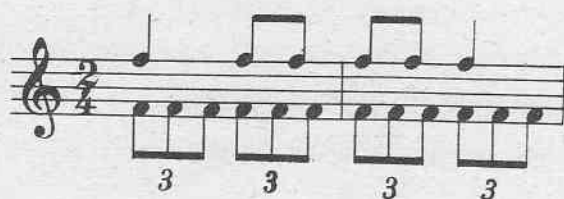
Allegretto

78 *mf*

Тріоль — ритмічна фігура з трьох однакових долей, які стоять замість звичайних двох долей. Наприклад:

Триоль — ритмическая фигура из трёх одинаковых долей, стоящих вместо обычных двух долей. Например:

Moderato

80 *mf*

81 *Moderato*

Allegro

Lento

83

83

f

mf

84

85

86

87

This section contains five staves of music for measures 83 through 87. The tempo is marked 'Lento'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The time signature is common time (C). The first staff (measure 83) begins with a forte (*f*) dynamic. The second staff (measure 84) includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The music features eighth and sixteenth notes, with several triplet markings (indicated by a '3' over the notes). The section concludes with a double bar line at the end of measure 87.

Allegretto

84

84

f

85

86

87

88

89

This section contains six staves of music for measures 84 through 89. The tempo is marked 'Allegretto'. The key signature remains two flats. The time signature changes to 2/4. The first staff (measure 84) begins with a forte (*f*) dynamic. The music is characterized by a steady eighth-note pattern with frequent triplet markings (indicated by a '3' over the notes). The section concludes with a double bar line at the end of measure 89.

Andantino

85

mf *f* *p*

Легато — зв'язний, плавний перехід від одного звука до другого без участі язика.

Легато позначається дугоподібною лінією, що зветься лігою.

Необхідно дбати про красиве і плавне легато, так само як і про хорошу атаку.

Всі вправи на легато виконують, точно дотримуючись зазначеного темпу.

Легато досягається виключно гнучкістю амбушюрних м'язів.

Виконується легато на одне дихання, причому язик бере участь у виникненні тільки першого звука злиганої групи долей. Натискати мундштуком на губи не рекомендується.

Легато — связный, плавный переход от одного звука к другому без участия языка.

Легато обозначается дугообразной линией, называемой лигой.

Необходимо постоянно заботиться о красивом и плавном легато, также как и о хорошей атаке.

Все упражнения на легато исполняют, точно придерживаясь указанного темпа.

Легато достигается исключительно гибкостью амбушюрных мышц.

Исполняется легато на одно дыхание, причем язык принимает участие в извлечении только первого звука слигванной группы долей. Нажимать мундштуком на губы не рекомендуется.

Largo

86

p *mf* *p* *mf* *p* *mf* *p*

87 *Lento*
p *mf*

ОЙ У КИЄВІ, ТА НА ГОРОДИЩІ
 Українська народна пісня

«ОЙ У КИЄВІ, ТА НА ГОРОДИЩІ»
 Украинская народная песня

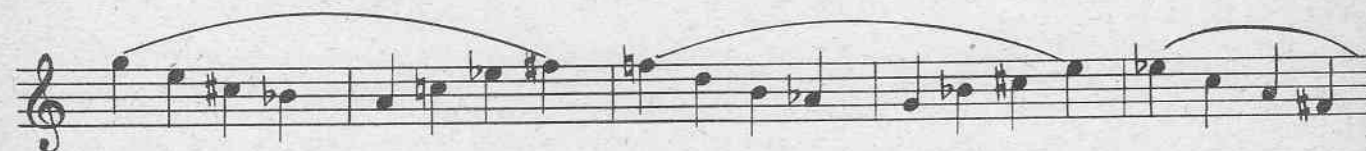
88 *Lento*
mf

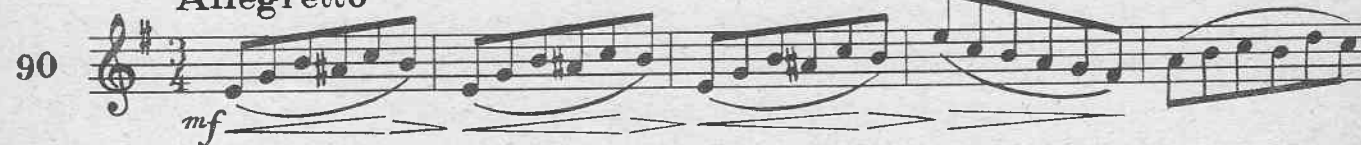
А. ИОГАНСОН

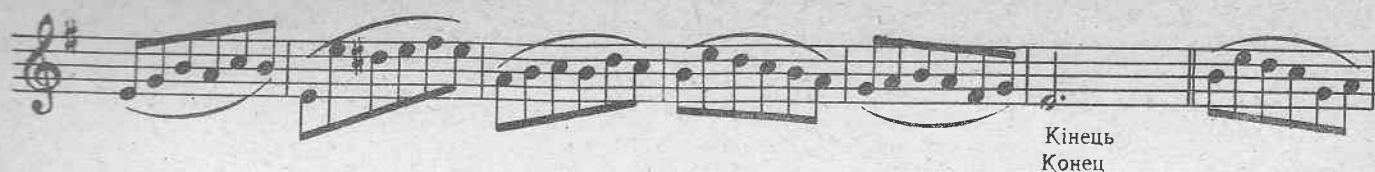
А. ИОГАНСОН

Adagio

Allegretto

Кінець
Конец

cresc.

Повторити з початку до слова «Кінець».
Повторить с начала до слова «Конец».

Moderato

91

mf

p

mf

f

rit.

a tempo

f

mf

Allegretto

92

f

mf

f

mf

p

mf

f

Andante cantabile

93 *mf*

f

p

І. БОБРОВСЬКИЙ

И. БОБРОВСКИЙ

Allegretto

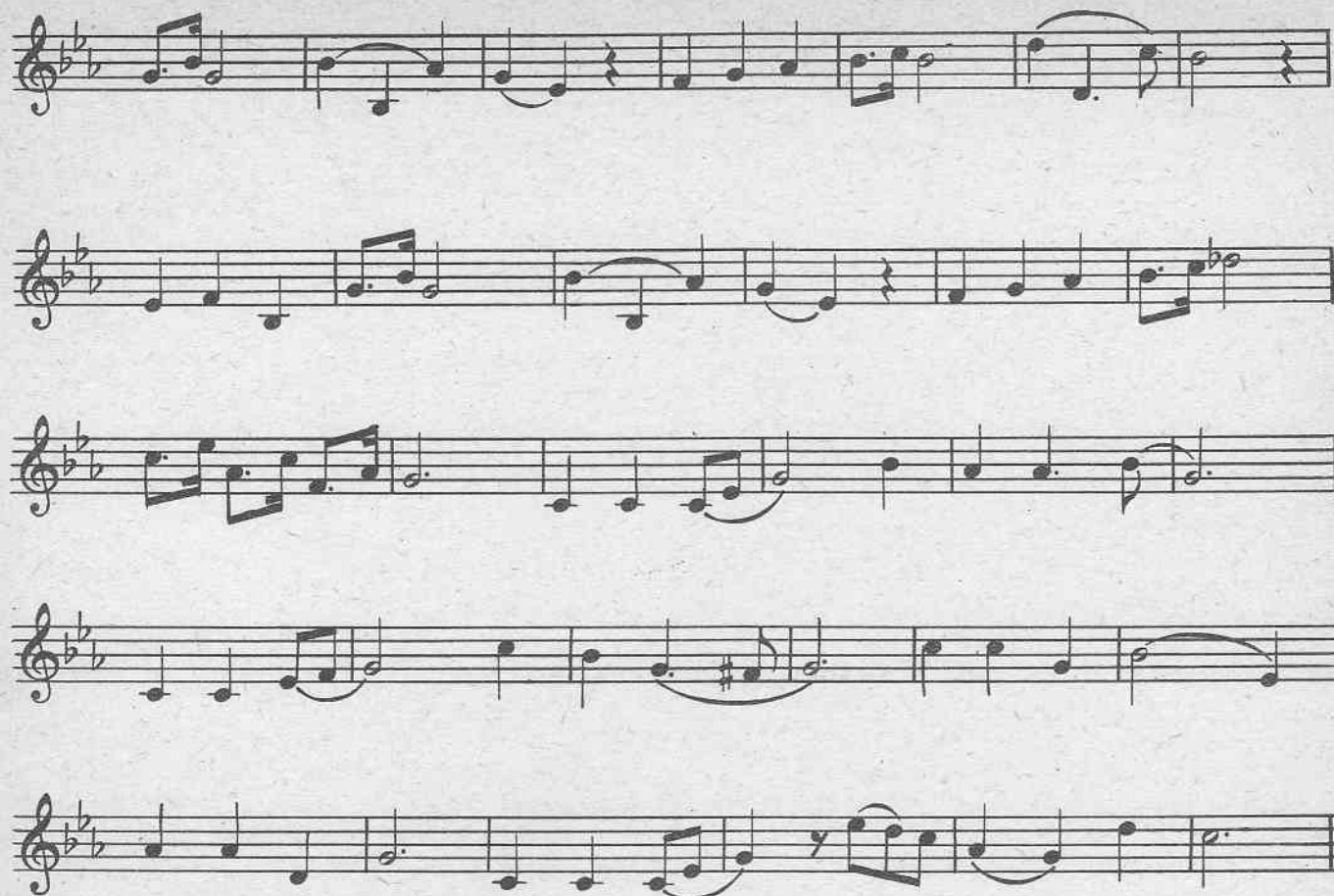
94 *mf*

Measures 65-74 of a musical score in G major (one sharp). The music is written for a single melodic line on a treble clef staff. The tempo is marked *a tempo*. The dynamics are marked *mf* (measures 65-66), *p* (measure 67), *f* (measures 68-69), *mf* (measures 70-71), and *rit.* (measures 72-74). The melody features eighth and sixteenth notes, often beamed together, with some measures containing triplets. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 74.

Andante

95

Measures 95-102 of a musical score in B-flat major (two flats) and 3/4 time. The music is written for a single melodic line on a treble clef staff. The tempo is marked *Andante*. The melody is slower and more spacious than the previous section, featuring half notes, quarter notes, and eighth notes. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 102.

Ю. КОЛОЖИНСЬКИЙ

Ю. КОЛОЖИНСКИЙ

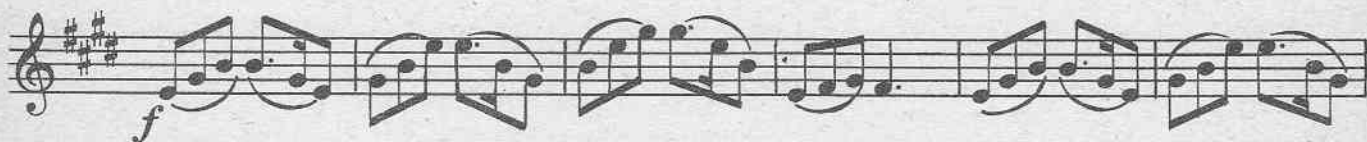

Allegretto

Allegretto

Allegro

99

mf

p

mf

f *p* *pp*

74

Tempo di Valse

100

mf

p

f

mf

Andante cantabile

101

mf

f

cresc.

f

rit.

Maestoso

102

The musical score consists of ten staves of music. The first staff begins with the tempo marking 'Maestoso' and the measure number '102'. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The music is written for a single melodic line on a treble clef staff. The score includes various dynamics: *f* (forte) at the beginning, *p* (piano) in measures 104-105, *mf* (mezzo-forte) in measures 106-107, *f* in measures 108-109, and *mf* in measures 110-111. The piece concludes with a final measure marked *f*. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and is characterized by frequent triplet markings (indicated by a '3' over the notes). Slurs and accents are used throughout to indicate phrasing and emphasis.

Moderato

103

f

mf

f

mf

f

f

f

f

This musical score consists of eight staves of music in treble clef, key of D major (two sharps), and 6/8 time. The tempo is marked 'Moderato'. The first staff begins with the measure number '103' and a dynamic marking of '*f*'. The music features a continuous eighth-note melody with various phrasing slurs and ties. The second staff has a dynamic marking of '*mf*'. The third staff has a dynamic marking of '*f*'. The fourth staff has a dynamic marking of '*mf*'. The fifth staff has a dynamic marking of '*f*'. The sixth staff has a dynamic marking of '*f*'. The seventh staff has a dynamic marking of '*f*'. The eighth staff has a dynamic marking of '*f*'. The music concludes with a double bar line and a repeat sign.

Allegretto

104

mf

f

rit. a tempo

mf

f

Moderato

105

mf

p

mf

f

Detailed description: This block contains the musical notation for measures 105 through 114 of a piece in Moderato tempo. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 3/4. The notation is written on a single treble clef staff. Measures 105-110 are marked *mf* (mezzo-forte). Measures 111-112 are marked *p* (piano). Measures 113-114 are marked *f* (forte). The music features a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with some measures containing rests or longer note values.

Allegro

106

f

3

3

Detailed description: This block contains the musical notation for measures 106 through 109 of a piece in Allegro tempo. The key signature is three flats (Bb, Eb, Ab) and the time signature is 2/4. The notation is written on a single treble clef staff. Measures 106-107 are marked *f* (forte) and contain triplet markings (3). Measures 108-109 continue the melodic line with eighth and sixteenth notes.

Andante

mp

f

Tempo I

mf

f

pp

107 *Andante*

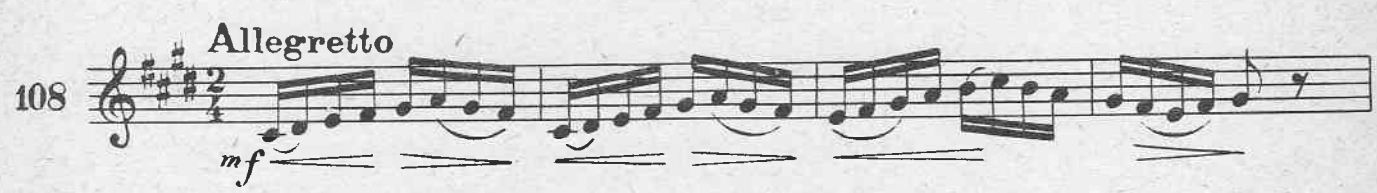
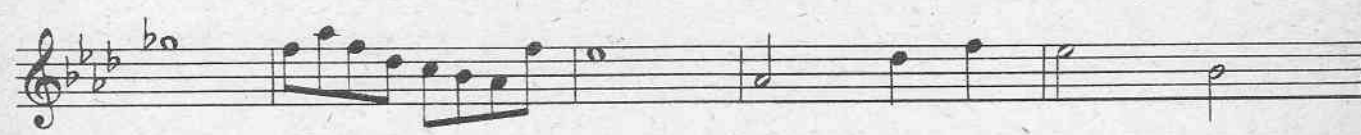
f

leggiere

mf

cresc.

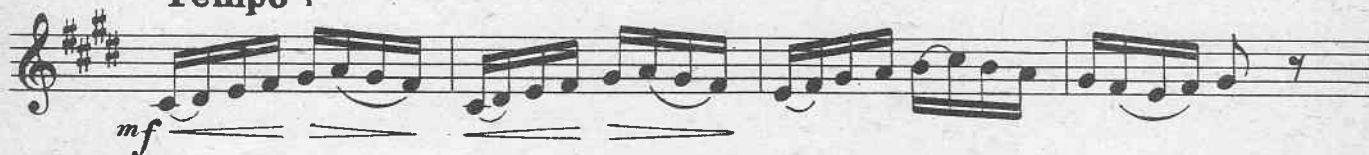
f

Meno mosso

Tempo I

Pesante

Four staves of musical notation in G major (one sharp) and 4/4 time. The first staff concludes with a forte (*f*) dynamic marking. The second and third staves are characterized by numerous notes with accents (>). The fourth staff terminates with a double bar line.

Moderato

110 *f*

Five staves of musical notation in D major (two sharps) and 2/4 time. The first staff starts with a forte (*f*) dynamic. The second staff features a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third staff begins with a forte (*f*) dynamic. The fourth and fifth staves continue the melodic progression.

ЩОДЕННІ ПІДГОТОВЧІ ВПРАВИ

Щоденні заняття на інструменті необхідно починати з вправ, що підготовляють учня до дальшої гри.

Такі щоденні вправи зміцнюють амбушюр, розвивають дихання і вдосконалюють якість звука.

Братись до виконання щоденних вправ, які мають тренувальний характер, слід лише після засвоєння перших шістнадцяти вправ Школи.

Якщо після засвоєння I вправи виявиться, що за регістровою трудністю вона недостатня, слід замінити її вправою II, а надалі III та IV.

Але слід пам'ятати, що передчасне видобування високих звуків шкідливе.

Це може призвести до перевтоми або навіть до зриву амбушюрних м'язів.

Граючи верхні звуки, не слід натискати мундштуком на губи.

Ці звуки повинні видобуватися легко, виключно за рахунок більшого напруження м'язів губ і лица. Досягти цього можна лише в результаті повсякденного тренування амбушюра грою на інструменті. При виконанні крешендо і дімінуендо пильнують за чистотою інтонації, яка контролюється слухом.

Висота звука на *forte* не повинна понижуватись, а на *piano* — підвищуватись.

ЕЖЕДНЕВНЫЕ ПОДГОТОВИТЕЛЬНЫЕ УПРАЖНЕНИЯ

Ежедневные занятия на инструменте необходимо начинать с упражнений, подготавливающих ученика к дальнейшей игре.

Такие ежедневные упражнения укрепляют амбушюр, развивают дыхание и совершенствуют качество звука.

Приступать к исполнению ежедневных упражнений, имеющих тренировочный характер, следует лишь после усвоения первых шестнадцати упражнений Школы.

Если после усвоения I упражнения выяснится, что по регистровой трудности оно недостаточно, следует заменить его упражнением II, а в дальнейшем III и IV.

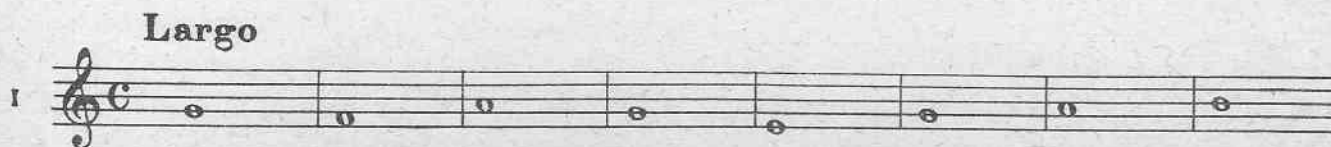
Однако, следует помнить, что преждевременное извлечение высоких звуков вредно.

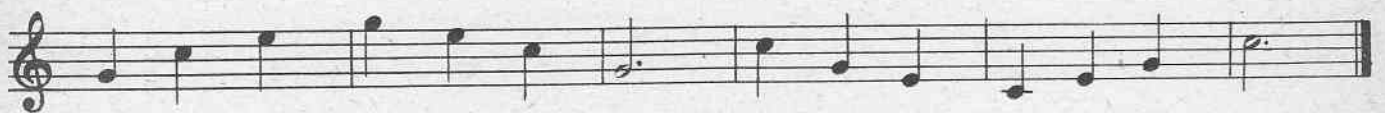
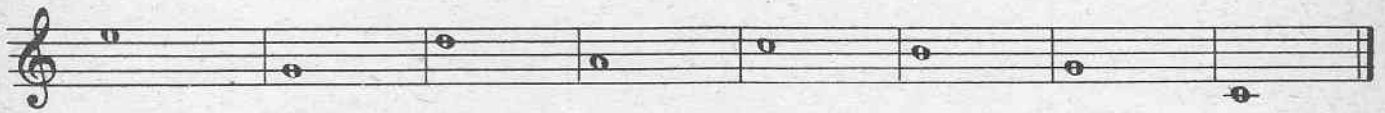
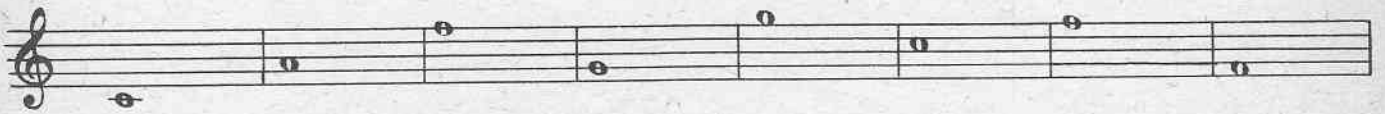
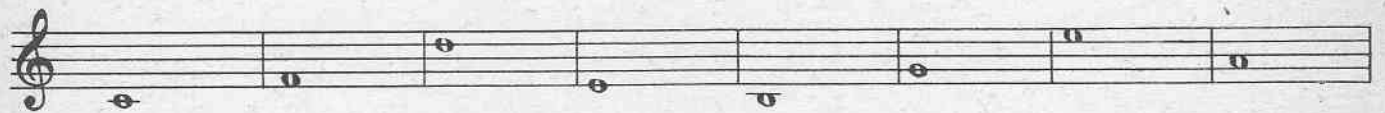
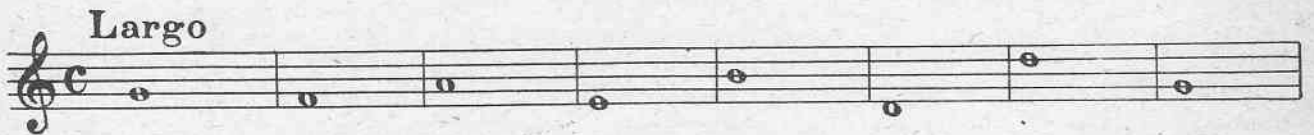
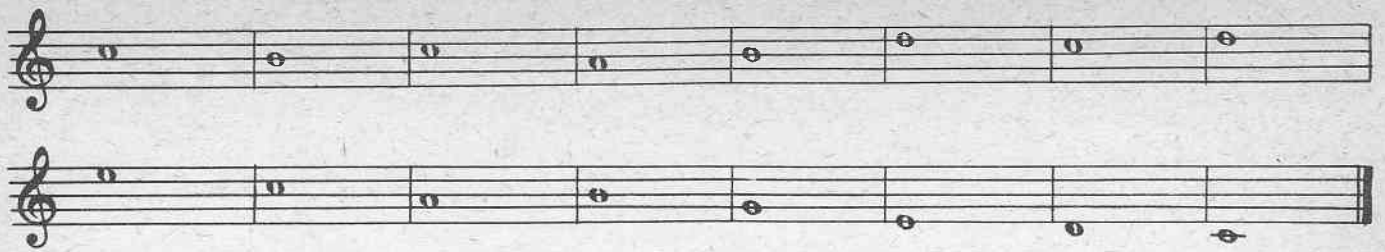
Это может привести к переутомлению или даже к срыву амбушюрных мышц.

Играя верхние звуки, не следует нажимать мундштуком на губы.

Эти звуки извлекаются легко, исключительно за счет большего напряжения мышц губ и лица. Достичь этого можно только в результате ежедневной тренировки амбушюра игрой на инструменте. При исполнении крешендо и ди́минуэндо следят за чистотой интонации, которая контролируется слухом.

Висота звука на *forte* не должна понижаться, а на *piano* — повышаться.

Pesante, marcato

The first section of the score is titled "Pesante, marcato" and is written in 2/4 time. It consists of six staves of music. Each staff begins with a forte (*f*) dynamic marking and a series of eighth notes with accents. The first staff also includes the instruction *p leggiero* (piano, light) for the second half of the staff. The subsequent staves follow a similar pattern, with a forte (*f*) marking at the beginning and a piano (*p*) marking for the second half of the staff. The music is characterized by a heavy, marked feel.

А. ИОГАНСОН

А. ИОГАНСОН

Lento

The second section of the score is titled "Lento" and is written in common time (C). It consists of four staves of music. The first staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking and features a series of half notes with long, sweeping slurs. The subsequent staves continue this melodic line, maintaining the slow, spacious feel of the tempo. The music is characterized by a slow, spacious feel.

Moderato

IV

Four staves of music in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a dynamic marking of *mf*. The melody consists of eighth and quarter notes. The subsequent staves continue the melodic line with various intervals and rests.

Г. ОРВИД

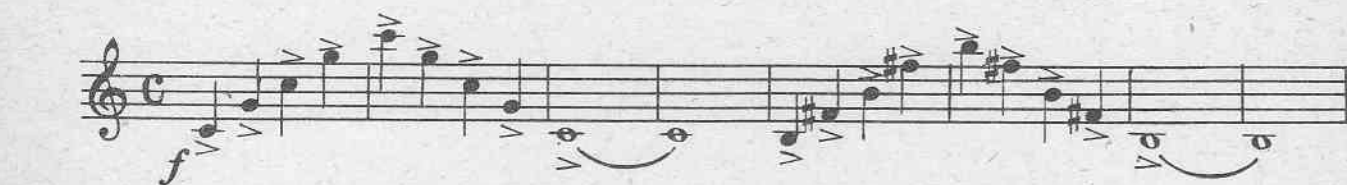
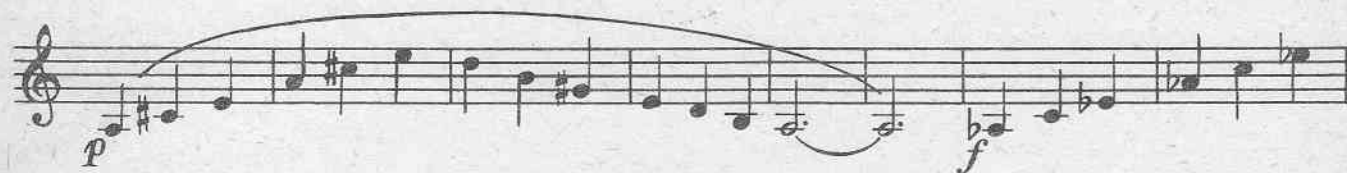
Largo

Г. ОРВИД

Four staves of music in 3/4 time. The first staff features a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a *Chorale* marking. The music is characterized by long, sustained notes with fermatas, indicating a slow tempo. The subsequent staves continue this slow, melodic progression.

Moderato

Two staves of music in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a dynamic marking of *f marcato*. The melody is more active, featuring eighth and quarter notes with accents. The second staff continues the melody with a long, sweeping slur over several measures, ending with a dynamic marking of *f*.

Adagio

A musical score for a piece titled "Adagio" by A. Johanson. The score is written for a single melodic line on a grand staff (treble clef). The tempo is marked "Adagio". The key signature is one flat (B-flat major or D minor). The time signature is 3/4. The score consists of 12 staves of music. The first staff begins with a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte). The music features a variety of note values, including eighth, quarter, and half notes, often beamed together. Slurs are used extensively to indicate phrasing across multiple measures. The melody moves through various registers, with some passages reaching the upper and lower extremes of the staff. The overall character is slow and expressive, typical of the Adagio tempo.

ГАМИ І АРПЕДЖІО

Вивчення гам і арпеджіо допомагає засвоєнню тональностей, розвиває і вдосконалює аппликатуру, дихання, легкість і еластичність амбушюра, виробляє погодженість дії язика і пальців.

Щодня після підготовчих вправ виконується одна або дві (мажорна і мінорна) гамми та арпеджіо.

Грати їх дуже чітко, обов'язково одним з наведених нижче ритмічних або штрихових варіантів. Гама і арпеджіо вважаються вивченими після засвоєння всіх наведених тут прикладів.

Крім наведених вище діатонічних гам та трезвучків, учень повинен уміти виконувати хроматичну гаму, дуже корисну для розвитку техніки язика і пальців.

ГАММЫ И АРПЕДЖИО

Изучение гамм и арпеджио помогает усвоению тональностей, развивает и совершенствует аппликатуру, дыхание, легкость и эластичность амбушюра, вырабатывает взаимодействие языка и пальцев.

Ежедневно после подготовительных упражнений исполняется одна или две (мажорная и минорная) гаммы и арпеджио.

Играют их очень четко, обязательно одним из приведенных ниже ритмических или штриховых вариантов. Гамма и арпеджио считаются выученными после усвоения всех приведенных здесь примеров.

Кроме приведенных выше диатонических гамм и трезвучий, учащийся должен уметь исполнять хроматическую гамму, очень полезную для развития техники языка и пальцев.

МАЖОРНІ ТА МІНОРНІ ГАМИ ТА ЇХ АРПЕДЖІО

До мажор в одну октаву
До мажор в одну октаву

До мажор у дві октави
До мажор в две октавы

Арпеджіо пряме
Арпеджио прямое

Арпеджіо ламане
Арпеджио ломаное

Ля мінор мелодичний в одну октаву
Ля минор мелодический в одну октаву

МАЖОРНЫЕ И МИНОРНЫЕ ГАММЫ И ИХ АРПЕДЖИО

Арпеджіо пряме
Арпеджио прямое

Ля мінор гармонічний
Ля минор гармонический

Ля мінор мелодичний у дві октави
Ля минор мелодический вдве октавы

Ля мінор гармонічний
Ля минор гармонический

Фа мажор
Фа мажор

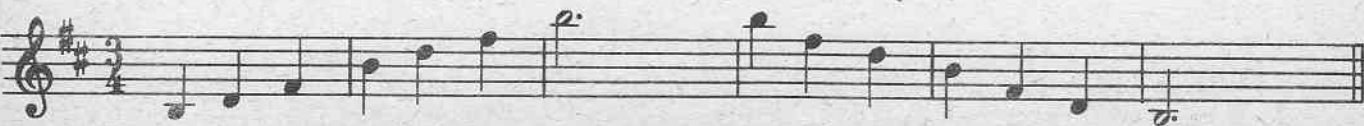

Ре мінор
Ре минор

Соль мажор
Соль мажор

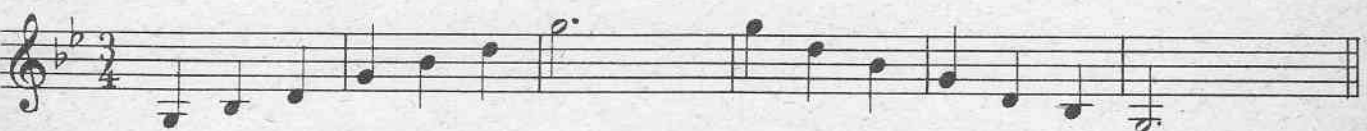

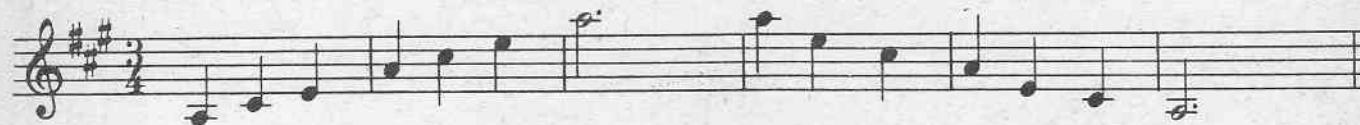
Сі-бемоль мажор
Си-бемоль мажор

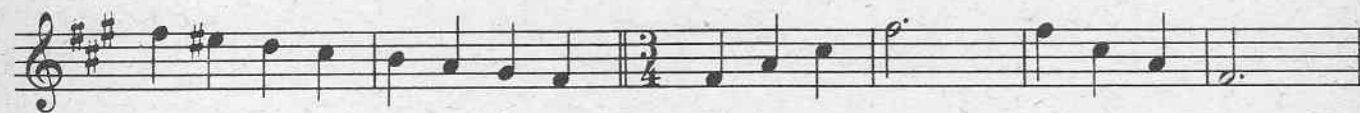
Соль мінор
Соль минор

Ля мажор
Ля мажор

Фа-дієз мінор
Фа-дієз мінор

Мі-бемоль мажор
Ми-бемоль мажор

До мінор
До минор

Ля-бемоль мажор
Ля-бемоль мажор

Фа мінор
Фа мінор

Мі мажор
Ми мажор

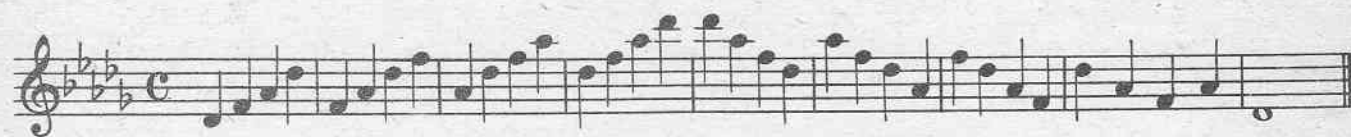

До-дієз мінор
До-дієз мінор

Ре-бемоль мажор
Ре-бемоль мажор

Сі-бемоль мінор
Си-бемоль минор

Сі мажор
Си мажор

Соль-дієз мінор
Соль-диез минор

Соль-бемоль мажор
Соль-бемоль мажор

Ми_бемоль мінор
Ми_бемоль минор

Фа-дієз мажор
Фа-диез мажор

Ре-дієз мінор
Ре-диез минор

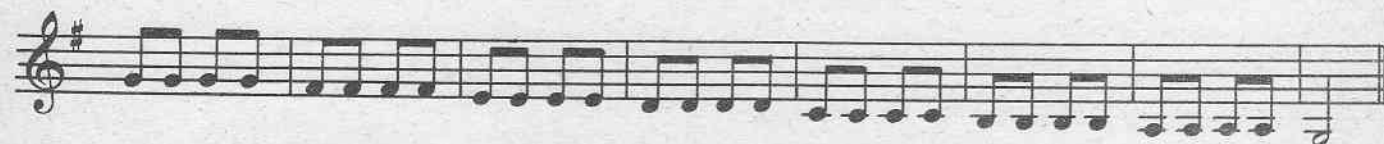
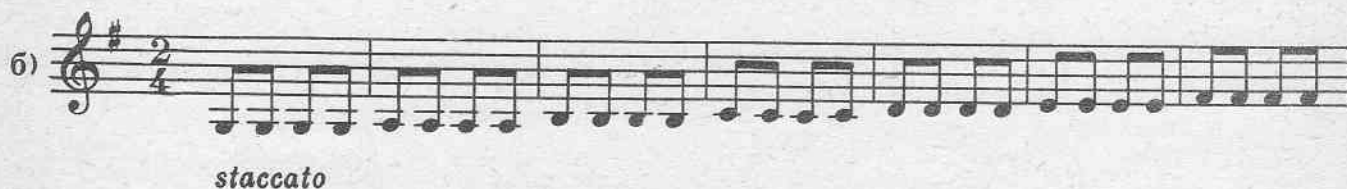

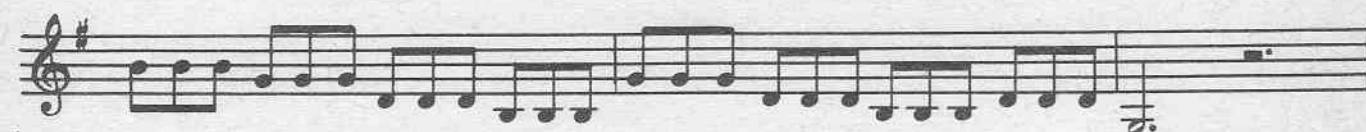
ХРОМАТИЧНА ГАМА

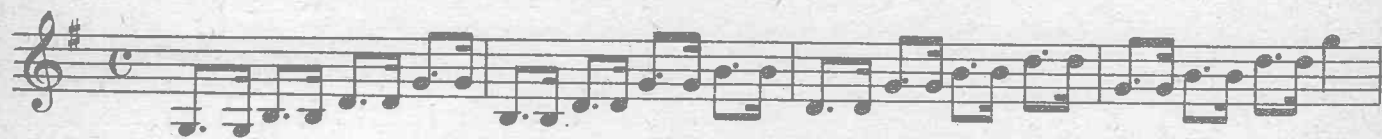
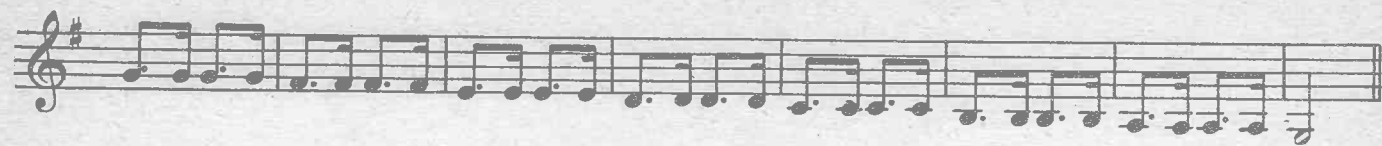
ХРОМАТИЧЕСКАЯ ГАММА

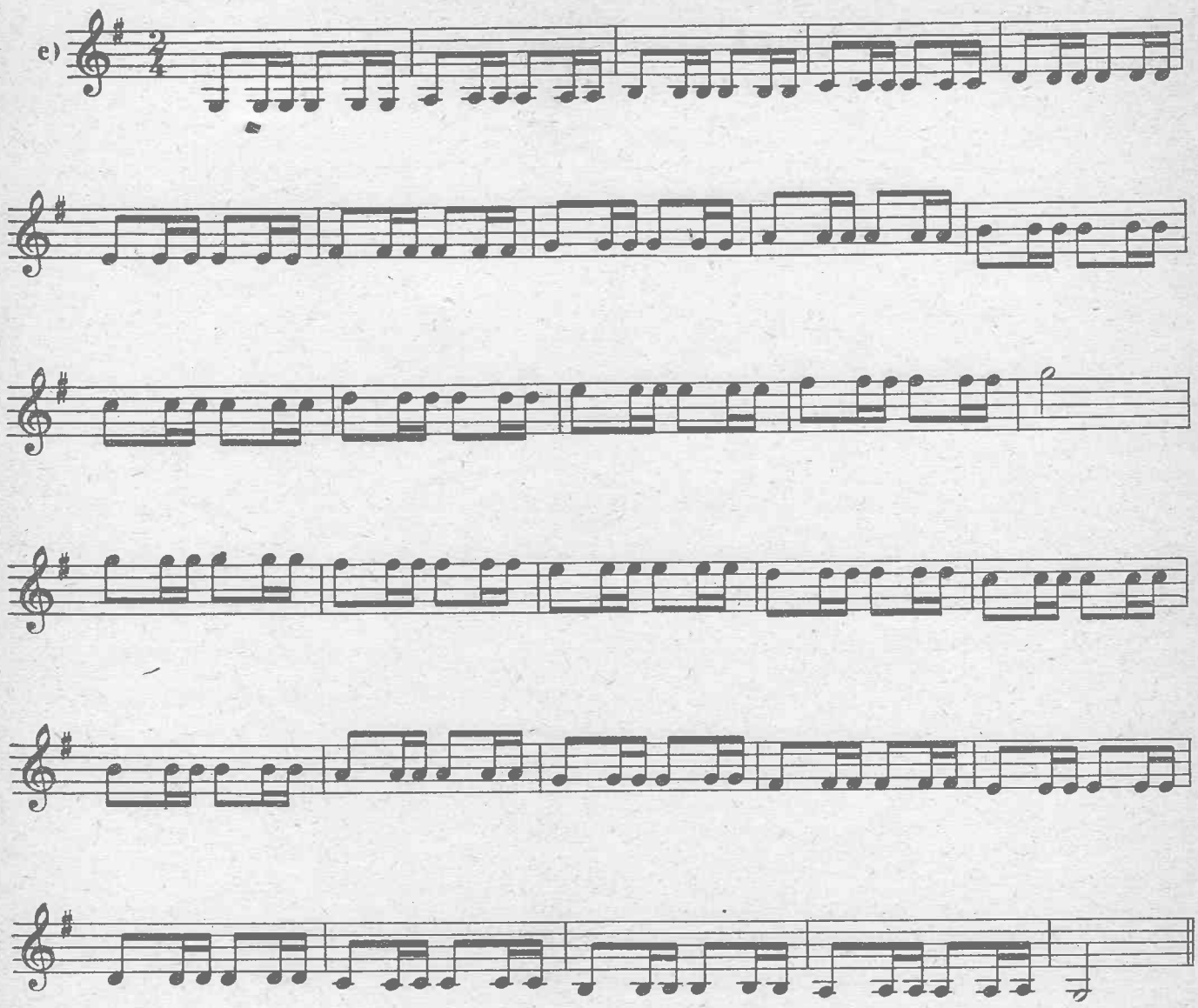

Moderato

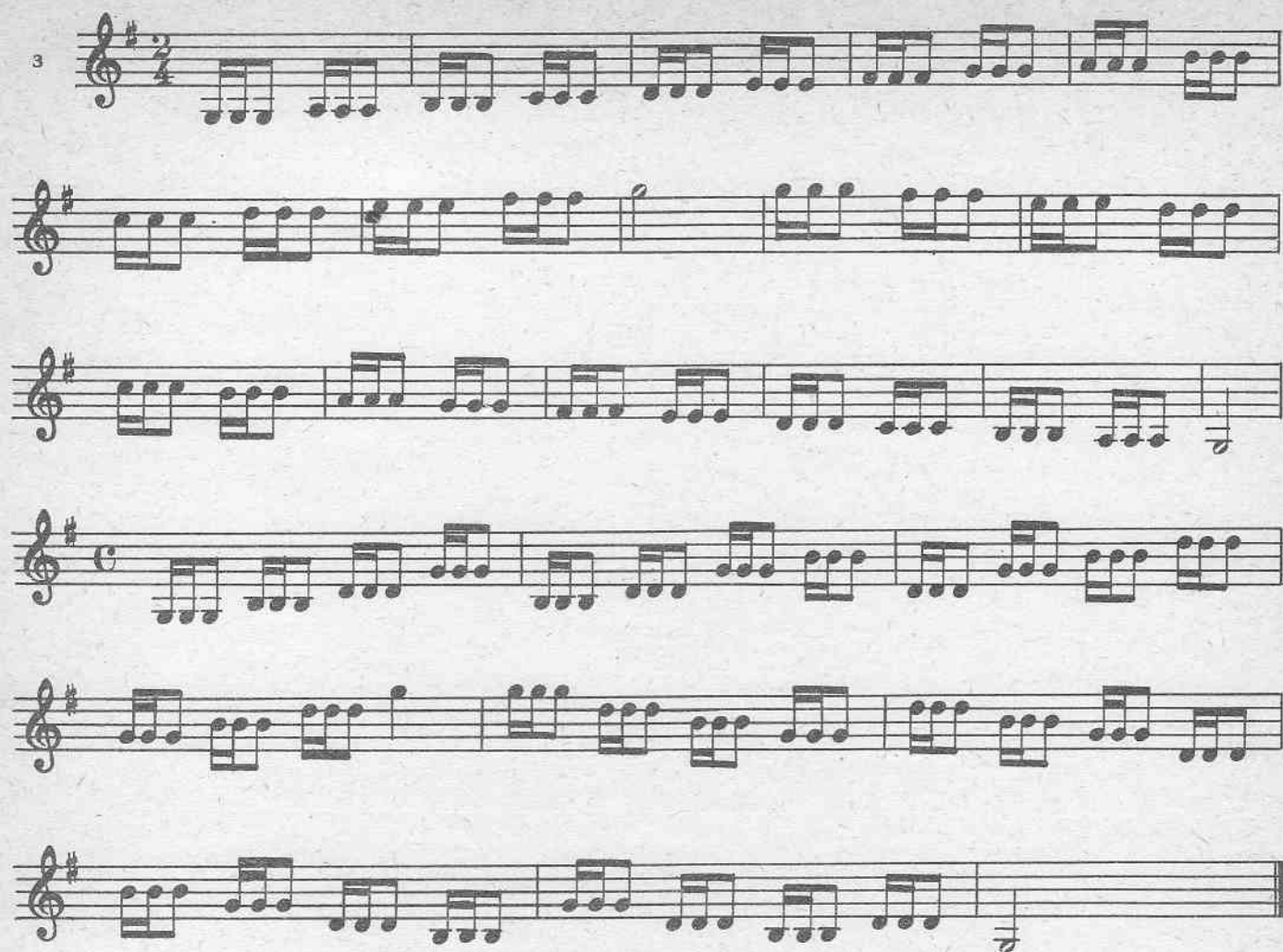

e)

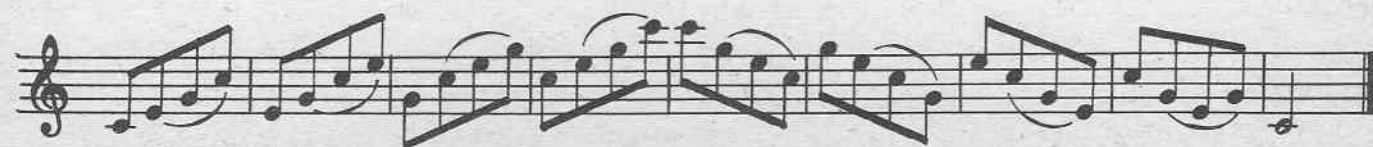
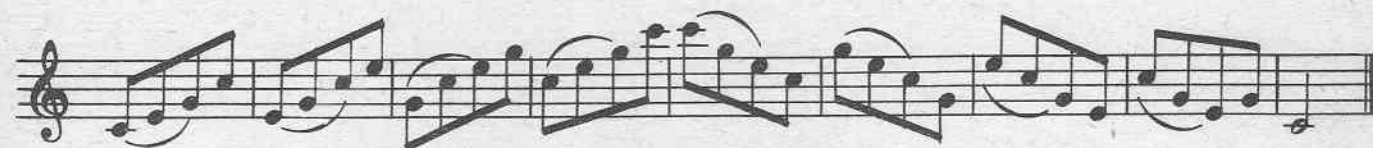
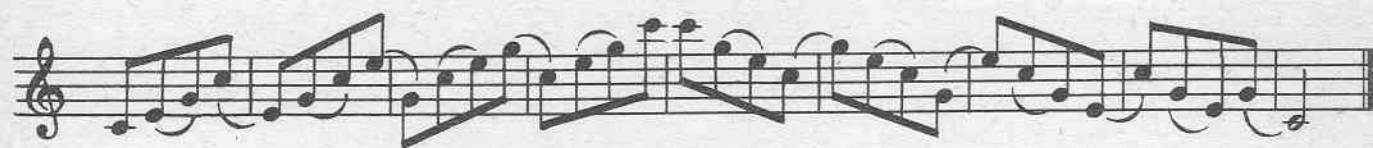
ж)

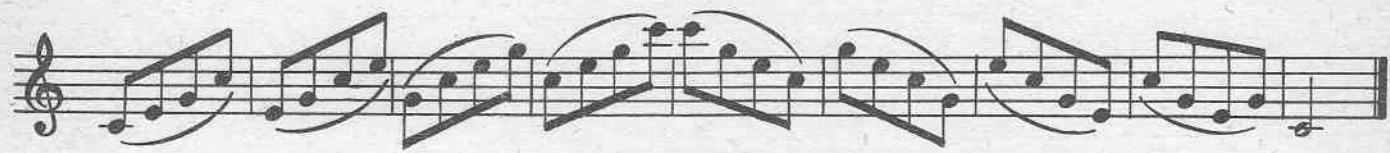
ШТРИХОВІ ВАРІАНТИ ВИКОНАННЯ ГАМ
І АРПЕДЖІО

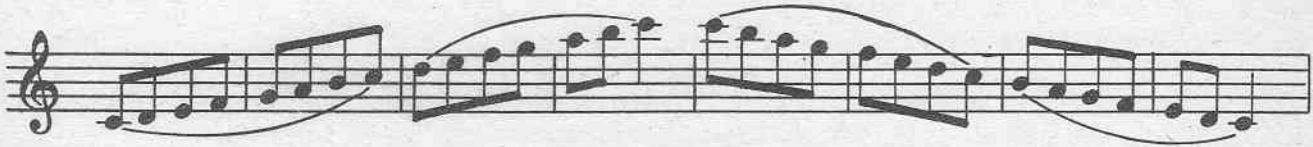
ШТРИХОВЫЕ ВАРИАНТЫ ИСПОЛНЕНИЯ ГАММ
И АРПЕДЖИО

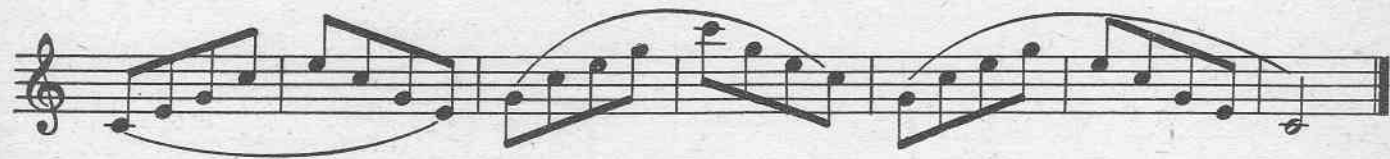
7

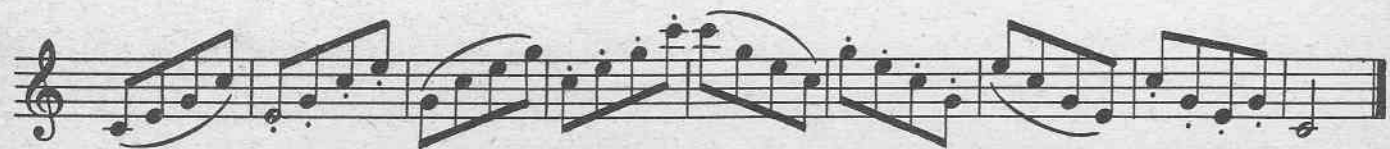
8

9

10

1

The exercise consists of nine staves of music, each containing three measures of eighth-note runs. The first seven staves are in D major (one sharp), and the last two staves are in D minor (two flats). Each staff contains three measures of eighth-note runs, with each measure grouped by a slur. The first measure of each staff starts on D4, and the eighth notes move chromatically up or down by half steps. The final measure of each staff ends with a half note on D4. The first staff is marked with a '1' at the beginning.

2

3

ПЕРЕКЛАДЕННЯ ДЛЯ ТРУБИ
ІП В В СУПРОВОДІ ФОРТЕПІАНО

ПЕРЕЛОЖЕНИЯ ДЛЯ ТРУБЫ
ІП В В СОПРОВОЖДЕНИИ ФОРТЕПЬЯНО

НАСПІВ

НАПЕВ

Г. ГЕМБЕРА

Г. ГЕМБЕРА

Andante con moto

Труба
in B

Ф-но

mf

113

«АХ ТЫ, БЕРЁЗА»
Російська народна пісня

АХ ТЫ, БЕРЁЗА
Русская народная песня

Allegretto

The musical score is written for a vocal line and piano accompaniment in 2/4 time. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The tempo is marked 'Allegretto'. The score consists of four systems of staves. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano accompaniment starts with a *mf* (mezzo-forte) dynamic. The vocal line enters with a *f* (forte) dynamic. The second system continues the piano accompaniment. The third system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano accompaniment starts with a *mf* dynamic, and the vocal line enters with a *p* (piano) dynamic. The fourth system continues the piano accompaniment, ending with a *f* dynamic. The score is written in a standard musical notation with treble and bass clefs, and various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings.

ЛІРИЧНА ПІСНЯ

ЛИРИЧЕСКАЯ ПЕСНЯ

Moderato

The musical score is written for a lyrical song in B-flat major (two flats) and 4/4 time. It consists of three systems of staves.

- System 1:** The top staff is a vocal line with a whole rest in the first measure, followed by a half note G4, a quarter note A4, and a half note Bb4. The bottom staff is the piano accompaniment, starting with a half note Bb3 and a half note G3, followed by a half note F3 and a half note E3. The piano part includes a *mp* (mezzo-piano) marking and a *rit.* (ritardando) marking in the fifth measure.
- System 2:** The top staff continues the vocal line with a half note D5, a quarter note C5, a half note Bb4, and a half note A4. The bottom staff continues the piano accompaniment with a half note D3 and a half note C3, followed by a half note Bb2 and a half note A2. The piano part includes a *p* (piano) marking in the first measure and an *a tempo* marking in the second measure.
- System 3:** The top staff continues the vocal line with a half note G4, a quarter note F4, a half note E4, and a half note D4. The bottom staff continues the piano accompaniment with a half note G2 and a half note F2, followed by a half note E2 and a half note D2. The piano part includes a *p* (piano) marking in the first measure.

КОНВАЛІЯ

М. КРАСЕВ

ЛАНДЫШ

М. КРАСЕВ

Andantino

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The bottom two staves are grouped by a brace and represent the piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music features a mix of eighth and quarter notes, with some rests and ties.

The second system of musical notation continues the piece with three staves. It includes a trill ornament in the piano's right hand. The notation includes various note values and rests, maintaining the 4/4 time signature and two-flat key signature.

The third system of musical notation concludes the page with three staves. It includes dynamic markings: *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano) in the upper staff, and *rit.* (ritardando) and *pp* (pianissimo) in the lower staff. A fermata is placed over a chord in the piano's right hand. The system ends with a double bar line.

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

Українська народна пісня

За обробкою В. КОСЕНКА

«РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ»

Украинская народная песня

По обработке В. КОСЕНКО

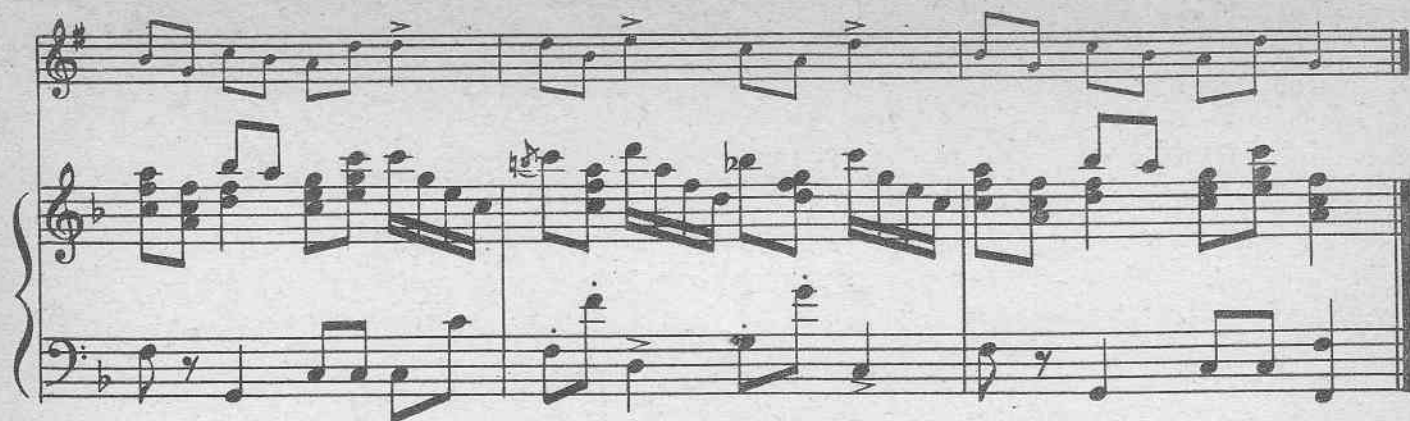
Moderato

The musical score is written for piano and consists of four systems of staves. The first system is marked **Moderato** and includes the dynamics *mf* and *rit.*. The second system includes *p* and *mf*. The third system includes *p a tempo* and *f*. The fourth system includes *p* and *p*. The score is in 3/4 time and key of B-flat major.

Allegretto

8

The musical score is written for piano and features a melody and accompaniment. The first system is a piano introduction in B-flat major, marked 'f' (forte). The second system is the main melody in G major, marked 'f' (forte) for the upper voice and 'p' (piano) for the piano accompaniment. The third system continues the melody and accompaniment. The fourth system concludes the piece with a 'mf' (mezzo-forte) dynamic for the melody and 'p' (piano) for the piano accompaniment. The score includes various musical notations such as treble and bass clefs, time signatures, key signatures, and dynamic markings.

СУРОК

СУРОК

Л. БЕТХОВЕН
Обробка Г. ОРВІДА

Л. БЕТХОВЕН
Обработка Г. ОРВИДА

Andante

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) begins with a half note, followed by a quarter note with an accent (>), and then a series of eighth notes. The lower staff (bass clef) features a triplet of eighth notes in the first measure, followed by a series of quarter notes. Both staves include the instruction *cresc.* (crescendo).

Second system of musical notation. The upper staff continues with a half note, followed by a quarter note with an accent (>), and then a series of eighth notes. The lower staff features a series of quarter notes, followed by a triplet of eighth notes. Both staves include the instruction *cresc.* (crescendo).

Third system of musical notation. The upper staff begins with a half note, followed by a quarter note with an accent (>), and then a series of eighth notes. The lower staff features a series of quarter notes, followed by a triplet of eighth notes. Both staves include the instruction *dim.* (diminuendo).

Fourth system of musical notation. The upper staff features a series of quarter notes, followed by a half note. The lower staff features a series of quarter notes, followed by a half note. The system concludes with a double bar line.

ДОШИК

Українська народна пісня

За обробкою М. ЛИСЕНКА

«ДОШИК»

Украинская народная песня

По обработке Н. ЛЫСЕНКО

Allegretto

The first system of musical notation for 'Дошик' features a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The piano part begins with a forte (*f*) dynamic and includes a double bar line with repeat dots. The vocal line starts with a forte (*f*) dynamic and includes a double bar line with repeat dots.

The second system of musical notation continues the piece. The piano part features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The vocal line also features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The system includes a double bar line with repeat dots.

The third system of musical notation includes first and second endings. The first ending is marked '1.' and the second ending is marked '2. rit. a tempo'. The piano part features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The vocal line features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The system includes a double bar line with repeat dots.

МЕЛОДІЯ

Г. ГЕМБЕРА

МЕЛОДИЯ

Г. ГЕМБЕРА

Moderato

mf

mf *p*

simile

f

1. 2. rit.

rit.

МЕТЕЛИЦА

И. ШАМО
Перекладення О. БЕЛОФАСТОВА

МЕТЕЛИЦА

И. ШАМО
Переложение О. БЕЛОФАСТОВА

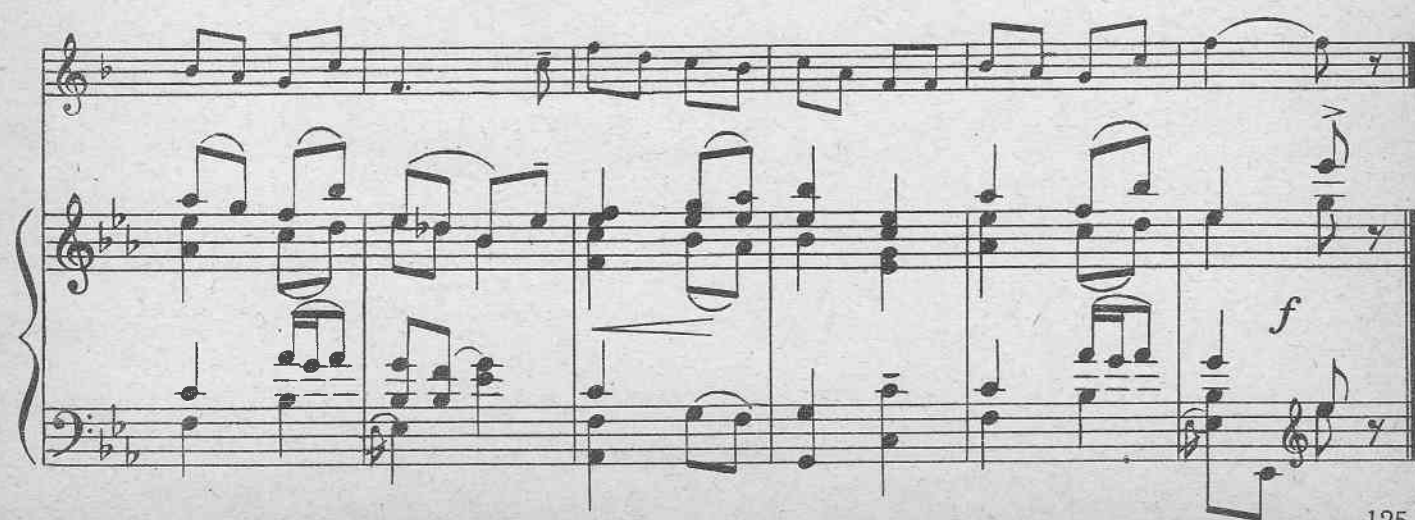
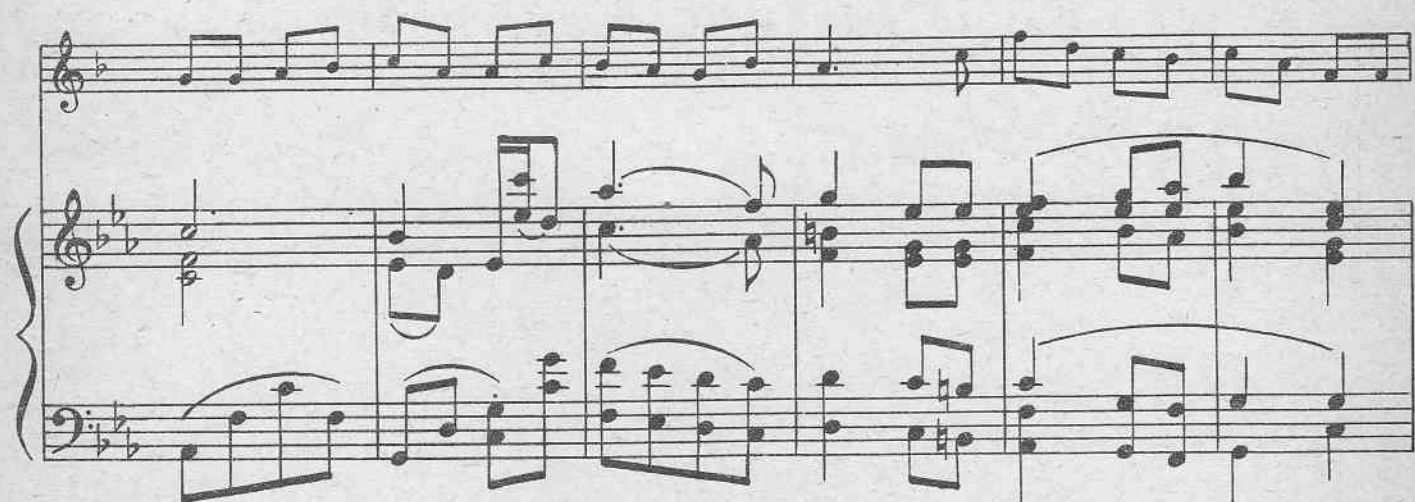
Allegro

p

mf

mf

p

ВЕЧЕРНЯЯ ПЕСНЯ

Н. БЕРДЫЕВ

Musical score for a piece in G-flat major, 4/4 time, marked *Moderato*. The score is for a piano, with a melody in the right hand and a bass line in the left hand. The melody consists of eighth and quarter notes, while the bass line features chords and single notes. The tempo is marked *Moderato* and the dynamic is *mf*.

This musical score is for the 'The Swan' section of 'The Nutcracker'. It features three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 3/4. The music is in 3/4 time. The top staff begins with a whole rest, followed by a half note G4, a quarter note A4, a half note Bb4, and a quarter note A4. The middle staff (treble) contains a continuous melody of eighth and sixteenth notes, starting with a half note G4, followed by a half note A4, and then a series of eighth and sixteenth notes. The bottom staff (bass) contains a continuous melody of eighth and sixteenth notes, starting with a half note G3, followed by a half note A3, and then a series of eighth and sixteenth notes. The score includes dynamic markings: *mp* (mezzo-piano) in the top staff and *p* (piano) in the middle staff. The piece concludes with a double bar line.

A musical score for the song 'The Rose Tree'. The score is written for three parts: a single melodic line (likely voice or a single instrument) and a piano accompaniment. The piano part consists of a right-hand part (treble clef) and a left-hand part (bass clef). The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The melody is simple and folk-like, with a range of one octave. The piano accompaniment features a steady, rhythmic pattern in the right hand, often using chords, and a more active line in the left hand. The score is presented on a single page with a large, clear font for the notes and a clean, professional layout.

A musical score for the song "The Rose Tree". The score is written for three parts: a vocal line (soprano), a piano accompaniment (right hand), and a bass line (left hand). The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The vocal line begins with a treble clef and a key signature of one flat. The piano accompaniment is written for the right hand with a treble clef and a key signature of one flat. The bass line is written for the left hand with a bass clef and a key signature of one flat. The score includes a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) in the piano part. The music is in common time (4/4). The vocal line consists of a single line of music. The piano accompaniment consists of two staves: the right hand and the left hand. The right hand part features a melody with eighth and sixteenth notes, while the left hand part provides a harmonic foundation with chords and single notes. The score is presented in a clear, legible format with standard musical notation.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line with a treble clef, featuring a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together, and a dynamic marking of *f* (forte). The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It contains a complex accompaniment with many beamed sixteenth notes in the right hand and a more rhythmic bass line in the left hand. The bottom staff is a single bass line with a bass clef, providing a harmonic foundation with chords and single notes.

The second system continues the musical piece. The top staff has a few notes followed by a whole rest. The middle grand staff features a dense texture of beamed sixteenth notes in the right hand, with a dynamic marking of *f* appearing later in the system. The bottom staff continues with a steady bass line.

The third system begins with a tempo change instruction, *Piu mosso*, written above the top staff. The top staff has a whole rest followed by a few notes, with a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte). The middle grand staff shows a change in the right-hand accompaniment, with a *rit.* (ritardando) marking and a *mf* dynamic. The bottom staff continues with a bass line that includes some chromatic movement.

The fourth system continues the piece. The top staff has a single melodic line with a treble clef. The middle grand staff features a complex accompaniment with many beamed sixteenth notes in the right hand. The bottom staff continues with a bass line.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The bottom two staves are a grand staff in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The music features a series of chords and single notes, with a dynamic marking of *f* (forte) appearing in the right hand of the grand staff.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff has a whole rest for the first two measures, followed by a melodic line. The bottom two staves are a grand staff. The key signature remains two flats. A tempo marking "Tempo I" is placed above the top staff. Dynamic markings include *mp* (mezzo-piano) in the top staff and *p* (piano) in the right hand of the grand staff. A *rit.* (ritardando) marking is present in the left hand of the grand staff.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line with some phrasing slurs. The bottom two staves are a grand staff with continuous accompaniment. The key signature is two flats.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The bottom two staves are a grand staff. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) in both the top staff and the right hand of the grand staff. The key signature is two flats.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent the piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some measures containing rests.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff begins with a forte dynamic marking 'f'. The piano accompaniment in the bottom two staves is more active, featuring many sixteenth-note chords. The key signature remains two flats.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff begins with a 'rall.' (rallentando) marking. The piano accompaniment in the bottom two staves also has a 'rall.' marking. The music concludes with a final chord in the piano part. The key signature remains two flats.

ВЕСЕЛКА

РАДУГА

М. БЕРДИЕВ

Н. БЕРДЫЕВ

Allegretto

The musical score consists of two systems, each with a melody line and a piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat major). The time signature is 2/4. The tempo is marked *Allegretto*. The first system begins with a forte (*f*) dynamic. The second system includes a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third system includes a piano (*p*) dynamic. The fourth system includes a *rit.* (ritardando) marking. The score is written for a single melodic line and piano accompaniment.

Meno mosso

The first system of musical notation consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a single staff with a treble clef and a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The piano accompaniment is in two staves (treble and bass clefs) with the same key signature. It also begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some melodic lines and some block chords.

The second system of musical notation continues the piece. The vocal line and piano accompaniment maintain the same key signature and tempo. The piano accompaniment features more complex rhythmic patterns, including some sixteenth-note runs and chords. The vocal line continues with melodic phrases.

The third system of musical notation includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line has a fermata over a note. The piano accompaniment features a triplet of eighth notes in the right hand, marked with a '3' above the notes. The bass line continues with a steady eighth-note pattern.

The fourth system of musical notation shows the final part of the page. The piano accompaniment features a triplet of eighth notes in the right hand, marked with a '3' above the notes. The bass line continues with a steady eighth-note pattern. The system concludes with a final chord in the piano accompaniment.

Tempo I

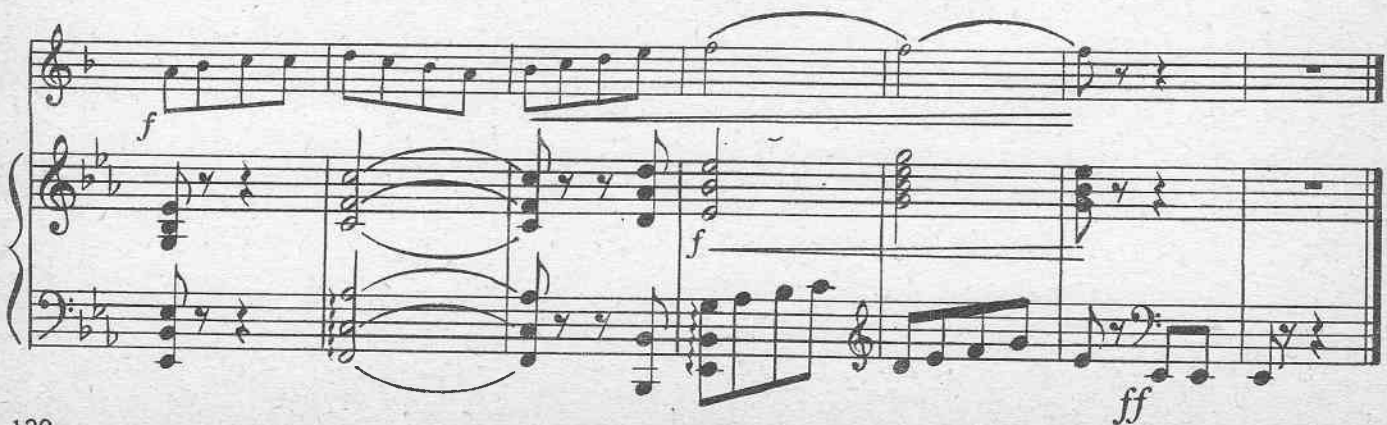
The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature. It begins with a forte (*f*) dynamic marking and contains a continuous eighth-note melody. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats. They begin with a forte (*f*) dynamic marking and feature a harmonic accompaniment of chords, mostly with rests in the intervening measures.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff maintains the eighth-note melody. The grand staff accompaniment continues with chords and rests, with some eighth-note activity in the bass line.

The third system of musical notation shows the continuation of the melody and accompaniment. The grand staff features some longer note values and ties in the bass line.

The fourth system of musical notation concludes the page. The top staff ends with a half note. The grand staff accompaniment includes a forte (*f*) dynamic marking and ends with a fortissimo (*ff*) dynamic marking on the bass line.

ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО
Українська народна пісня

В. ЗАРЕМБА

«ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО»
Украинская народная песня

В. ЗАРЕМБА

Andante

The musical score is written for voice and piano. The tempo is marked *Andante*. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The score consists of four systems of music. The first system shows the vocal line entering with a melody, while the piano accompaniment provides a harmonic foundation with arpeggiated chords. The second system continues the vocal melody and piano accompaniment. The third system features a piano solo section with a crescendo and a mezzo-forte (mf) section. The fourth system concludes the piece with a decrescendo (dim.) and a repeat sign, followed by two endings. The piano accompaniment is characterized by a dense, arpeggiated texture in the left hand and a more melodic line in the right hand.

ХОРОШИЙ ДЕНЬ

Д. ШОСТАКОВИЧ

ХОРОШИЙ ДЕНЬ

Д. ШОСТАКОВИЧ

Allegro

mf *p* *rit.* *a tempo* *f*

КОЛИСКОВА

КОЛЫБЕЛЬНАЯ

М. БЛАНТЕР

М. БЛАНТЕР

Moderato

The musical score is written for voice and piano. It is in 6/8 time and the key of D major. The tempo is marked 'Moderato'. The score is divided into three systems. The first system shows the vocal melody and piano accompaniment. The second system continues the piano accompaniment. The third system shows the vocal melody and piano accompaniment. Dynamics include *mf*, *sf*, and *cresc.* (crescendo).

ПІСНЯ БОРЦІВ ЗА МИР

В. МУРАДЕЛІ

ПЕСНЯ БОРЦОВ ЗА МИР

В. МУРАДЕЛИ

First system of musical notation. It consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below it. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The melody in the treble staff features eighth and quarter notes. The grand staff accompaniment consists of chords in the treble and a steady eighth-note bass line in the bass.

Second system of musical notation. Similar to the first, it has a treble staff and a grand staff. The treble staff melody continues. The grand staff accompaniment features a more complex texture with some chords in the treble and a bass line that includes some half-note and quarter-note patterns. A dynamic marking *f* (forte) appears above the treble staff in the third measure.

Third system of musical notation. The treble staff continues the melody. The grand staff accompaniment shows a shift in the bass line, with more frequent use of half notes and quarter notes. A dynamic marking *f* is present in the second measure of the grand staff.

Fourth system of musical notation. The treble staff concludes the melody with a final cadence. The grand staff accompaniment features a more active bass line with eighth-note patterns. A dynamic marking *f* is present in the first measure of the grand staff.

«ПОГОДУШКА»

Російська народна пісня

ПОГОДУШКА

Русская народная песня

Lento

The musical score is written for piano and features four systems of staves. The first system includes a piano introduction in C major with a tempo marking of 'Lento' and a dynamic of 'f'. The second system begins the vocal melody in D major with a dynamic of 'mf'. The third and fourth systems continue the vocal melody and piano accompaniment. The score concludes with a triplet in the bass line of the final system.

НОРВЕЗЬКИЙ ТАНЕЦЬ

Е. ГРИГ
Перекладення С. ЄРЬОМІНА

НОРВЕЖСКИЙ ТАНЕЦ

Э. ГРИГ
Переложение С. ЕРЁМИНА

Allegro

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) begins with a forte (*f*) dynamic and transitions to mezzo-piano (*mp*). The lower staff (bass clef) is marked *mp*. The key signature has two flats (B-flat and E-flat).

Second system of musical notation. The upper staff continues the melodic line. The lower staff features a series of chords and some eighth-note patterns.

Third system of musical notation. The upper staff is marked *mf*. The lower staff is also marked *mf* and contains a dense texture of chords and arpeggiated figures.

Fourth system of musical notation. The upper staff includes the instruction *poco a poco riten.* (poco a poco ritenuto). The lower staff also includes the instruction *poco a poco riten.* and features a melodic line with some grace notes.

f string.al Fine *p* *ppp* *f*

ЖАЙВОРОНОК

М. ГЛІНКА
Перекладення С. БОЛОТИНА

ЖАВОРОНОК

М. ГЛІНКА
Переложение С. БОЛОТИНА

Moderato *mf*

mf *p* *sf*

f

First system of musical notation. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It contains a melodic line with a *mf* dynamic marking and a *p* dynamic marking. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat (Bb). It contains a harmonic accompaniment with a *mf* dynamic marking and a *p* dynamic marking.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line with a *p* dynamic marking. The bottom staff continues the harmonic accompaniment with a *p* dynamic marking.

Third system of musical notation. The top staff continues the melodic line with a *mf* dynamic marking. The bottom staff continues the harmonic accompaniment with a *mf* dynamic marking.

Fourth system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The bottom staff continues the harmonic accompaniment, ending with a final chord.

8

sf

НА ВУЛИЦІ СКРИПКА ГРАЄ

Українська народна пісня

Гармонізація В. КУЧЕРОВА

Allegro

«НА ВУЛИЦІ СКРИПКА ГРАЄ»

Украинская народная песня

Гармонизация В. КУЧЕРОВА

mf

f

rit.

mf a tempo

mf

f

rit.

mf a tempo

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring eighth and sixteenth notes with various accidentals. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) providing harmonic accompaniment with chords and moving lines.

The second system continues the musical piece. It includes a *cresc.* (crescendo) marking above the top staff. The notation features a mix of eighth and sixteenth notes across all three staves.

The third system of musical notation includes a measure rest marked with the number '8' in the top staff. Dynamic markings of *mf* (mezzo-forte) are present in both the top and bottom staves. The notation continues with eighth and sixteenth notes.

The fourth system of musical notation concludes the page. It features dynamic markings of *rit.* (ritardando) and *f* (forte). The system ends with a double bar line and repeat signs in the top staff, and a final chord in the bottom staves.

«НОЧЕНЬКА»

Російська народна пісня

За обробкою М. ЗРЯКІВСЬКОГО

НОЧЕНЬКА

Русская народная песня

По обработке Н. ЗРЯКОВСКОГО

Andante

The musical score is written for a voice and piano. It is in the key of E-flat major (three flats) and 3/4 time. The tempo is marked 'Andante'. The score is divided into three systems. Each system contains a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The piano accompaniment has a strong bass line in the left hand and a more melodic line in the right hand. Dynamics are marked as *mf* (mezzo-forte) and *f* (forte). There are also accents and slurs throughout the piece.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note and followed by eighth notes. The bottom staff is a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs), featuring chords and moving lines. Dynamic markings *mf* and *pp* are present above the top staff. The key signature has two flats.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line. The bottom staff continues the piano accompaniment with various chordal textures. The key signature remains two flats.

Third system of musical notation. The top staff features a melodic line with a dynamic marking of *f*. The bottom staff continues the piano accompaniment with a dynamic marking of *mf*. The key signature remains two flats.

Fourth system of musical notation. The top staff ends with a long note and a dynamic marking of *dim.*. The bottom staff continues the piano accompaniment, also marked *dim.*, and concludes with a double bar line. The key signature remains two flats.

СКЕРЦИНО

В. КОСЕНКО
Обробка М. БЕРДИЄВА

СКЕРЦИНО

В. КОСЕНКО
Обработка Н. БЕРДЫЕВА

Presto

The musical score is written for piano and consists of four systems of staves. The first system begins with a piano introduction marked with an asterisk (*) and 'mf'. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The second system continues the melody and bass line. The third system features a piano section marked 'p' in both hands. The fourth system concludes with a repeat sign and a final piano section marked 'p'.

*) В оригіналі у В. Косенка чотирьох тактів вступу немає.
В оригинале у В. Косенко четырех тактов вступления нет.

The first system of musical notation consists of a single melodic line in treble clef and a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). The key signature has one sharp (F#). The melody is composed of eighth and quarter notes. The piano accompaniment features chords in the right hand and single notes in the left hand.

The second system of musical notation continues the piece. The melodic line is marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano accompaniment includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking in the right hand. The right hand features a melodic line with a slur, while the left hand plays a steady accompaniment.

The third system of musical notation shows a melodic line with dynamics *f* and *mp*. The piano accompaniment includes a piano (*p*) dynamic marking. The right hand has a melodic line with a slur, and the left hand provides a consistent accompaniment.

The fourth system of musical notation features a melodic line with dynamics *ff*, *p*, and *pp*. The piano accompaniment includes dynamics *f*, *p*, and *pp*. The right hand has a melodic line with a slur, and the left hand provides a consistent accompaniment.

РОЗВІЙТЕСЯ З ВІТРОМ

Я. СТЕПОВИЙ
Перекладення В. ЯБЛОНСЬКОГО

«РОЗВІЙТЕСЯ З ВІТРОМ»

Я. СТЕПОВОЙ
Переложение В. ЯБЛОНСКОГО

Andante cantabile

First system of musical notation. It features a piano (p) dynamic marking and the instruction *sempre legato*. The music is written for a single melodic line with a piano accompaniment.

Second system of musical notation. It includes the markings *p dolce* and *a tempo*. The piano part shows a *rit.* (ritardando) marking before returning to the *a tempo* section.

Third system of musical notation. It includes the markings *poco cresc.*, *poco dim. e rit.*, and *poco dim. e rit.*. The system concludes with a final chord in the piano part.

a tempo

p

a tempo

accel.

rit.

p

This system contains the first two staves of music. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note and followed by quarter notes. The bottom staff is a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs), featuring chords and moving lines. Performance markings include 'a tempo' at the beginning, 'p' (piano) at the end of the first staff, 'a tempo' at the start of the second staff, 'accel.' (accelerando) over the middle of the second staff, 'rit.' (ritardando) towards the end, and another 'p' at the very end.

con moto

con moto

This system contains the third and fourth staves. The top staff continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. The bottom staff continues the piano accompaniment with chords and moving lines. The marking 'con moto' (with motion) appears above the first staff and below the second staff.

poco a poco accel. e cresc.

poco allarg.

poco a poco. accel. cresc. poco allarg.

This system contains the fifth and sixth staves. The top staff features a melodic line with various intervals and rests. The bottom staff features a piano accompaniment with chords and moving lines. Performance markings include 'poco a poco accel. e cresc.' above the first staff, 'poco allarg.' above the second staff, and 'poco a poco. accel. cresc. poco allarg.' below the first staff.

a tempo

p

p a tempo

This system contains the seventh and eighth staves. The top staff features a melodic line with various intervals and rests. The bottom staff features a piano accompaniment with chords and moving lines. Performance markings include 'a tempo' above the first staff, 'p' (piano) below the first staff, and 'p a tempo' below the second staff.

poco animato *a tempo*

p *p* *a tempo*

The first system of music consists of a vocal line (treble clef) and piano accompaniment (grand staff). The vocal line begins with a melodic phrase marked 'poco animato'. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The tempo changes to 'a tempo' in the final measure of the system, marked with a piano 'p' dynamic.

The second system continues the musical piece. The vocal line has a melodic phrase. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The tempo is 'a tempo'.

poco rit. *poco rit.* *p* *a tempo*

The third system of music consists of a vocal line (treble clef) and piano accompaniment (grand staff). The vocal line begins with a melodic phrase marked 'poco rit.'. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The tempo changes to 'a tempo' in the final measure of the system, marked with a piano 'p' dynamic.

ВЕСЕЛИИ НАСТРІЙ

ВЕСЕЛОЕ НАСТРОЕНИЕ

В. КУЧЕРОВ

В. КУЧЕРОВ

Allegro scherzando

First system of musical notation. It consists of a grand staff with a treble and bass clef. The key signature has one sharp (F#). The time signature is 2/4. The music features rapid sixteenth-note passages in both hands. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) and *rit.* (ritardando).

Second system of musical notation. It continues the piece with a grand staff. The right hand has a melodic line with dynamic markings *f* (forte), *mp* (mezzo-piano), and *f*. The left hand has a bass line with dynamic markings *mp a tempo* and *p* (piano). The tempo marking *a tempo* indicates a return to the original tempo.

Third system of musical notation. It continues the piece with a grand staff. The right hand has a melodic line. The left hand has a bass line with some sixteenth-note passages. The system ends with a double bar line.

Fourth system of musical notation. It continues the piece with a grand staff. The right hand has a melodic line. The left hand has a bass line with some sixteenth-note passages. The system ends with a double bar line.

mf cantabile

First system of a musical score. It features a vocal line in treble clef and a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). The key signature has two sharps (F# and C#). The vocal line begins with a melodic phrase, followed by a rest, and then continues with a series of notes. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands. The dynamic marking 'mf' and the tempo/style marking 'cantabile' are present.

Sostenuto

f

mf

Second system of the musical score. The vocal line continues with a melodic phrase, followed by a rest, and then continues with a series of notes. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands. The dynamic marking 'f' (forte) is present, followed by 'mf' (mezzo-forte). The tempo/style marking 'Sostenuto' is present.

Third system of the musical score. The vocal line continues with a melodic phrase, followed by a rest, and then continues with a series of notes. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands.

cresc.

Fourth system of the musical score. The vocal line continues with a melodic phrase, followed by a rest, and then continues with a series of notes. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands. The dynamic marking 'cresc.' (crescendo) is present.

Tempo I

f

rit.

mf

mp

p

f

156

СХІДНА МЕЛОДІЯ

Ц. КЮІ
Перекладення С. ЛЕЩИНСЬКОГО

ВОСТОЧНАЯ МЕЛОДИЯ

Ц. КЮИ
Переложение С. ЛЕЩИНСКОГО

Allegretto

The musical score is written for piano and consists of three systems. The first system begins with a treble clef and a 6/8 time signature, followed by a piano (*p*) dynamic marking. The second system starts with a piano (*p*) dynamic marking and a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The third system starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The score is written for piano with a grand staff (treble and bass clefs) and includes various musical notations such as notes, rests, and slurs.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a key signature of two flats and a 3/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a half note G4, a quarter note A4, and a half note B4, with a *p* dynamic marking. This is followed by a half note C5, a quarter note D5, and a half note E5, with a *mf* dynamic marking. The middle and bottom staves are part of a grand staff, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. The middle staff contains a complex, rapid sixteenth-note arpeggiated figure. The bottom staff contains a simpler accompaniment with quarter and eighth notes.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melodic line from the first system, with a *p* dynamic marking on a half note G4 and a *mf* dynamic marking on a half note E5. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The middle staff features a dense, rapid sixteenth-note arpeggiated figure, while the bottom staff provides a steady accompaniment with quarter and eighth notes.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line, ending with a half note G4 and a quarter rest. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The middle staff features a dense, rapid sixteenth-note arpeggiated figure, while the bottom staff provides a steady accompaniment with quarter and eighth notes. A *p* dynamic marking is present in the bottom staff.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest followed by a half note G4, then a quarter note A4, and a half note B4. The piano (*p*) dynamic is indicated below the first measure. The middle and bottom staves are grouped by a brace and contain piano accompaniment. The middle staff has a treble clef and the bottom staff has a bass clef. Both are in a key signature of three flats (B-flat major or D-flat minor). The middle staff features a complex texture with many beamed sixteenth and thirty-second notes, while the bottom staff has a simpler accompaniment with chords and moving lines.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melody from the first system, with a piano (*p*) dynamic marking. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The middle staff has a piano (*p*) dynamic marking. The bottom staff features a melodic line with a piano (*p*) dynamic marking. The system concludes with a double bar line.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody, ending with a half note G4. The middle and bottom staves continue the piano accompaniment. The middle staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The bottom staff features a melodic line with a mezzo-forte (*mf*) dynamic marking. The system concludes with a double bar line.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring a series of eighth and sixteenth notes with slurs. The middle and bottom staves are grouped by a brace, representing a piano accompaniment. The middle staff contains chords and some eighth-note patterns, while the bottom staff provides a bass line with eighth and sixteenth notes. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat).

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melodic line with slurs. The piano accompaniment in the bottom two staves becomes more complex, featuring sixteenth-note patterns and chords. The key signature remains three flats.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff features a melodic line with long slurs, including a half note and a whole note. The piano accompaniment in the bottom two staves includes chords and sixteenth-note patterns. The key signature remains three flats.

ТАНЕЦЪ

ТАНЕЦ

В. КУЧЕРОВ

В. КУЧЕРОВ

Allegretto

The musical score is written for piano and violin. It begins with a key signature of two sharps (D major) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Allegretto'. The first system shows the piano accompaniment starting with a forte (*f*) dynamic, while the violin part enters with a forte (*f*) dynamic. A trill (*tr*) is indicated in the piano's right hand. The second system continues the piano accompaniment with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third system features a mezzo-forte (*mf*) dynamic in the piano's right hand. The fourth system shows a forte (*f*) dynamic in the violin part and a mezzo-forte (*mf*) dynamic in the piano's right hand. The score concludes with a final cadence in the piano part.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest and then moving to a half note G4, quarter note A4, eighth note B4, and eighth note A4. The dynamic marking *mf* is placed below the staff. The piano accompaniment consists of two staves (treble and bass clef) joined by a brace. The right hand plays a series of chords and eighth notes, while the left hand plays a steady eighth-note accompaniment. The dynamic marking *mf* is placed above the right hand, and *mp* is placed above the left hand.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line with a half note G4, quarter note A4, and a half note B4. The piano accompaniment continues with similar patterns. The dynamic marking *mp* is placed above the left hand.

Third system of musical notation. The top staff features a triplet of eighth notes (G4, A4, B4) marked with a '3' above the notes. The piano accompaniment continues. The dynamic marking *mf* is placed below the right hand.

Fourth system of musical notation. The top staff continues the melodic line with a half note G4, quarter note A4, and a half note B4. The piano accompaniment continues. The dynamic marking *f* is placed above the right hand. The system concludes with a triplet of eighth notes (G4, A4, B4) marked with a '3' above the notes.

First system of musical notation, featuring a vocal line and piano accompaniment in G major. The piano part includes chords and arpeggiated figures.

Second system of musical notation. The piano part includes a triplet of eighth notes in the right hand and a sustained chord in the left hand. Dynamics include *mp* and *f dim.*

Third system of musical notation. The vocal line features a melodic phrase starting with *mf*. The piano accompaniment consists of chords and arpeggiated patterns, also marked *mf*.

Fourth system of musical notation. The piano part features a more active accompaniment with arpeggiated chords in both hands, marked *f*.

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest, followed by a half note G4, quarter notes A4, B4, C5, and a half note D5. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a steady eighth-note pattern in the bass and chords in the treble. Dynamic markings include *mp cresc.* and *mf*.

Second system of musical notation. The top staff continues the melodic line with eighth and quarter notes, marked with *p* and *f*. The bottom staff continues the piano accompaniment, also marked with *p* and *f*. A crescendo line is present in the middle of the system.

Third system of musical notation. The top staff features a triplet of eighth notes marked with a *f*. The bottom staff continues the piano accompaniment, ending with a double bar line. Dynamic markings include *f* and *ff*.

ПІСНЯ МЕНЕСТРЕЛІВ

з оп. «Орлеанська діва»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ

ПЕСНЯ МЕНЕСТРЕЛЕЙ

из оп. «Орлеанская дева»

П. ЧАЙКОВСКИЙ

Moderato

The musical score is written for voice and piano. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Moderato'. The score is divided into three systems. The first system shows the vocal line with a whole note rest, followed by a half note and a quarter note. The piano accompaniment starts with a piano (*p*) dynamic and an 'espress.' (espressivo) marking. The second system continues the vocal line with a half note and a quarter note, followed by a half note and a quarter note. The piano accompaniment continues with chords and arpeggiated figures. The third system shows the vocal line with a half note and a quarter note, followed by a half note and a quarter note. The piano accompaniment continues with chords and arpeggiated figures.

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) contains a melodic line with a key signature of one sharp (F#) and a dynamic marking of *mf* at the end. The lower staff (bass clef) contains a rhythmic accompaniment with a dynamic marking of *poco cresc.* in the middle and *f* at the end.

Second system of musical notation. The upper staff (treble clef) contains a melodic line with a dynamic marking of *p* at the end. The lower staff (bass clef) contains a rhythmic accompaniment with a dynamic marking of *p* in the middle.

Third system of musical notation. The upper staff (treble clef) contains a melodic line with a dynamic marking of *rit.* in the middle. The lower staff (bass clef) contains a rhythmic accompaniment with a dynamic marking of *rit.* in the middle and *p* at the end.

НЕАПОЛІТАНСЬКИЙ ТАНЕЦЬ

з балету «Лебедине озеро»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ
Перекладення М. АДАМОВА

НЕАПОЛИТАНСКИЙ ТАНЕЦ

из балета «Лебединое озеро»

П. ЧАЙКОВСКИЙ
Переложение М. АДАМОВА

Allegro moderato

The musical score is written for piano and violin. It begins with a piano introduction in the first system, marked with a forte (*f*) dynamic. The second system introduces a violin melody with a mezzo-piano (*mp*) dynamic, while the piano accompaniment remains forte (*f*). The violin melody then softens to piano (*p*) dynamics. The third system continues the violin melody with mezzo-forte (*mf*) dynamics, and the piano accompaniment also features mezzo-forte (*mf*) dynamics. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent the piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The system contains two measures. The first measure features a melodic line with eighth and sixteenth notes, and piano accompaniment with chords and moving lines. The second measure continues the melodic and harmonic development.

The second system of musical notation also consists of three staves. The top staff continues the melodic line. The middle and bottom staves provide the piano accompaniment. This system contains two measures. The piano accompaniment in the first measure features a prominent chordal texture in the bass, while the second measure shows a more active bass line.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line, ending with a dynamic marking of *p* (piano). The middle and bottom staves are grouped by a brace. The middle staff features a series of chords with a dynamic marking of *f* (forte) at the beginning, followed by a crescendo hairpin, and then a dynamic marking of *p* (piano) towards the end. The bottom staff provides a simple bass line with eighth notes and rests. The system contains four measures.

First system of musical notation. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note, followed by a quarter rest, then a half note, and ending with a quarter note. The middle staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a series of eighth-note chords. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a series of eighth-note chords. The dynamic marking *mf* is placed below the top staff. A fermata with the number 8 is placed over the final eighth note of the top staff.

Second system of musical notation. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note, followed by a quarter rest, then a half note, and ending with a quarter note. The middle staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a series of eighth-note chords. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a series of eighth-note chords. The dynamic marking *mf* is placed below the top staff.

Third system of musical notation. It consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note, followed by a quarter rest, then a half note, and ending with a quarter note. The middle staff is a piano accompaniment in treble clef, featuring a series of eighth-note chords. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, featuring a series of eighth-note chords. The dynamic marking *mf* is placed below the top staff. The tempo marking *Molto più mosso* is placed above the top staff.

This musical score is for a piano and voice piece. It consists of six systems of staves. The first five systems each have a single vocal staff (treble clef) and a grand piano accompaniment (treble and bass clefs). The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. The vocal line consists of eighth-note runs. The first system includes a *p* (piano) dynamic marking. The second system includes a *p* dynamic marking. The third system includes a *p* dynamic marking. The fourth system includes a *p* dynamic marking. The fifth system includes a *p* dynamic marking. The sixth system is a repeat section with two endings. The first ending (marked 1.) leads back to the beginning of the piece. The second ending (marked 2.) leads to a final cadence. The piano accompaniment in the sixth system includes a *f* (forte) dynamic marking and a *ff* (fortissimo) dynamic marking. The vocal line in the sixth system includes a *ff* dynamic marking.

ПІСНЯ ІНДІЙСЬКОГО ГОСТЯ

з оп. «Садко»

М. РИМСЬКИЙ-КОРСАКОВ

Перекладення П. ГУБИ

ПЕСНЯ ИНДИЙСКОГО ГОСТЯ

из оп. «Садко»

Н. РИМСКИЙ-КОРСАКОВ

Переложение П. ГУБЫ

Andantino $\text{♩} = 84$

The musical score is written for piano and voice. It begins with a tempo marking of 'Andantino' and a quarter note equal to 84 beats. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The score is divided into five systems. The first system starts with a piano (p) dynamic. The second system includes a 'mf dolce' marking. The third system has a 'mp' marking. The fourth and fifth systems return to a piano (p) dynamic. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note pattern in the left hand, while the right hand plays a more complex melodic line with some rests. The vocal line is a single melodic line that follows the general contour of the piano's right hand.

This page of musical notation is for a piano piece, consisting of five systems of staves. Each system includes a treble staff and a bass staff, with a grand staff bracket on the left. The key signature is D major (two sharps). The time signature is 4/4. The notation includes various musical elements: notes, rests, slurs, and dynamic markings. The first system starts with a mezzo-piano (*mp*) marking. The second system starts with a piano (*p*) marking. The third system has no dynamic marking. The fourth system has no dynamic marking. The fifth system starts with a forte (*f*) marking. The notation is complex, with many slurs and ties, suggesting a continuous melodic line. The bass staff features a steady eighth-note accompaniment pattern. The treble staff has more varied rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together, and rests. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with block chords and some moving lines. The bottom staff is a single melodic line in bass clef, primarily consisting of eighth notes beamed in pairs.

The second system continues the musical piece. The top staff has a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) under the first measure. The middle staff shows block chords and some melodic fragments. The bottom staff continues with the eighth-note pattern in the bass clef.

The third system of musical notation. The top staff has a dynamic marking of *mp* (mezzo-piano) towards the end. The middle staff has a dynamic marking of *p* (piano) in the final measure. The bottom staff continues with the eighth-note pattern in the bass clef.

The fourth system of musical notation. The top staff has a dynamic marking of *p* (piano) in the final measure. The middle staff features block chords and some melodic fragments. The bottom staff continues with the eighth-note pattern in the bass clef.

dim. riten.

dim. riten. lunga

БУРРЕ

Г. ГЕНДЕЛЬ
Перекладения Г. ОРВИДА

БУРРЕ

Г. ГЕНДЕЛЬ
Переложение Г. ОРВИДА

Allegro

f mf

f mf

cresc. f mp

cresc. f p

2.

f

f

mf

mf

cresc.

cresc.

f

p

cresc.

f

p

cresc.

1. 2.

f

pp

mf

pp

РОМАНС ПОЛІНИ

з оп. «Пікова дама»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ

РОМАНС ПОЛИНЫ

из оп. «Пиковая дама»

П. ЧАЙКОВСКИЙ

Andante

The musical score is written for piano and consists of four systems. The first system begins with a piano introduction marked *mf*. The melody in the right hand features a wide interval leap from the second space to the first line, followed by a descending scale. The bass line provides a steady accompaniment. The second system continues the melodic line, with measures 13 and 16 marked. The third system shows the melody reaching its peak and then descending, with measures 12 and 19 marked. The final system is marked *mf dolce* and features a more melodic and expressive line in the right hand, with a steady accompaniment in the left hand.

First system of musical notation. The upper staff features a melody with a *mf* dynamic marking. The lower staff provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Second system of musical notation. The upper staff continues the melody. The lower staff includes a *p* (piano) dynamic marking and features a more active accompaniment with eighth notes.

Third system of musical notation. The upper staff includes a *f* (forte) dynamic marking and a *cresc.* (crescendo) marking. The lower staff continues the accompaniment with a *cresc.* marking.

Fourth system of musical notation. The upper staff includes a *mf* dynamic marking. The lower staff continues the accompaniment. The page number 177 is visible in the bottom right corner.

First system of musical notation. The upper staff features a melody with a *mf* dynamic marking. The lower staff consists of two parts: a treble clef part with chords and a bass clef part with a steady eighth-note accompaniment.

Second system of musical notation. The upper staff includes a *p* dynamic marking and a *cresc.* (crescendo) marking. The lower staff continues with chords in the treble and eighth-note accompaniment in the bass.

Third system of musical notation. The upper staff features a *ff* (fortissimo) dynamic marking and a *mp* (mezzo-piano) dynamic marking. The lower staff includes a *f* (forte) dynamic marking. The musical texture remains consistent with the previous systems.

Fourth system of musical notation, concluding the page. The upper staff ends with a long melodic line. The lower staff features a *mp* (mezzo-piano) dynamic marking and concludes with a final chord and accompaniment.

ВАРІАЦІЇ

на тему української народної пісні
«Журавель»

В. КУЧЕРОВ

Allegretto scherzando

Тема

Allegro moderato

Rep. I
Allegretto

mf

mf

p

pp

rit.

Bap. I

Allegretto Ileggiere

Tempo I

Bap. III

Andante cantabile

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The middle and bottom staves are a grand piano accompaniment, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 3/4. The music features a slow, flowing melody with long intervals and a piano accompaniment of chords and single notes.

The second system of musical notation continues the piece. It features a piano (*p*) dynamic in the melody and a piano-piano (*pp*) dynamic in the piano accompaniment. The system includes markings for *accel.* (accelerando) and *cresc.* (crescendo) in both the melodic and piano parts, indicating a gradual increase in tempo and volume.

The third system of musical notation concludes the piece. It features a piano (*p*) dynamic in the melody and a piano (*p*) dynamic in the piano accompaniment. The system includes markings for *a tempo.* (allegretto) in both the melodic and piano parts, indicating a return to the original tempo. The music ends with a final cadence in the key of B-flat major.

Bap. IV

Allegretto

The first system of musical notation for 'Allegretto' consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and features a series of eighth-note patterns, some beamed together. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature, starting with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and providing a harmonic accompaniment with chords and single notes.

The second system continues the 'Allegretto' piece. The upper staff shows a melodic line with some trills and a crescendo leading to a forte (*f*) dynamic, marked with a 'rit.' (ritardando) instruction. The lower staff continues the accompaniment, also marked with a forte (*f*) dynamic and a 'rit' instruction towards the end of the system.

The third system begins a new section marked 'a tempo' and 'Allegro scherzando e leggiero'. The upper staff starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and includes a 'poco a poco cresc.' (poco a poco crescendo) instruction. The lower staff begins with a piano (*p*) dynamic and provides a steady accompaniment.

The fourth system continues the 'Allegro scherzando e leggiero' section. The upper staff features a melodic line with a forte (*f*) dynamic, a crescendo to fortissimo (*ff*), and a triplet of eighth notes. The lower staff continues the accompaniment with a forte (*f*) dynamic.

НЕ ЗАБУДЬ ЮНИХ ДНІВ

Романс

М. ЛИСЕНКО
Обробка М. БЕРДИЄВА

НЕ ЗАБУДЬ ЮНЫХ ДНЕЙ

Романс

Н. ЛЫСЕНКО
Обработка Н. БЕРДЫЕВА

Andante moderato

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems of music. The first system shows the beginning of the piece with a tempo marking of "Andante moderato". The piano part features a melodic line in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The voice part enters with a few notes. The second system continues the piano accompaniment. The third system shows the voice part with a melodic line. The score includes dynamic markings such as "f", "mf", and "dim.".

rit. a tempo
f
rit. *mf* a tempo

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are a grand staff in bass clef with a key signature of one flat (Bb). The music features various rhythmic values including eighth and sixteenth notes, and rests. Performance markings include 'rit.' (ritardando) and 'a tempo' (return to original tempo) above the top staff, and 'f' (forte) and '*mf* a tempo' (mezzo-forte, return to tempo) below the bottom staff.

espressivo
espressivo

The second system of musical notation continues the piece with three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp. The middle and bottom staves are in bass clef with a key signature of one flat. The music includes slurs and various note values. Performance markings include 'espressivo' (expressive) above the top staff and below the bottom staff.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp. The middle and bottom staves are in bass clef with a key signature of one flat. The music features slurs and various note values.

mp
p

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp. The middle and bottom staves are in bass clef with a key signature of one flat. The music includes slurs and various note values. Performance markings include '*mp*' (mezzo-piano) above the top staff and '*p*' (piano) below the middle staff.

rit. a tempo

f *mp* *p*

f rit. a tempo

cresc. *f*

cresc. *f*

risoluto *rit.*

risoluto *rit.* *f a tempo*

poco rall.

Tempo I

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, D5, E5, and F5. The middle and bottom staves are a grand staff in bass clef. The middle staff begins with a piano (*p*) dynamic and contains a triplet of eighth notes (F4, G4, A4) followed by a series of eighth and sixteenth notes. The bottom staff contains a triplet of eighth notes (F3, G3, A3) followed by a series of eighth and sixteenth notes. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff continues the melodic line. The grand staff below features more complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes. The key signature and time signature remain consistent with the first system.

The third system of musical notation concludes the page. The top staff features a melodic line with a *poco* and *cresc.* marking. The grand staff below includes a triplet in the bass line and continues the rhythmic complexity. The key signature and time signature remain consistent.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are grouped by a brace and are in bass clef with a key signature of one flat (Bb). The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. A dynamic marking of *f* (forte) is present in the middle staff. A slur with a diamond-shaped hairpin indicates a crescendo. A fingering of 5 is shown in the middle staff.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are grouped by a brace and are in bass clef with a key signature of one flat (Bb). The music continues with complex rhythmic patterns and slurs. A fingering of 3 is shown in the middle staff, and a fingering of 5 is shown in the bottom staff.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are grouped by a brace and are in bass clef with a key signature of one flat (Bb). The music features slurs and dynamic markings of *dim.* (diminuendo). A fingering of 6 is shown in the middle staff, and a fingering of 3 is shown in the bottom staff.

СКЕРЦИНО

І. БОБРОВСЬКИЙ

СКЕРЦИНО

ІІ. БОБРОВСКИЙ

Allegro

mf

p

f

The image displays two musical scores for scherzos by I. Bobrovskiy. The first scherzo (top) is in 3/8 time, key of D major, marked 'Allegro' and 'mf'. It consists of a piano part (bottom staff) and a violin part (top staff). The piano part features a series of chords and a melodic line in the right hand, while the violin part has a more active melody. The second scherzo (bottom) is in 3/8 time, key of B-flat major, marked 'f'. It also consists of a piano part (bottom staff) and a violin part (top staff). The piano part features a series of chords and a melodic line in the right hand, while the violin part has a more active melody. Both pieces are written for piano and violin.

This page of musical notation consists of five systems, each with a single treble staff and a grand staff (treble and bass). The key signature is G major (one sharp) and the time signature is 2/4. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and accidentals. Dynamics are indicated by *mf* (mezzo-forte) and *f* (forte). The first system begins with a *mf* dynamic. The second system features a *f* dynamic followed by a *mf* dynamic. The third system continues with a *mf* dynamic. The fourth system features a *f* dynamic. The fifth system concludes the page with a *mf* dynamic.

Meno mosso

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a tempo marking of 'Meno mosso'. It begins with a piano (p) dynamic. The middle staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a piano (p) dynamic. The bottom staff is a single bass clef. The music features a melody in the top staff and a piano accompaniment in the middle and bottom staves.

The second system of musical notation continues the piece. It follows the same three-staff structure as the first system. The melody in the top staff continues with various note values and rests. The piano accompaniment in the middle and bottom staves provides harmonic support.

The third system of musical notation continues the piece. It follows the same three-staff structure. The melody in the top staff continues with various note values and rests. The piano accompaniment in the middle and bottom staves provides harmonic support.

The fourth system of musical notation continues the piece. It follows the same three-staff structure. The melody in the top staff continues with various note values and rests. The piano accompaniment in the middle and bottom staves provides harmonic support.

Tempo I

This musical score is for a piano and voice piece, marked "Tempo I" and "mf". It consists of four systems of staves. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a complex, multi-measure rest in the right hand, while the left hand plays a steady eighth-note pattern. The second system continues the vocal line and piano accompaniment. The third system shows the vocal line and piano accompaniment. The fourth system concludes the piece. The piano part features a complex, multi-measure rest in the right hand, while the left hand plays a steady eighth-note pattern. The score is written in G major and 4/4 time.

The first system of musical notation consists of a single melodic line in treble clef and a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). The key signature has one sharp (F#). The melodic line begins with a series of eighth notes, followed by a half note, and then a quarter note. The piano accompaniment features a series of chords, with some notes beamed together. A dynamic marking of *mp* (mezzo-piano) is present.

The second system of musical notation continues the melodic and piano parts. The melodic line features a series of eighth notes, followed by a half note, and then a quarter note. The piano accompaniment features a series of chords, with some notes beamed together. A dynamic marking of *f* (forte) is present.

The third system of musical notation continues the melodic and piano parts. The melodic line features a series of eighth notes, followed by a half note, and then a quarter note. The piano accompaniment features a series of chords, with some notes beamed together.

The fourth system of musical notation concludes the piece. The melodic line features a series of eighth notes, followed by a half note, and then a quarter note. The piano accompaniment features a series of chords, with some notes beamed together. Dynamic markings of *pp* (pianissimo) and *ppp* (pianississimo) are present.

ПІСНЯ

І. БОБРОВСЬКИЙ

ПЕСНЯ

И. БОБРОВСКИЙ

Andante cantabile

First system of musical notation. It consists of a single melodic line in the upper staff and a piano accompaniment in the lower staff. The key signature has four flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat). The tempo is marked *f* (forte). The melody features eighth and sixteenth notes, while the piano part has a steady eighth-note accompaniment.

Second system of musical notation. The upper staff continues the melody. The lower staff features a more complex piano accompaniment with chords and moving lines. The tempo marking *poco accel.* (poco accelerando) appears above the upper staff and below the lower staff.

Third system of musical notation. The upper staff shows a melodic line with a crescendo leading to a forte (*f*) section, followed by a ritardando (*rit.*) and then a section marked *p* (piano) with triplets. The lower staff has a piano accompaniment that includes a section marked *f rit.* (forte ritardando) and another section marked *pp a tempo mp* (pianissimo at tempo mezzo-piano).

First system of musical notation. The top staff (treble clef) begins with a forte (*f*) dynamic and a fermata over a half note. This is followed by a rapid sixteenth-note scale ascending and then descending, marked with a '10' indicating ten notes. The bottom staff (bass clef) also begins with a forte (*f*) dynamic and a fermata over a half note, followed by a series of chords and eighth-note patterns.

Second system of musical notation. The top staff (treble clef) is mostly silent, ending with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The bottom staff (bass clef) features a melodic line with slurs and a 'rit.' (ritardando) marking. The system concludes with a mezzo-piano (*mp*) dynamic marking.

Third system of musical notation. The top staff (treble clef) contains a melodic line with slurs. The bottom staff (bass clef) features a continuous eighth-note accompaniment. The system begins with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and the tempo marking 'a tempo'.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a half note, followed by eighth notes, and ending with a half note. It includes dynamic markings *f* and *p*. The middle and bottom staves are grouped by a brace and contain piano accompaniment with chords and moving lines in both treble and bass clefs.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melodic line with eighth notes and a half note, marked *mf*. The piano accompaniment in the lower staves features chords and moving lines, with some notes beamed together.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff has a half note followed by a whole rest. The piano accompaniment in the lower staves includes chords and moving lines, with a dynamic marking of *mf* appearing in the middle of the system.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff has a whole rest. The piano accompaniment in the lower staves includes chords and moving lines, with a dynamic marking of *pp* appearing in the middle of the system. The system concludes with a double bar line.

СКЕРЦО

з сонати для труби і фортепіано

Б. АСАФ'ЄВ

СКЕРЦО

из сонаты для трубы и фортепьяно

Б. АСАФЬЕВ

Allegro

The musical score is written for a trumpet and piano. It consists of three systems of staves. The first system has three staves: a single staff for the trumpet and a grand staff (treble and bass clef) for the piano. The tempo is marked 'Allegro'. The key signature has one sharp (F#). The first system ends with a forte (f) dynamic. The second system also has three staves, with a repeat sign at the beginning. It includes dynamics like mezzo-forte (mf) and crescendo (cresc.). The third system continues the piece with various dynamics and concludes with a final cadence.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It contains a continuous melody of eighth and sixteenth notes. The middle staff is in treble clef with a key signature of one flat (Bb) and contains a series of chords and rests. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and contains a melody of eighth and sixteenth notes.

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody from the first system. The middle staff features a complex passage with many beamed sixteenth notes and chords. The bottom staff continues the bass line melody.

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody. The middle staff has a more active line with many beamed sixteenth notes and chords. The bottom staff continues the bass line melody.

The fourth system of musical notation consists of three staves. The top staff continues the melody. The middle staff has a more active line with many beamed sixteenth notes and chords. The bottom staff continues the bass line melody.

cresc. *Fine*

staccato *cresc.* *Fine*

Poco meno mosso

f marcato

mf

mf

ПЕРЕКЛАДЕННЯ ДЛЯ АЛЬТА
IN ES В СУПРОВОДІ ФОРТЕПІАНО

ПЕРЕЛОЖЕНИЯ ДЛЯ АЛЬТА
IN ES В СОПРОВОЖДЕНИИ ФОРТЕПЬЯНО

Andante

Альт
in Es

mf

p

mf

p

rit.

rit.

ЗАЙЧИК

А. ЛЯДОВ

ЗАЙЧИК

А. ЛЯДОВ

Allegretto

mf *rit.* *p a tempo* *sf* *f* *rit.* *rit.*

ПІСЕНЬКА

ПЕСЕНКА

Ц. КЮЙ

Ц. КЮИ

Moderato

The musical score is written for a song in C minor, marked Moderato. It consists of four systems of music. Each system features a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The key signature has three flats (C minor). The tempo is Moderato. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *p* (piano). The score ends with a double bar line.

ДОЩИК

Українська народна пісня

За обробкою М. ЛИСЕНКА

«ДОЩИК»

Украинская народная песня

По обработке Н. ЛЫСЕНКО

Allegretto

The musical score is written for a voice and piano. It is in 2/4 time and the key signature has one sharp (F#). The tempo is marked 'Allegretto'. The score is divided into three systems. The first system begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The piano part starts with a mezzo-forte (mf) dynamic. The second system continues the melody and accompaniment, with a piano (p) dynamic marking. The third system includes a first ending (1.) and a second ending (2.) marked 'rit.' (ritardando) and 'a tempo'. The piano part also includes a forte (f) dynamic marking in the second ending. The score concludes with a final cadence.

ГУДЕ ВІТЕР ВЕЛЬМИВ ПОЛІ

М. ГЛІНКА

«ГУДЕ ВІТЕР ВЕЛЬМИ В ПОЛІ»

М. ГЛИНКА

Andantino

The musical score is written for a voice and piano. It is in the key of D major (two sharps) and 2/4 time. The tempo is marked 'Andantino'. The piano part begins with a forte (f) dynamic. The score is organized into three systems. Each system contains a vocal line and a piano accompaniment. The piano accompaniment is written for a grand piano, with a right hand and a left hand. The right hand plays chords and single notes, while the left hand plays a steady eighth-note pattern. The vocal line is a simple melody. The score ends with a double bar line.

ОЙ НА ГОРІ ТА Й ЖЕНЦІ ЖНУТЬ

Українська народна пісня

«ОЙ НА ГОРІ ТА Й ЖЕНЦІ ЖНУТЬ»

Украинская народная песня

Andantino, maestoso

The musical score is written for a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The tempo/mood is marked 'Andantino, maestoso'. The score is divided into four systems, each with a vocal staff and a piano grand staff (treble and bass clefs). The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. The vocal line consists of a single melody with various note values and rests. Dynamics include *f* (forte) and *mf* (mezzo-forte). The piece concludes with a final cadence in the piano part.

First system of musical notation. The treble clef staff begins with a *mf* dynamic marking. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The system contains five measures of music.

Second system of musical notation. The treble clef staff ends with a *f* dynamic marking. The system contains five measures of music.

Third system of musical notation. The treble clef staff ends with a *f* dynamic marking. The system contains five measures of music.

Fourth system of musical notation. The treble clef staff begins with a *mf* dynamic marking and ends with a *rit.* marking. The bass clef staff begins with a *mf* dynamic marking and ends with a *rit.* marking. The system contains five measures of music.

«НОЧЕНЬКА»

Російська народна пісня

НОЧЕНЬКА

Русская народная песня

Andante

The musical score is written for a voice and piano. It begins with a tempo marking of 'Andante'. The key signature has two flats (B-flat major). The time signature is 2/4. The score consists of four systems of music. The first system shows the vocal line starting with a half note, followed by a melody. The piano accompaniment starts with a half note chord. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) and *cresc.* (crescendo). The second system continues the melody, with a *f* (forte) marking in the vocal line and *mf* in the piano. The third system features a *f* marking in both parts. The fourth system concludes with a *rit.* (ritardando) marking in both parts, and a *dim.* (diminuendo) marking in the piano part.

ПАСТУШОК

Чеська народна пісня

За обробкою В. МУХІНА

ПАСТУШОК

Чешская народная песня

По обработке В. МУХИНА

Allegretto

The musical score is written for a vocal part and piano accompaniment. The key signature is G major (one sharp) and the time signature is 2/4. The tempo is marked **Allegretto**. The score is divided into three systems. The first system begins with a vocal line in G major and a piano accompaniment in F major. The piano part features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The second system continues the melody and accompaniment. The third system includes a first ending (1.) and a second ending (2.) for the vocal line, with the piano accompaniment continuing. Dynamics include *mf* (mezzo-forte), *f* (forte), and *mp* (mezzo-piano).

КОЛИСКОВА

Д. ШОСТАКОВИЧ

КОЛЫБЕЛЬНАЯ

Д. ШОСТАКОВИЧ

Moderato

The musical score is for a piece titled "Колыбельная" (Cradle Song) by Dmitri Shostakovich, Op. 94, No. 1. It is in E-flat major (three flats) and 3/4 time, marked "Moderato". The score is presented in three systems. The first system includes a vocal line (soprano) with a "mf" (mezzo-forte) dynamic marking. The piano accompaniment consists of a continuous eighth-note melody in the right hand and a harmonic accompaniment in the left hand. The second and third systems continue the piano accompaniment with similar melodic and harmonic patterns.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent the piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively, with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, and A-flat). The piano part features a complex texture with many beamed sixteenth and thirty-second notes, creating a rapid, flowing accompaniment.

The second system continues the musical piece with the same three-staff structure. The melodic line in the top staff continues with various note values and rests. The piano accompaniment in the bottom two staves maintains its intricate, fast-moving pattern of beamed notes.

The third system of musical notation follows the same format. The top staff shows the continuation of the melody, while the piano accompaniment in the bottom two staves continues with its dense, rhythmic texture.

The fourth system of musical notation concludes the page. The top staff features a melodic line that includes a *dim.* (diminuendo) marking. The piano accompaniment in the bottom two staves also includes a *dim.* marking, indicating a decrease in volume for the entire accompaniment. The piano part continues with its characteristic fast, beamed-note texture.

First system of musical notation. It consists of a single treble staff with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature. The staff contains four measures of whole rests.

Second system of musical notation. It consists of a grand staff (treble and bass staves) with a key signature of two flats. The treble staff contains four measures of music, with a *cresc.* marking above the second measure. The bass staff contains four measures of music, with a *cresc.* marking below the second measure.

Third system of musical notation. It consists of a grand staff with a key signature of two flats. The treble staff contains four measures of music, with a long note in the final measure. The bass staff contains four measures of music, with a long note in the final measure.

Fourth system of musical notation. It consists of a grand staff with a key signature of two flats. The treble staff contains four measures of music, with a *dim.* marking above the first measure and a *f* marking above the second measure. The bass staff contains four measures of music, with a *mf* marking below the second measure.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a whole rest followed by a series of eighth notes. The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent a piano accompaniment. The middle staff has a treble clef and contains a series of beamed eighth notes and quarter notes, some with slurs. The bottom staff has a bass clef and contains a series of quarter notes and half notes, some with slurs. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat).

The second system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, ending with a half note and the marking "dim.". The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent a piano accompaniment. The middle staff has a treble clef and contains a series of beamed eighth notes and quarter notes, some with slurs. The bottom staff has a bass clef and contains a series of quarter notes and half notes, some with slurs. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat).

The third system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, ending with a half note and a fermata. The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent a piano accompaniment. The middle staff has a treble clef and contains a series of beamed eighth notes and quarter notes, some with slurs. The bottom staff has a bass clef and contains a series of quarter notes and half notes, some with slurs. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat).

НОВА ЛЯЛКА

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ
Перекладення Є. НАДОПТИ

НОВАЯ КУКЛА

П. ЧАЙКОВСКИЙ
Переложение Е. НАДОПТЫ

Allegro

p

mf

p

cresc.

mf

p

cresc.

f

dim.

mf

First system of musical notation. The top staff is a single melodic line in treble clef, featuring eighth and sixteenth notes with various accidentals. The bottom staff is a piano accompaniment in bass clef, consisting of a steady eighth-note pattern. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). A dynamic marking of *p* (piano) is located at the end of the system.

Second system of musical notation. The top staff continues the melody with some notes beamed together. The piano accompaniment remains consistent. A dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) appears in the middle of the system, and a *p* (piano) marking is at the end.

Third system of musical notation. The top staff shows a continuation of the melodic line. The piano accompaniment continues its eighth-note pattern. A *p* (piano) dynamic marking is placed at the beginning of the system.

Fourth system of musical notation. The top staff concludes with a whole note chord. The piano accompaniment continues until the final measure, which ends with a double bar line. The key signature remains two flats.

ПІСНЯ

Ю. КОЛОЖИНСЬКИЙ

ПЕСНЯ

Ю. КОЛОЖИНСКИЙ

Andante cantabile

The musical score is written for a song. It features a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked *Andante cantabile*. The key signature has two flats (B-flat major). The time signature is 3/4. The score is divided into three systems. The first system shows the vocal line and the beginning of the piano accompaniment. The second system continues the piano accompaniment. The third system continues the piano accompaniment. Dynamics include *mf*, *p*, and *f*.

First system of musical notation. Treble and bass staves. Dynamics: *f* (forte).

Second system of musical notation. Treble and bass staves. Dynamics: *mf* (mezzo-forte). Includes triplets in the bass staff.

Third system of musical notation. Treble and bass staves. Includes triplets in both staves.

Fourth system of musical notation. Treble and bass staves. Dynamics: *p* (piano), *mf* (mezzo-forte). Includes markings for *rit.* (ritardando) and *a tempo*. Includes triplets in the bass staff.

МЕНУЕТ У ФОРМІ РОНДО

Ж. РАМО
Обробка Г. ОРВИДА

МЕНУЭТ В ФОРМЕ РОНДО

Ж. РАМО
Обработка Г. ОРВИДА

Allegretto

The musical score is written for piano (p) and is in 3/4 time, key of D major (two sharps). The tempo is marked 'Allegretto'. The score consists of three systems of music. The first system shows the beginning of the piece with a treble and bass staff. The second system continues the melody and accompaniment. The third system shows the end of the piece with a final cadence.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef, starting with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature. It contains a series of eighth and sixteenth notes, with a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) appearing after the first measure. The middle and bottom staves are grouped by a brace, representing the piano accompaniment. The middle staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. They contain chords and moving lines, with a dynamic marking of *mf* appearing in the middle staff.

The second system of musical notation continues the piece. The top staff features a melodic line with a key signature change to one sharp (F#) and a common time signature. The piano accompaniment in the bottom two staves consists of chords and moving lines, with a dynamic marking of *f* (forte) appearing in the middle staff.

The third system of musical notation continues the piece. The top staff features a melodic line with a key signature change to one sharp (F#) and a common time signature. The piano accompaniment in the bottom two staves consists of chords and moving lines, with a dynamic marking of *f* (forte) appearing in the middle staff.

The fourth system of musical notation continues the piece. The top staff features a melodic line with a key signature change to one sharp (F#) and a common time signature. The piano accompaniment in the bottom two staves consists of chords and moving lines, with a dynamic marking of *f* (forte) appearing in the middle staff.

ШЛЯХИ

ДОРОГИ

Л. БАКАЛОВ
Перекладення Є. НАДОПТИ

Л. БАКАЛОВ
Переложение Е. НАДОПТЫ

Moderato

The first system of musical notation features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in a single staff with a treble clef, showing a whole rest followed by a half rest. The piano accompaniment consists of two staves (treble and bass clefs) with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a common time signature (C). The right hand of the piano part plays a series of chords and moving lines, while the left hand provides a steady bass line. A dynamic marking of *f* (forte) is placed below the piano part.

The second system continues the musical piece. The vocal line begins with a half rest followed by a melodic phrase. The piano accompaniment continues with its established pattern. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) for the vocal line and *p* (piano) for the piano part.

The third system shows further development of the musical themes. The vocal line has a more active melodic line. The piano accompaniment maintains its harmonic support. The system concludes with a final cadence in the piano part.

Più mosso

The first system of musical notation for the 'Più mosso' section. It consists of three staves: a single treble staff at the top and a grand staff (treble and bass) below. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The melody in the top staff features eighth and sixteenth notes with slurs. The piano accompaniment in the grand staff includes chords and moving lines in both hands, with some slurs and accents.

The second system of musical notation for the 'Più mosso' section. It continues the three-staff format. The melody in the top staff shows more complex rhythmic patterns, including some beamed sixteenth notes. The piano accompaniment features more active bass lines and chordal textures.

Meno mosso

The third system of musical notation, marking the beginning of the 'Meno mosso' section. It follows the same three-staff layout. The tempo change is indicated by the 'Meno mosso' text. The piano part includes dynamic markings: a forte (*f*) chord in the right hand and a mezzo-forte (*mf*) chord in the left hand. The melody in the top staff is more spacious than in the previous section.

The fourth system of musical notation for the 'Meno mosso' section. It continues the three-staff format. The piano part includes dynamic markings: mezzo-forte (*mf*) in the right hand and piano (*p*) in the left hand. The melody in the top staff continues with a more relaxed feel, featuring slurs and some rests.

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The middle and bottom staves are grouped by a brace and represent the piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first measure of the piano part features a complex chordal texture with many notes. A dynamic marking of *f* (forte) is placed above the first measure of the piano part.

The second system of musical notation continues the piece. It features similar melodic and accompanimental textures. The piano part continues with dense chordal figures and some arpeggiated patterns. The melodic line has some rests and then resumes with eighth and sixteenth notes.

The third system of musical notation concludes the page. The piano part features a prominent sustained chord in the right hand and moving lines in the left hand. The melodic line ends with a half note and a quarter rest. The system concludes with a double bar line.

РОНДО

РОНДО

Ю. КОЛОЖИНСКИЙ

Ю. КОЛОЖИНСКИЙ

Allegro

The musical score is written for piano and consists of 16 measures. It is in 6/8 time and B-flat major (two flats). The tempo is marked **Allegro**. The score begins with a piano introduction (measures 1-4) marked *f*. The first theme (measures 5-8) is marked *mf*. The second theme (measures 9-12) is marked *f*. The third theme (measures 13-16) is marked *f* and includes first and second endings. The score is written in a grand staff with a treble and bass clef.

Andante

p *f* *dim.* *p* *pp*

p

f

dim.

mf

p dim.

p

8

Allegro

Tempo I

3

БУРРЕ

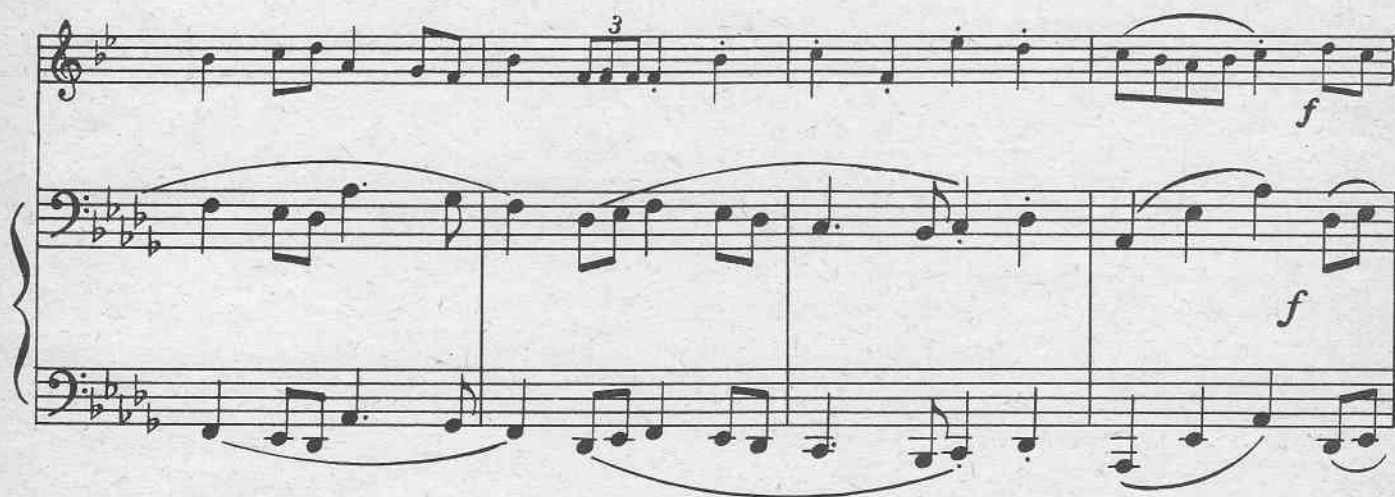
БУРРЕ

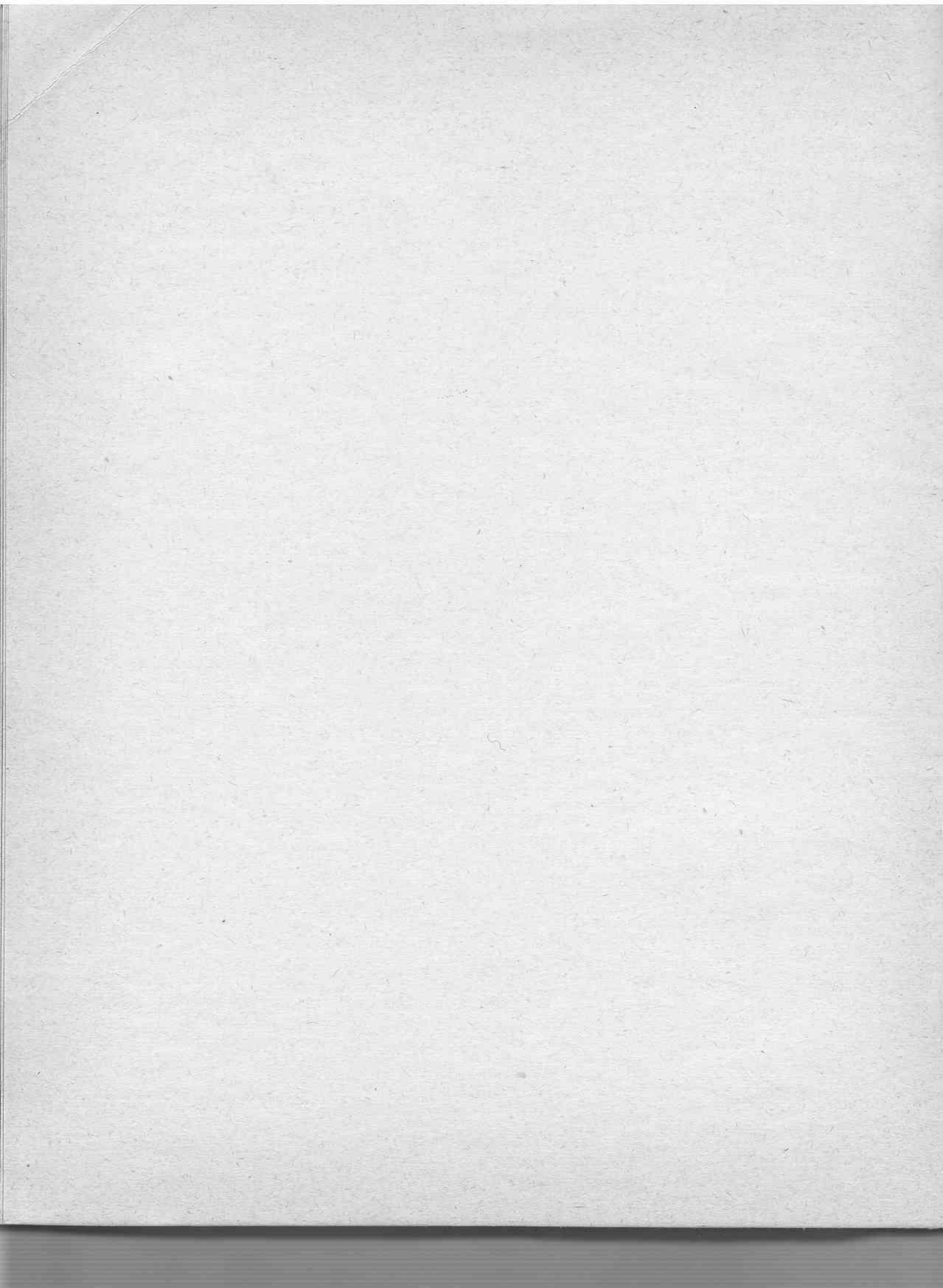
И. С. БАХ
Обработка О. ГЕДИКЕ

И. С. БАХ
Обработка А. ГЕДИКЕ

Allegro

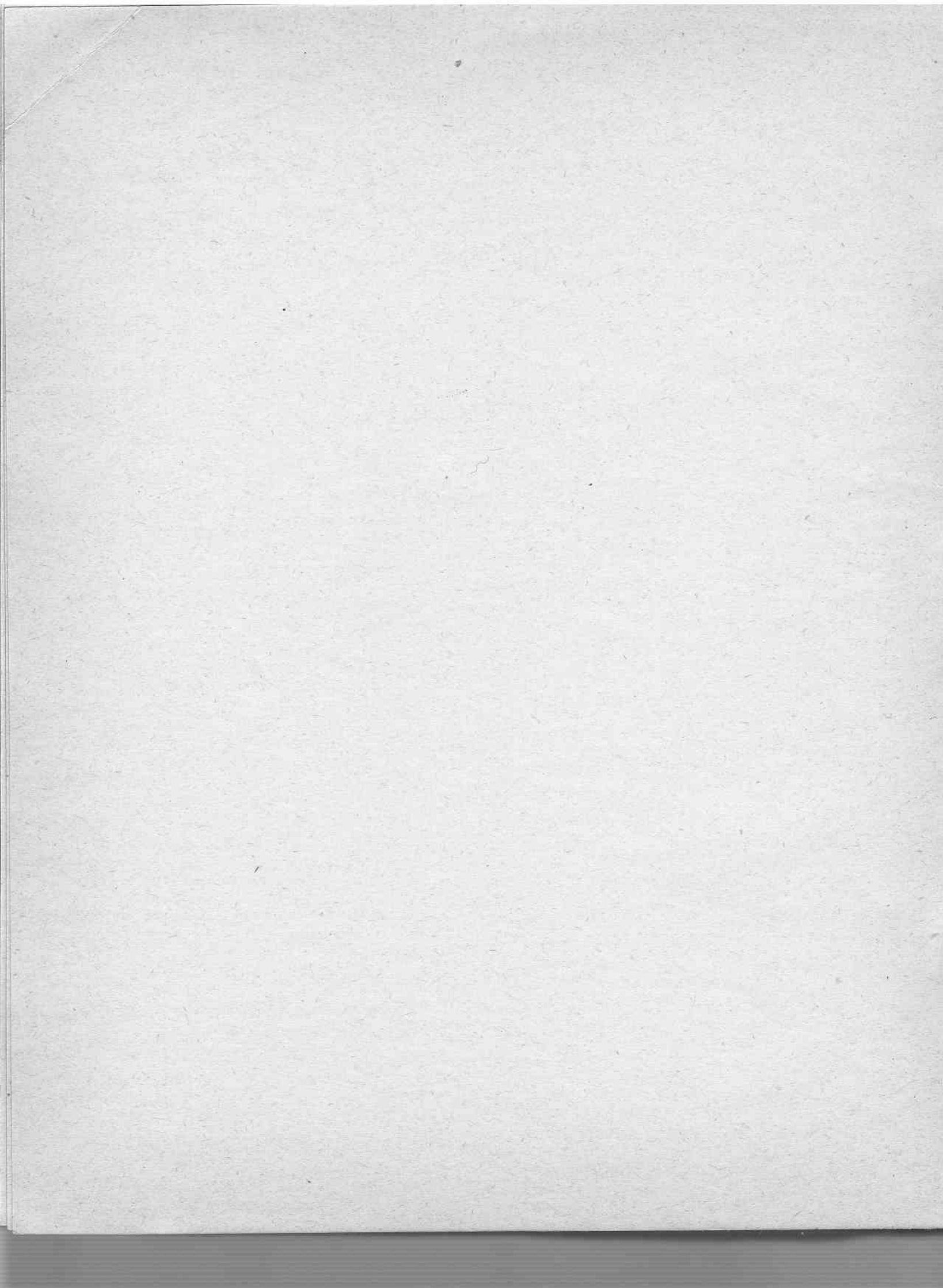
The musical score is written for a single instrument, likely a harpsichord or spinet, in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three systems of music. The first system is marked 'Allegro' and features a treble and bass staff. The treble staff has a melody with a triplet of eighth notes and a dynamic marking of 'mf' (mezzo-forte) and 'f' (forte). The bass staff has a bass line with a dynamic marking of 'mf' and 'f'. The second system continues the melody and bass line, with a triplet of eighth notes in the treble and a dynamic marking of 'f'. The third system concludes the piece with a final cadence, marked 'mf' and 'p' (piano). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings.

АНСАМБЛІ

АНСАМБЛИ

«УЖ ТЫ ВЕСНУШКА-ВЕСНА»

Російська народна пісня

УЖ ТЫ ВЕСНУШКА-ВЕСНА

Русская народная песня

Allegretto

Труба in B

Ф-НО

The musical score is written for a Trumpet in B (Tруба in B) and Piano (Ф-НО). The tempo is marked 'Allegretto'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The score is divided into three systems. The first system shows the initial entry of the instruments. The second system continues the melodic and harmonic development. The third system concludes the piece with a final cadence. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *p* (piano). The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and more complex melodic lines in the right hand.

БАРКАРОЛА

О. ВАРЛАМОВ

БАРКАРОЛА

А. ВАРЛАМОВ

Allegro

Труба in B I

Труба in B II

Ф-но

The first system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#). The third staff is a grand staff (treble and bass clefs). The fourth and fifth staves are bass clefs. The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. The first staff has a melodic line with some grace notes. The second staff has a similar melodic line. The third staff has a rhythmic pattern of eighth notes. The fourth and fifth staves have a bass line with some rests.

The second system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#). The third staff is a grand staff (treble and bass clefs). The fourth and fifth staves are bass clefs. The music continues with a similar melodic and rhythmic structure to the first system. The first staff has a melodic line with some grace notes. The second staff has a similar melodic line. The third staff has a rhythmic pattern of eighth notes. The fourth and fifth staves have a bass line with some rests.

The third system of musical notation consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#). The third staff is a grand staff (treble and bass clefs). The fourth and fifth staves are bass clefs. The music continues with a similar melodic and rhythmic structure to the first system. The first staff has a melodic line with some grace notes. The second staff has a similar melodic line. The third staff has a rhythmic pattern of eighth notes. The fourth and fifth staves have a bass line with some rests.

The first system of musical notation consists of six measures. It features two vocal staves (soprano and alto) and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#). The piano part has a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. The vocal lines have some rests and a melodic line.

The second system of musical notation consists of six measures. It continues the musical piece with similar vocal and piano parts. The piano accompaniment maintains its eighth-note pattern.

The third system of musical notation consists of six measures. It includes dynamic markings: *mf* (mezzo-forte) and *mp* (mezzo-piano) for the vocal parts, and *p* (piano) for the piano accompaniment. The piano part features a more complex texture with chords and moving lines in both hands.

БІЛІ КАШТАНИ

П. МАЙБОРОДА

БЕЛЫЕ КАШТАНЫ

П. МАЙБОРОДА

Moderato

I
Альт in Es

II

Ф-но

The first system of musical notation consists of three staves. The top staff is a single melodic line in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The middle staff is a single melodic line in treble clef, currently containing whole rests. The bottom staff is a grand staff (treble and bass clefs) with chords and moving lines in both hands. A slur connects a note in the right hand to a note in the left hand across the two staves.

The second system of musical notation consists of three staves. The top and middle staves are single melodic lines in treble clef. The bottom staff is a grand staff. The word "cresc." (crescendo) is written above the middle staff and below the grand staff, indicating a dynamic increase. The music features various note values and rests across the staves.

The third system of musical notation consists of three staves. The top and middle staves are single melodic lines in treble clef. The bottom staff is a grand staff. The word "dimin." (diminuendo) is written above the top staff, above the middle staff, and below the grand staff, indicating a dynamic decrease. The music includes slurs and various note values.

The first system of musical notation consists of four staves. The top two staves are vocal parts in treble clef, and the bottom two are piano accompaniment in treble and bass clef. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first measure contains a whole note chord in the piano. The second measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano. The third measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano. The fourth measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano.

The second system of musical notation consists of four staves. The top two staves are vocal parts in treble clef, and the bottom two are piano accompaniment in treble and bass clef. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first measure contains a whole note chord in the piano. The second measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano. The third measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano. The fourth measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano.

The third system of musical notation consists of four staves. The top two staves are vocal parts in treble clef, and the bottom two are piano accompaniment in treble and bass clef. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The first measure contains a whole note chord in the piano. The second measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano. The third measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano. The fourth measure has a half note in the vocal parts and a half note chord in the piano.

ДУЕТ 3 ОП. «ПІКОВА ДАМА»

П. ЧАЙКОВСЬКИЙ
Перекладення Є. НАДОПТИ

ДУЭТ ИЗ ОП. «ПИКОВАЯ ДАМА»

П. ЧАЙКОВСКИЙ
Переложение Е. НАДОПТЫ

Andantino

Альт in Es

Ф-но

mf

pp

5

The first system of musical notation consists of four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom two staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The music features a melody in the upper staves and a piano accompaniment in the lower staves. The piano part includes a dynamic marking of *mf* (mezzo-forte) in the first measure. The melody in the upper staves includes a melisma (a long horizontal line) in the third measure.

The second system of musical notation consists of four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom two staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The music features a melody in the upper staves and a piano accompaniment in the lower staves. The piano part includes a dynamic marking of *f* (forte) in the first measure. The melody in the upper staves includes a melisma (a long horizontal line) in the third measure.

The third system of musical notation consists of four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom two staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The music features a melody in the upper staves and a piano accompaniment in the lower staves. The piano part includes a dynamic marking of *p* (piano) in the first measure. The melody in the upper staves includes a melisma (a long horizontal line) in the third measure.

First system of a musical score. It consists of five staves. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#) and contain whole rests. The third staff is a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of two flats (Bb, Eb). It features a melodic line with a trill (tr) and a sustained chord. The bottom two staves are a grand staff with a key signature of two flats, featuring a complex, fast-moving accompaniment with many beamed sixteenth notes.

Second system of the musical score. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#). The third staff is a grand staff with a key signature of two flats (Bb, Eb), featuring a melodic line with a trill (tr) and a sustained chord. The bottom two staves are a grand staff with a key signature of two flats, featuring a complex, fast-moving accompaniment with many beamed sixteenth notes. Dynamics markings include *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano).

Third system of the musical score. The top two staves are treble clefs with a key signature of one sharp (F#). The third staff is a grand staff with a key signature of two flats (Bb, Eb), featuring a melodic line with a trill (tr) and a sustained chord. The bottom two staves are a grand staff with a key signature of two flats, featuring a complex, fast-moving accompaniment with many beamed sixteenth notes. Dynamics markings include *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano).

The first system of musical notation consists of four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom two staves are in bass clef with a key signature of two flats (Bb, Eb). The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. The piano part (bottom two staves) includes some complex chordal textures and moving lines.

The second system of musical notation continues the piece. It features a melodic line in the upper staves with a crescendo leading to a forte (*f*) dynamic. The piano accompaniment continues with its characteristic rhythmic patterns and chordal structures. The system concludes with a measure of rest in the upper staves.

The third system of musical notation includes a trill (*tr*) in the upper staves. The music features a decrescendo leading to a piano (*p*) dynamic. The piano part continues with its rhythmic accompaniment. The system concludes with a double bar line.

«НА СЕВЕРЕ ДИКОМ»

О. ДАРГОМИЖСКИЙ

«НА СЕВЕРЕ ДИКОМ»

А. ДАРГОМЫЖСКИЙ

Andante

Труба in B
II
Тенор in B
(Баритон)

The musical score is written for three instruments: Trumpet in B (I), Trombone (II), and Tenor in B (Baritone). The tempo is marked 'Andante'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The score is divided into four systems, each containing three staves. Dynamics include *p* (piano), *mf* (mezzo-forte), and *f* (forte). The music features various melodic lines, rests, and articulation marks.

The first system of musical notation consists of three measures. Each measure contains three staves. The top staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves have a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation includes various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are some slurs and ties across measures.

The second system of musical notation consists of three measures. Each measure contains three staves. The top staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves have a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation includes various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are some slurs and ties across measures. The dynamic marking *p* (piano) appears in the second measure of the top staff and the third measure of the middle and bottom staves.

The third system of musical notation consists of three measures. Each measure contains three staves. The top staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves have a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation includes various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are some slurs and ties across measures. The dynamic marking *p* (piano) appears in the second measure of the top staff and the third measure of the middle and bottom staves.

The fourth system of musical notation consists of three measures. Each measure contains three staves. The top staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves have a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation includes various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are some slurs and ties across measures. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) appears in the first measure of the top staff and the second measure of the middle and bottom staves.

ОЙ З-ЗА ГОРИ КАМ'ЯНОЇ
Українська народна пісня

За обробкою М. ЛЕОНТОВИЧА

«ОЙ З-ЗА ГОРИ КАМ'ЯНОЇ»
Украинская народная песня

По обработке Н. ЛЕОНТОВИЧА

Andantino

I
Труба in B

II

Альт in Es

Тенор in B
(Баритон)

ЩЕДРИК

Українська народна пісня

За гармонізацією М. ЛЕОНТОВИЧА

Allegretto

Труба in B

II

Альт in Es

Тенор in B (Баритон)

First system of musical notation, consisting of four staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff has a treble clef. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The fourth staff has a bass clef. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *p* (piano). There are also accents (>) and slurs.

Second system of musical notation, consisting of four staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff has a treble clef. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The fourth staff has a bass clef. Dynamics include *mf* (mezzo-forte), *pp* (pianissimo), *f* (forte), and *dim.* (diminuendo). There are also accents (>) and slurs.

Third system of musical notation, consisting of four staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff has a treble clef. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The fourth staff has a bass clef. Dynamics include *rit.* (ritardando) and *pp* (pianissimo). There are also slurs.

ЗМІСТ

	Стор.
Від автора	5
Основні відомості про трубу, корнет, альт, тенор і баритон	6
Положення корпусу, голови і рук під час гри на трубі	9
Дихання	11
Амбушюр і атака звука	12
Загальні вказівки	13
Короткі відомості з музичної грамоти	15
Основні динамічні відтінки	23
Деякі позначення темпу та характеру виконання музичних творів	24
Знаки скорочення та спрощення нотного запису	24
Вправи та етюди	26
Щоденні підготовчі вправи	85
Гами і арпеджіо	91
Ритмічні варіанти виконання гам і арпеджіо	101
Штрихові варіанти виконання гам і арпеджіо	105

Перекладення для труби in В, корнета, тенора, баритона і фортепіано

Г. Гембера. Наспів	113
«Ах ты, береза». Російська народна пісня	114
Лірична пісня.	115
М. Красев. Конвалія	116
Реве та стогне Дніпр широкий. Українська народна пісня	118
А. Маневич. Наша гра	119
Л. Бетховен. Сурок	120
Дощик. Українська народна пісня	122
Г. Гембера. Мелодія	123
І Шамо. Метелиця	124
М. Бердієв. Вечірня пісня	126
М. Бердієв. Веселка	130
В. Заремба. Дивлюсь я на небо. Українська народна пісня	133
Д. Шостакович. Хороший день	134
М. Блантер. Колискова	136
В. Мураделі. Пісня борців за мир	137
«Погодушка». Російська народна пісня	139
Е. Гріг. Норвезький танець	140
М. Глінка. Жайворонок	142
На вулиці скрипка грає. Українська народна пісня	144
«Ноченька». Російська народна пісня	146
В. Косенко. Скерцино	148
Я. Степовий. Розвійтеся з вітром	151
В. Кучеров. Веселий настрій	154
Ц. Кюї. Східна мелодія	157
В. Кучеров. Танець	161
П. Чайковський. Пісня менестрелів з оп. «Орлеанська діва»	165
П. Чайковський. Неаполітанський танець з балету «Лебедине озеро»	167
М. Римський-Корсаков. Пісня індійського гостя з опери «Садко»	171
Г. Гендель. Бурре	174

П. Чайковський. Романс Поліни з опери «Пікова дама»	176
В. Кучеров. Варіації на тему української народної пісні «Журавель»	179
М. Лисенко. «Не забудь юних днів». Романс	184
І. Бобровський. Скерцино	189
І. Бобровський. Пісня	195
Б. Асаф'єв. Скерцо з сонати для труби і фортепіано	199

Перекладення для альту in Es в супроводі фортепіано

М. Лисенко. Колискова	205
А. Лядов. Зайчик	206
Ц. Кюї. Пісенька	207
Дошик. Українська народна пісня	208
М. Глінка. Гуде вітер вельми в полі	209
Ой на горі та й женці жнуть. Українська народна пісня	210
«Ноченька». Російська народна пісня	212
Пастушок. Чеська народна пісня	213
Д. Шостакович. Колискова	214
П. Чайковський. Нова лялька	218
Ю. Коложинський. Пісня	220
Ж. Рамо. Менует у формі рондо	223
Л. Бакалов. Шляхи	225
Ю. Коложинський. Рондо	228
Е. Гріг. Пісня Сольвейг	230
Й. С. Бах. Бурре	232

Ансамблі

«Уж ты веснушка-весна». Російська народна пісня (дует труб)	237
О. Варламов. Баркарола (дует труб)	238
П. Майборода. Білі каштани (дует альтів)	241
П. Чайковський. Дует з опери «Пікова дама» (обробка для альтів)	244
О. Даргомижський. «На севері диком» (тріо для двох труб і баритона)	248
В. Косенко. В похід (тріо для труб)	249
Ой з-за гори кам'яної. Українська народна пісня (квартет для двох труб, альту і баритона)	251
Щедрик. Українська народна пісня (квартет для двох труб, альту і баритона)	253

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
От автора	5
Основные сведения о трубе, корнете, альте, теноре и баритоне	6
Положение корпуса, головы и рук во время игры на трубе	9
Дыхание	11
Амбушюр и атака звука	12
Общие указания	13
Краткие сведения из музыкальной грамоты	15
Основные динамические оттенки	23
Некоторые обозначения темпа и характера исполнения музыкальных произведений	24
Знаки сокращения и упрощения нотной записи	24
Упражнения и этюды	26
Ежедневные подготовительные упражнения	85
Гаммы и арпеджио	91
Ритмические варианты исполнения гамм и арпеджио	101
Штриховые варианты исполнения гамм и арпеджио	105
Переложения для трубы in B, корнета, тенора, баритона и фортепьяно	
Г. Гембера. Напев	113
Ах ты, береза. Русская народная песня	114
Лирическая песня	115
М. Красев. Ландыш	116
«Реве та стогне Дніпр широкий». Украинская народная песня	118
А. Маневич. Наша игра	119
Л. Бетховен. Сурок	120
«Дошкик». Украинская народная песня	122
Г. Гембера. Мелодия	123
И. Шамо. Метелица	124
Н. Бердыев. Вечерняя песня	126
Н. Бердыев. Радуга	130
В. Заремба. «Дивлюсь я на небо». Украинская народная песня	133
Д. Шостакович. Хороший день	134
М. Блантер. Колыбельная	136
В. Мурадели. Песня борцов за мир	137
Погодушка. Русская народная песня	139
Э. Григ. Норвежский танец	140
М. Глинка. Жаворонок	142
«На вулиці скрипка грає». Украинская народная песня	144
Ноченька. Русская народная песня	146
В. Косенко. Скерцино	148
Я. Степовой. «Розвійтеся з вітром»	151
В. Кучеров. Веселое настроение	154
Ц. Кюи. Восточная мелодия	157
В. Кучеров. Танец	161
П. Чайковский. Песня менестрелей из оп. «Орлеанская дева»	165
П. Чайковский. Неаполитанский танец из балета «Лебединое озеро»	167
Н. Римский-Корсаков. Песня индийского гостя из оперы «Садко»	171
Г. Гендель. Бурре	174

П. Чайковский. Романс Полины из оперы «Пиковая дама»	176
В. Кучеров. Вариации на тему украинской народной песни «Журавель»	179
Н. Лысенко. «Не забудь юных дней». Романс	184
И. Бобровский. Скерцино	189
И. Бобровский. Песня	195
Б. Асафьев. Скерцо из сонаты для трубы и фортепьяно	199

Переложения для альты in Es в сопровождении фортепьяно

Н. Лысенко. Колыбельная	205
А. Лядов. Зайчик	206
Ц. Кюи. Песенка	207
«Дощик». Украинская народная песня	208
М. Глинка. «Гуде вітер вельми в полі»	209
«Ой на горі та й женці жнуть». Украинская народная песня	210
Ноченька. Русская народная песня	212
Пастушок. Чешская народная песня	213
Д. Шостакович. Колыбельная	214
П. Чайковский. Новая кукла	218
Ю. Коложинский. Песня	220
Ж. Рамо. Менуэт в форме рондо	223
Л. Бакалов. Дороги	225
Ю. Коложинский. Рондо	228
Э. Григ. Песня Сольвейг	230
И. С. Бах. Бурре	232

Ансамбли

Уж ты веснушка-весна. Русская народная песня (дуэт труб)	237
А. Варламов. Баркарола (дуэт труб)	238
П. Майборода. Белые каштаны (дуэт альтов)	241
П. Чайковский. Дуэт из оперы «Пиковая дама» (обработка для альтов)	244
А. Даргомыжский. На севере диком (трио для двух труб и баритона)	248
В. Косенко. В поход (трио для труб)	249
«Ой з-за гори кам'яної». Украинская народная песня (квартет для двух труб, альты и баритона)	251
«Щедрик». Украинская народная песня (квартет для двух труб, альты и баритона)	253

Редактор Я. Зирянов
Технічний редактор Т. Олексієнко

Коректори Є. Лур'є, Н. Косякова
В. Скороходов

Кобец Исаак Маркович

НАЧАЛЬНАЯ ШКОЛА ИГРЫ НА ТРУБЕ ИЛИ КОРНЕТЕ, АЛЬТЕ,
ТЕНОРЕ, БАРИТОНЕ

(На украинском и русском языках)

Здано на виробництво 6. III-62 р. Підписано до друку 8 XII-62 р.
Формат 60×92¹/₈. Пап. арк. 16,25. Фіз.-друк. арк. 32,5. Тираж 7000. Зам. 459

Фабрика ното-друку Українського відділення Музфонду СРСР
м. Київ, вул. Жданова, 25

Ціна 1 крб. 39 коп.

«МИСТЕЦТВО»

КИЇВ—1963